

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Факультет економіки та менеджменту
Кафедра менеджменту та адміністрування

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до дипломної роботи

магістра

(освітній рівень)

на тему:

“Дослідження ефективності реалізації політики з питань сім’ї, молоді та спорту, на прикладі Управління у справах сім’ї, молодіжної політики і спорту Тернопільської міської ради”

Виконала: студент 6 курсу, групи БАмз-61

спеціальності 281 “Публічне управління та адміністрування”

(шифр і назва спеціальності)

_____ Шимків Л. В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

_____ Кужда Т.І..
(підпис) (прізвище та ініціали)

_____ Галуцак М.П.
(підпис) (прізвище та ініціали)

_____ Паляниця В.А.
(підпис) (прізвище та ініціали)

м. Тернопіль – 2019

АНОТАЦІЯ

Шимків Л. В. «Дослідження ефективності реалізації політики Тернопільської міської ради з питань сім'ї, молодіжної політики та спорту, на прикладі Управління у справах сім'ї, молодіжної політики та спорту»

Магістерська робота: 135 сторінок, 23 рисунки, 35 таблиць, 4 додатки, 81 літературних джерел.

Об'єктом дослідження є політика Тернопільської міської ради з питань сім'ї, молодіжної політики та спорту.

Метою роботи є розробка практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності реалізації політики у справах сім'ї, молодіжної політики та спорту Управління у справах сім'ї, молодіжної політики та спорту Тернопільської міської ради.

Методи дослідження – економіко-математичні, порівняльного аналізу, статистичні, трендового прогнозування, спостереження.

Запропоновано розширення заходів для вдосконалення програми розвитку фізичної культури та спорту в м. Тернополі, наведено прогнози очікуваних результатів удосконаленої програми розвитку фізичної культури та спорту у м. Тернополі.

Запропоновано шляхи вдосконалення реалізації програми у справах сім'ї і молоді Тернопільської міської ради та наведено перелік заходів та завдань з покращення реалізації політики у справах молодіжної політики і сім'ї.

Вказано напрями діяльності, заходи та очікувані результати удосконалення пластового руху у м. Тернополі у 2020 р.

Ключові слова: політика у справах сім'ї, молодіжна політика, політика у справах фізичної культури та спорту, пласт.

SUMMARY

Theme: “An investigation of family, youth and sport policy implementation effectiveness at the Department for Family, Youth Policy and Sports of the Ternopil City Council”

Master Degree thesis consists of 135 pages, 23 figures, 35 tables, 4 additions, 81 references.

The object of investigation is Ternopil City Council policy on family, youth and sports.

The aim of the work is to develop the applied recommendations concerning the improvements of family, youth and sport policy at the Department for Family, Youth Policy and Sports of the Ternopil City Council.

The results are obtained with the following research methods: economic and mathematical, comparative research, statistical, observations and trend forecasting.

The applied extra measures aimed to improve the physical culture and sports programme in Ternopil have been proposed. The forecasted results of the improved physical culture and sports programme in Ternopil have been given.

The ways to improve the family and youth programme implementation at the Ternopil city council have been offered. The list of measures and tasks for improving the family and youth programme implementation has been presented.

The activities, measures and expected results of the Plast improvement in Ternopil in 2020 have been specified.

Keywords: family policy, youth policy, physical culture and sports policy and Plast.

ЗМІСТ

Вступ.....	8
Розділ 1. Теоретичні аспекти реалізації політики у справах сім'ї, молоді та спорту	10
1.1. Роль міської ради у реалізації політики у справах сім'ї, молоді та спорту. 10	10
1.2. Стан та перспективи розвитку місцевої підтримки молодих сімей.....	19
1.3. Пріоритетні напрямки політики у справах молоді та спорту.....	27
Розділ 2. Дослідження прикладних аспектів реалізації політики Тернопільської міської ради з питань сім'ї, молодіжної політики та спорту.....	37
2.1. Загальна характеристика діяльності управління у справах сім'ї, молодіжної політики та спорту Тернопільської міської ради.....	37
2.2. Програми підтримки сім'ї та молоді, розвитку фізичної культури і спорту, пластового руху Тернопільської міської ради.....	44
2.3. Аналізування результатів реалізації політики Тернопільської міської ради з питань сім'ї, молодіжної політики та спорту	51
Розділ 3. Шляхи вдосконалення політики Тернопільської міської ради з питань сім'ї, молодіжної політики та спорту.....	59
3.1. Розширення напрямів діяльності та заходів для вдосконалення програми розвитку фізичної культури та спорту в м. Тернополі.....	59
3.2. Шляхи вдосконалення реалізації програми у справах сім'ї і молоді Тернопільської міської ради	70
3.3. Шляхи розвитку та вдосконалення пластового руху в місті Тернополі	78
Розділ 4. Спеціальна частина	88
4.1. Аналізування основних показників розвитку регіону, у межах якого функціонує Тернопільська міська рада.....	88
4.2. Організаційно-правові аспекти регулювання діяльності управління у справах сім'ї, молодіжної політики та спорту Тернопільської міської ради.....	92
Розділ 5. Обґрунтування економічної ефективності	96

5.1. Соціально-економічні вигоди від розширення заходів програми розвитку фізичної культури та спорту в м. Тернополі	96
5.2. Обґрунтування шляхів вдосконалення реалізації програм у справах сім'ї і молоді та пластового руху Тернопільської міської ради	100
Розділ 6. Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях.....	104
6.1. Охорона праці.....	104
6.2. Безпека в надзвичайних ситуаціях	111
Розділ 7. Екологія	116
7.1. Екологічне виховання населення	166
7.2. Нормативно-правові засоби формування локальних екомереж.....	177
Висновки та пропозиції	122
Список використаних джерел	129

ВСТУП

Актуальність теми обумовлена необхідністю створення умов ефективної реалізації політики управління у справах сім'ї, молоді та спорту і залучення молоді до співпраці із органами влади на основі вільного доступу та відкритої інформації з можливістю внесення змін.

Перехід від закритої для суспільства інформації до загальнодоступної із внесенням власних пропозицій є основною умовою ефективного функціонування публічних установ у сучасному світі. У зв'язку із постійними змінами і оновленням, молоді люди мають право пропонувати власні ідеї до законопроектів і розвивати себе як патріотично свідоме і незалежне покоління. Органи влади у свою чергу мають розробляти такі проекти, які будуть заохочувати молодих людей до активної участі у житті міста.

Отже, публічна діяльність управління у справах має бути направлена на розвиток свідомих молодих людей, котрі будуть всебічно розвивати себе і державу, при цьому бути захищеними громадянами із захистом власних інтересів.

Метою роботи є розробка практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності реалізації політики у справах сім'ї, молодіжної політики та спорту Управління у справах сім'ї, молодіжної політики та спорту Тернопільської міської ради.

Для досягнення мети в роботі були поставлені такі **завдання**:

- підсумувати основну теоретичну базу реалізації політики у справах сім'ї, молоді та спорту;
- вивчити стан та перспективи розвитку місцевої підтримки молодих сімей, а також пріоритетні напрямки політики у справах молоді та спорту;
- дослідити прикладні аспекти реалізації політики Тернопільської міської ради з питань сім'ї, молодіжної політики та спорту;

- проаналізувати існуючі програми підтримки сім'ї та молоді, розвитку фізичної культури і спорту, пластового руху Тернопільської міської ради;
- оцінити результати реалізації політики Тернопільської міської ради з питань сім'ї, молодіжної політики та спорту;
- запропонувати шляхи вдосконалення політики Тернопільської міської ради з питань сім'ї, молодіжної політики та спорту;
- розробити нові напрямки діяльності та заходи для вдосконалення програми розвитку фізичної культури та спорту в м. Тернополі;
- виокремити шляхи вдосконалення реалізації програми у справах сім'ї і молоді, пластового руху Тернопільської міської ради;
- визначити соціально-економічні вигоди від розширення заходів програми розвитку фізичної культури та спорту в м. Тернополі;
- обґрунтувати шляхи вдосконалення реалізації програм у справах сім'ї і молоді та пластового руху Тернопільської міської ради.

Об'єктом дослідження є політика Тернопільської міської ради з питань сім'ї, молодіжної політики та спорту.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИКИ У СПРАВАХ СІМ'Ї, МОЛОДІ ТА СПОРТУ

1.1. Роль міської ради у реалізації політики у справах сім'ї, молоді та спорту

Міська рада – це орган, який представляє територіальну громаду міста та здійснює від її імені та в її інтересах управління справами міста.

Метою діяльності міської ради є сприяння в реалізації державної політики з питань сім'ї, молоді, фізичної культури та спорту в місті, створення сприятливих умов для фізичного, інтелектуального та духовного розвитку дітей, молоді, жінок, сім'ї, забезпечення їх рівних прав та можливостей, створення сприятливих умов для функціонування закладів, установ, організацій та підприємств сфери фізичної культури та спорту, а також забезпечення прав мешканців територіальної громади міста у сфері фізичної культури та спорту [69].

Міська рада – це утворення, наділене управлінсько-владними функціями і складається з (рис. 1.1.): міського голови і його патронатної служби; виконавчих органів (відділи, управління, департаменти); комунальних установ (школи, садочки, лікарні); комунальних підприємств; виконавчого комітету; ради, постійних і тимчасових контрольних комісій [69].

Завданнями міської ради є:

- сприяння в реалізації державної політики з питань молоді, жінок, сім'ї, організації оздоровлення дітей пільгових категорій, відпочинку та дозвілля молоді, з питань фізичної культури та спорту в містах, створення сприятливих умов для фізичного, інтелектуального та духовного розвитку усіх вікових категорій мешканців, забезпечення їх рівних прав та можливостей;

- визначення пріоритетних видів спорту, напрямків діяльності в сфері фізичної культури в місті; всебічна підтримка та розвиток різних видів спорту;

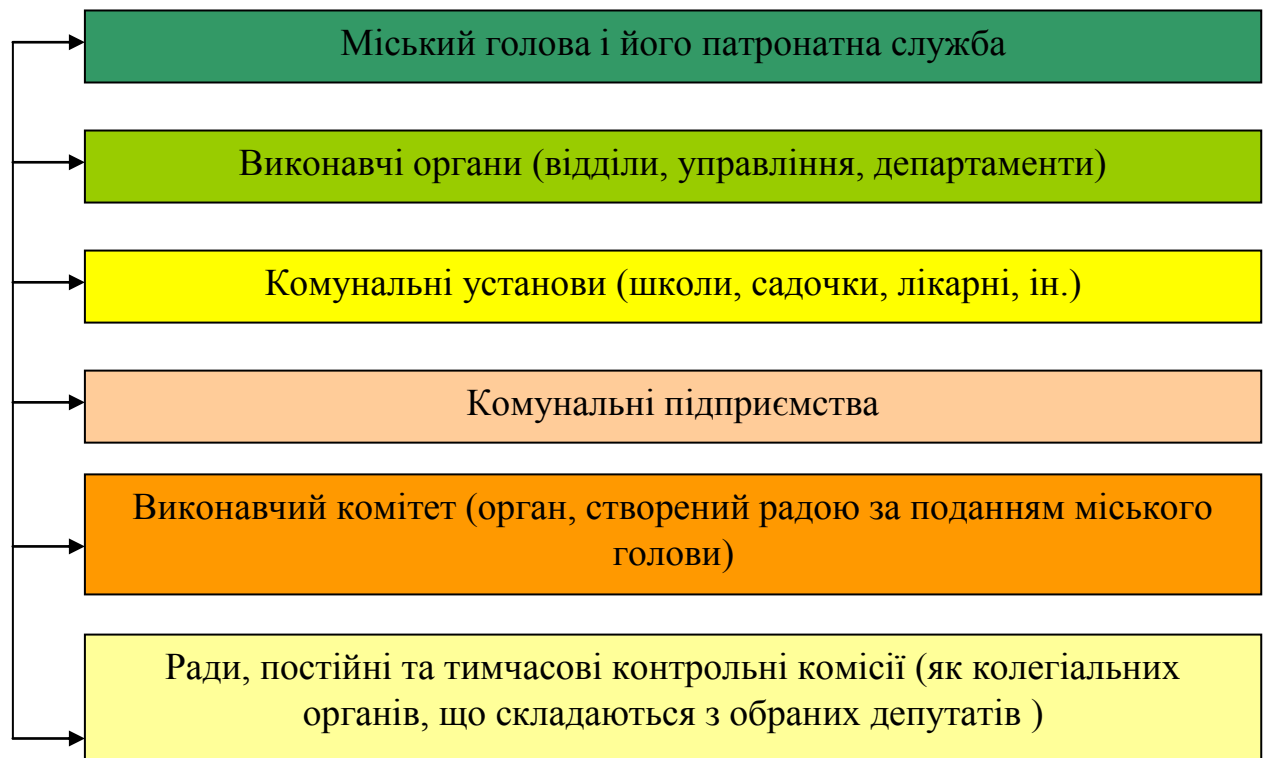

Рисунок 1.1. – Склад міської ради

- сприяння забезпеченню збалансованого економічного та соціального розвитку міста з питань фізичної культури та спорту, ефективного використання з цією метою природних, трудових і фінансових ресурсів;

- участь у формуванні та реалізації державної політики з питань фізичної культури та спорту на міському рівні, підвищенню ролі жінок у суспільстві, створення рівних можливостей для участі жінок і чоловіків у політичному, економічному, соціальному, культурному і суспільному житті;

- організація роботи закладів, установ, організацій та підприємств комунальної власності територіальної громади міста, діяльність яких спрямована на вирішення питань сфери фізичної культури та спорту;

- реалізація соціально-економічних та організаційних заходів, спрямованих на створення необхідних умов для соціального становлення

молоді; морально-духовного та національно-патріотичного виховання підростаючого покоління, розвитку молодіжної ініціативи, організація роботи з профілактики негативних явищ у молодіжному середовищі;

- координації діяльності закладів, установ, організацій і підприємств усіх форм власності сфери фізичної культури та спорту міста;

- координація та контроль за роботою підвідомчих установ, закладів і організацій, які діють у сфері фізичної культури та спорту і відносяться до комунальної власності територіальної громади міста;

- формування та реалізація кадрової політики в інтересах територіальної громади міста у сфері фізичної культури та спорту;

- сприяння роботі дитячих, молодіжних спілок, федерацій, асоціацій, інших громадських організацій у вирішенні питань фізичної культури та спорту;

- сприяння фізичного виховання і фізкультурно-оздоровчої діяльності у навчально-виховній, виробничій і соціально-побутовій сферах на принципах пріоритету оздоровчої спрямованості, використання сучасних засобів і форм розвитку фізичної культури населення;

- забезпечення на території міста реалізації державної політики з питань дітей, молоді, жінок, сім'ї, фізичної культури та спорту;

- сприяння фізичному, інтелектуальному і духовному розвитку дітей та молоді, підвищенню ролі жінок у суспільстві, забезпечення рівних можливостей для участі жінок і чоловіків у політичному, економічному, культурному і соціальному житті;

- розроблення і реалізація разом з відповідними структурними підрозділами виконавчої влади, громадянами, об'єднаннями громадян заходів щодо поліпшення становища молоді, жінок і сім'ї;

- організація і проведення фестивалів, конкурсів та інших заходів серед широких верств населення, забезпечення пропаганди здорового способу життя, проведення змістовного дозвілля, ознайомлення з історико-культурною спадщиною, природним середовищем;

- організація відпочинку, оздоровлення, дозвілля дітей та молоді та інше [69].

Міська рада має:

- залучати до розгляду питань, що належать до його компетенції, спеціалістів інших структурних підрозділів держадміністрації, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, об'єднань громадян і фондів (за погодженням з їх керівниками);

- отримувати в установленому порядку від інших структурних підрозділів держадміністрації, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій інформацію, документи та інші матеріали, необхідні для виконання покладених на нього завдань;

- скликати в установленому порядку наради, конференції і семінари з питань, що належать до його компетенції.

До основних питань, які вирішують виключно на пленарних засіданнях міської ради належать:

- затвердження статуту територіальної громади;

- затвердження регламенту ради;

- утворення і ліквідація постійних та інших комісій ради, затвердження та зміна їх складу, обрання голів комісій;

- утворення виконавчого комітету ради, визначення його чисельності, затвердження персонального складу; внесення змін до складу виконавчого комітету та його розпуск;

- обрання на посаду та звільнення з посади секретаря ради;

- затвердження за пропозицією міського голови структури виконавчих органів ради, загальної чисельності апарату ради та її виконавчих органів;

- заслуховування звіту міського голови про діяльність виконавчих органів ради, заслуховування звітів постійних комісій, керівників виконавчих органів ради та посадових осіб, яких вона призначає або затверджує;

- прийняття рішення про недовіру міському голові;

- заслуховування повідомлень депутатів про роботу в раді, виконання

- ними доручень ради; розгляд запитів депутатів, прийняття рішень по запитах;
- прийняття рішень щодо дострокового припинення повноважень депутата ради в порядку, встановленому законом;
 - скасування актів виконавчих органів ради, які не відповідають Конституції чи законам України, іншим актам законодавства, рішенням відповідної ради, прийнятим у межах її повноважень;
 - прийняття рішення щодо дострокового припинення повноважень міського голови у передбачених законом випадках;
 - прийняття рішення про проведення місцевого референдуму;
 - прийняття відповідно до законодавства рішень щодо організації проведення референдумів та виборів органів державної влади, місцевого самоврядування та міського голови;
 - затвердження програм соціально-економічного та культурного розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць, цільових програм з інших питань місцевого самоврядування; встановлення відповідно до законодавства правил з питань благоустрою території населеного пункту, забезпечення в ньому чистоти і порядку, торгівлі на ринках, додержання тиші в громадських місцях, за порушення яких передбачено адміністративну відповідальність;
 - затвердження місцевого бюджету, внесення змін до нього; затвердження звіту про виконання відповідного бюджету;
 - встановлення місцевих податків і зборів та розмірів їх ставок у межах, визначених законом; затвердження відповідно до закону ставок земельного податку, розмірів плати за користування природними ресурсами, що є у власності територіальної громади, єдиного податку;
 - прийняття рішень щодо надання відповідно до чинного законодавства пільг по місцевих податках і зборах;
 - прийняття рішень щодо випуску місцевих позик; прийняття рішень щодо отримання позик з інших місцевих бюджетів та джерел, а також щодо передачі коштів з відповідного місцевого бюджету;

- прийняття рішень щодо відчуження відповідно до закону комунального майна; затвердження місцевих програм приватизації, а також переліку об'єктів комунальної власності, які не підлягають приватизації; визначення доцільності, порядку та умов приватизації об'єктів права комунальної власності;

- вирішення відповідно до законодавства питань про створення підприємствами комунальної власності спільних підприємств, у тому числі з іноземними інвестиціями;

- вирішення відповідно до закону питань регулювання земельних відносин; вирішення відповідно до закону питань про надання дозволу на спеціальне використання природних ресурсів місцевого значення, а також про скасування такого дозволу;

- затвердження в установленому порядку місцевих містобудівних програм, генеральних планів забудови відповідних населених пунктів, іншої містобудівної документації;

- затвердження Положення про зміст, опис та порядок використання символіки територіальної громади;

- надання згоди на передачу об'єктів з державної у комунальну власність та прийняття рішень про передачу об'єктів з комунальної у державну власність, а також щодо придбання об'єктів державної власності [69].

Політика у справах сім'ї – це напрям діяльності місцевих органів виконавчої влади з метою забезпечення прав, свобод та інтересів сімей. Завданням міської ради є проведення різноманітних заходів з метою об'єднання сімей, активного відпочинку та здорових відносин у державі, які показують велику цінність сім'ї [28].

Політика у сфері спорту – це комплекс заходів спрямованих на визнання фізичної культури важливою умовою всебічного розвитку особистості, які мають на меті забезпечити громадян спортивними закладами, утверджують моральні цінності фізичної культури і спорту, а

також гарантують рівні права та можливості громадян у сфері фізичної культури і спорту [53].

В Україні молодь складає більш ніж 22 % населення країни. Як соціально-демографічна група молодь характеризується не тільки віковими ознаками, а й специфікою соціального становлення, особливим місцем у структурі суспільства. Саме це визначає справи сім'ї, молоді та фізичної культури як пріоритетні сфери діяльності державних органів. Згідно зі ст. 51 Конституції України сім'я, дитинство, материнство та батьківство охороняються державою. Засади й принципи державної молодіжної політики сформульовано в Декларації “Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні”, яка є основою для подальшого розвитку державної молодіжної політики, її правової бази, практичної діяльності органів державної влади і управління [28].

Державна молодіжна політика – це системна діяльність держави у відносинах з особистістю, молоддю, молодіжним рухом, що ставить за мету створення соціально-економічних, політичних, організаційних, правових умов та гарантій для життєвого самовизначення, інтелектуального, морального, фізичного розвитку молоді, реалізації її творчого потенціалу як у власних інтересах, так і в інтересах України. Такі умови визначено в Законі України “Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні”. Державна молодіжна політика поширюється на громадян віком від 15 до 28 років незалежно від походження, соціального та майнового стану, расової та національної належності, статі, освіти, ставлення до релігії, роду та характеру занять [28].

Головними принципами державної молодіжної політики є: повага до поглядів молоді та її переконань; надання права і залучення молоді до безпосередньої участі у формуванні й реалізації політики та програм, що стосуються суспільства взагалі і молоді зокрема; правовий та соціальний захист молодих громадян, перш за все осіб, які не досягли 18 років, з метою створення необхідних стартових можливостей для їх повноцінного

соціального становлення та розвитку; сприяння ініціативі та активності молоді в усіх сферах життєдіяльності суспільства [28].

Державна молодіжна політика в Україні щодо освіти, соціально-політичної, економічної галузей, розвитку духовного, культурного, фізичного потенціалу молоді та функціонування молодіжних організацій визначається законодавством України [28].

Держава сприяє соціальному становленню та розвитку молоді, встановлюючи правові та організаційні гарантії праці молоді, підтримуючи підприємницьку ініціативу та діяльність молоді, забезпечуючи житлові умови молоді та підвищення рівня життя молоді. В Україні визначено основні напрямки соціальної роботи з дітьми та молоддю. Це надання соціальних послуг, соціальний супровід дітей та молоді, соціальна профілактика, соціальна реабілітація.

Для реалізації політики у справах сім'ї, молоді та спорту при місцевих радах створені певні Департаменти у справах сім'ї, молоді та спорту. Метою діяльності Департаментів є сприяння в реалізації державної політики з питань сім'ї, молоді, фізичної культури та спорту в містах, створення сприятливих умов для фізичного, інтелектуального та духовного розвитку дітей, молоді, жінок, сім'ї, забезпечення їх рівних прав та можливостей, створення сприятливих умов для функціонування закладів, установ, організацій та підприємств сфери фізичної культури та спорту, а також забезпечення прав мешканців територіальної громади міста у сфері фізичної культури та спорту [46].

Завданнями Департаментів у справах сім'ї, молоді та спорту є:

- сприяння в реалізації державної політики з питань молоді, жінок, сім'ї, організації оздоровлення дітей пільгових категорій, відпочинку та дозвілля молоді, з питань фізичної культури та спорту в місті, створення сприятливих умов для фізичного, інтелектуального та духовного розвитку усіх вікових категорій мешканців, забезпечення їх рівних прав та можливостей;

- визначення пріоритетних видів спорту, напрямків діяльності в сфері фізичної культури в містах; всебічна підтримка та розвиток різних видів спорту;

- сприяння забезпеченню збалансованого економічного та соціального розвитку міста з питань фізичної культури та спорту, ефективного використання з цією метою природних, трудових і фінансових ресурсів;

- участь у формуванні та реалізації державної політики з питань фізичної культури та спорту на міському рівні, підвищенню ролі жінок у суспільстві, створення рівних можливостей для участі жінок і чоловіків у політичному, економічному, соціальному, культурному і суспільному житті;

- організація роботи закладів, установ, організацій та підприємств комунальної власності територіальної громади міста, діяльність яких спрямована на вирішення питань сфери фізичної культури та спорту;

- реалізація соціально-економічних та організаційних заходів, спрямованих на створення необхідних умов для соціального становлення молоді; морально-духовного та національно-патріотичного виховання підростаючого покоління, розвитку молодіжної ініціативи, організація роботи з профілактики негативних явищ у молодіжному середовищі;

- координації діяльності закладів, установ, організацій і підприємств усіх форм власності сфери фізичної культури та спорту;

- координація та контроль за роботою підвідомчих установ, закладів і організацій, які діють у сфері фізичної культури та спорту і відносяться до комунальної власності територіальної громади міста;

- формування та реалізація кадрової політики в інтересах територіальної громади міста у сфері фізичної культури та спорту;

- сприяння роботі дитячих, молодіжних спілок, федерацій, асоціацій, інших громадських організацій у вирішенні питань фізичної культури та спорту;

- організація роботи з пропаганди здорового способу життя, профілактики негативних явищ у мешканців;

- сприяння фізичного виховання і фізкультурно-оздоровчої діяльності у навчально-виховній, виробничій і соціально-побутовій сферах на принципах пріоритету оздоровчої спрямованості, використання сучасних засобів і форм розвитку фізичної культури населення [5].

1.2. Стан та перспективи розвитку місцевої підтримки молодих сімей

Реалізація державної молодіжної політики є одним з основних напрямів діяльності органів виконавчої влади та місцевого самоврядування. Створення гідних умов проживання молоді в Україні є вагомим внеском держави та місцевих органів влади у підвищення продуктивності роботи молодих фахівців, а також їх всебічного розвитку. Адже саме від молоді залежить впровадження в життя новітніх технологій і в тому числі зміцнення держави [5].

Найбільш гострі проблеми стосуються сім'ї, адже в Україні є необхідність модернізації соціальної діяльності стосовно інституту шлюбу та сім'ї. Зміни в середовищі відбуваються дуже швидко і тому виникають протиріччя між традиційними цінностями та сучасними орієнтирами в системі шлюбно-сімейних відносин, у сфері репродуктивних настанов, в оцінці ролі й цінності сім'ї як соціального інституту для людини, суспільства, держави.

Молоді сім'ї потребують підтримки з боку держави, особливо у сучасних умовах. Тому важливо розробляти заходи і напрями молодіжної сімейної політики, які зможуть вирішити проблеми молодих сімей, забезпечити соціальний захист та покращити добробут.

Науковці під сім'єю розуміють об'єднання людей, що пов'язані шлюбом або кровною спорідненістю, спільністю побуту та взаємною моральною відповідальністю, соціальна необхідність в якому обумовлена потребою суспільства у фізичному та духовному відтворенні населення [5].

У функціях проявляється активність сім'ї, способи життєдіяльності як

всієї родини, так і окремих її членів, роль сім'ї як соціального інституту серед інших інститутів суспільства.

В особливу групу виділяють специфічні і неспецифічні функції. Специфічні функції сім'ї відображають сутність сім'ї та її особливості як соціального явища. Наприклад, специфічною функцією сім'ї є репродуктивна, тобто народження дітей, їх виховання, соціалізація, опіка і зміст [5].

До неспецифічних функцій відносяться ті, які виконує сім'я з примусу або у зв'язку зі сформованими обставинами:

- накопичення і передача власності і статусу;
- організація виробництва і споживання;
- ведення домогосподарства;
- відпочинок і дозвілля;
- турбота про здоров'я і благополуччя членів сім'ї;
- створення мікроклімату в родині.

Нинішній імідж успішних чоловіків і жінок в українському менталітеті аж ніяк не асоціюється зі здоровою, міцною, чи, тим більше, – багатодітною сім'єю. Образ багатодітної матері або матері - домогосподарки в суспільній свідомості представляється досить невтішним, усіяко знижуючи привабливість цієї ролі: нерідко підкреслюється передбачуваний низький рівень її інтелекту й особистісна неспроможність, нереалізованість [26].

Проблема стабілізації народжуваності – зниження народжуваності в країнах з високим рівнем народжуваності або стабілізація народжуваності в країнах з низьким рівнем народжуваності – прямо пов'язана зі статусом жінок і чоловіків у професійних і сімейних сферах. У суспільстві, де жінки мають більш високий освітній та професійний статус, рівень народжуваності буде нижчим, ніж у тому суспільстві, де життєві інтереси жінки замикаються на сімейних інтересах [26].

Не залежно від етапу розвитку сімей, кожна виконує вагомі специфічні соціальні функції, які наведено в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1. – Соціальні функції сім'ї

Сфера суспільної діяльності	Функції сім'ї
1. Репродуктивна функція	Біологічне відтворення суспільства, підтримка та збереження репродуктивного здоров'я
2. Виховна	Формування навичок суспільного життя; соціалізація молодого покоління; забезпечення культурної неперервності суспільства, передача новому поколінню суспільних норм та цінностей
3. Сексуальна	Регулювання сексуальної поведінки
4. Інтимна	Емоційна стабілізація індивідів, організація раціонального дозвілля
5. Економічна	Полягає в матеріальній підтримці членами сім'ї один одного, яка виражається в наявності загального сімейного бюджету, що дозволяє сім'ї існувати і розвиватися як самостійної економічної одиниці
6. Соціалізації	Виховання дітей, адаптація молодого покоління в соціумі
7. Статусна	Надання певного соціального статусу членам сім'ї, відтворення соціальної структури
8. Комунікативна	Полягає в спілкуванні між членами сім'ї, заснованому на довірливості, що існує між ними, наявності у них спільних інтересів, взаємних правах та обов'язках
9. Рекреаційна	Реалізується в моральній підтримці, турботі один про одного членів сім'ї, спрямованої на підтримку їх психологічної стабільності як членів суспільства

Акцентувати увагу на якості сім'ї і починати треба саме з молоді сім'ї, на яку покладається вирішення демографічної проблеми та поліпшення якості населення загалом. Тому молода сім'я потребує уважного вивчення й глибокого аналізу її проблем та розробки організованої системи соціальної політики [26].

Для того, щоб ширше розкрити дане питання потрібно насамперед дати визначення таких термінів, як: “молодь”, “сімейна політика”, “державна молодіжна сімейна політика”.

Молодь – це соціально-демографічна спільнота, яка наділена психологічними, фізіологічними та культурно-освітніми якостями, які

формують її соціальний розвиток. Основними критеріями, які відрізняють молодь від старшого покоління-це процес формування і становлення [26].

Сімейна політика – це складова соціальної політики, яка впливає на сім'ю, її функціонування, створення умов для розвитку та виконання завдань покладених на сім'ю і суспільство [58].

Державна молодіжна сімейна політика – це вид діяльності держави, який спрямований на допомогу сімейним парам з дітьми або самотнім батькам. Сюди ми також відносимо допомогу сім'ям з пенсіонерами, соціальні послуги, охорону здоров'я, а також сімейне законодавство і все, що робить уряд впливаючи на сім'ю [26].

Зміст державної сімейної політики перебуває в прямій залежності від соціально-економічного розвитку країни. У наш час необхідно забезпечити подолання негативних тенденцій і стабілізацію становища сім'ї, а також створення передумов для поліпшення її життєдіяльності в майбутньому. Метою державної сімейної політики є забезпечення державою необхідних умов для реалізації сім'єю її функцій і підвищенні якості життя сім'ї. Значення сімейної політики полягає в тому, щоб сприяти розумінню й визнанню суспільством глибинних інтересів сім'ї як частини своїх власних змін, пошукам нової рівноваги та гармонії між особистістю, сім'єю та суспільством. Тому виокремлюють декілька основних принципів сімейної політики: суверенності сім'ї, суспільного договору, волевиявлення, соціальної участі [35].

Сімейна політика можлива лише як діяльність зі створення та реалізації програм нового типу, за взаємовигідним для всіх використанням ресурсів та можливостей, якими володіє кожен з учасників, для досягнення погоджених цілей, інтересів і потреб [35].

Для багатьох громадян України, особливо молодих сімей існує складна проблема, що стосується власного житла. Ця ситуація найбільшою мірою спричиняє розлучення, розбіжності а також зниження рівня народжуваності. Згідно статистики робимо висновки, що приблизно $\frac{3}{4}$ дітей народжуються у

молодих сімей. Батьки не мають можливості забезпечити себе та дитину необхідними фінансами і житом, а тому більшість виїжджають за кордон. Тому держава має звертати увагу на цю проблему і допомагати молодим сім'ям у вирішенні житлових питань.

Основні принципи сімейної політики охарактеризовано в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2. – Принципи сімейної політики

Принципи	Характеристика
Суверенність сім'ї	- сім'я незалежна від держави; - має право приймати будь-які рішення, котрі стосуються її життя, самостійно, спираючись лише на свої власні цілі та інтереси; - будь-які типи взаємозв'язку шлюбу, батьківства та спорідненості в сім'ї незалежні від держави
Волевиявлення	- наявність у суспільстві справжньої альтернативи й можливості дійсно обирати тип сім'ї та сімейної поведінки
Суспільний договір	- договірну регламентацію взаємин сім'ї як соціального інституту й держави
Соціальна участь	- поєднує широкий спектр ситуацій, у яких особи безпосередньо залучені в процеси підготовки та реалізації соціально значимих рішень

Підвищена важливість житла для молодої людини зумовлює необхідність формування та реалізації дієвої державної політики у цій сфері. На підставі аналізу вітчизняного і зарубіжного законодавства під державним забезпеченням молоді житлом слід розуміти як системну діяльність держави, що здійснюється в законодавчій, виконавчій та інших сферах і ставить за мету створення правових, соціально-економічних і політичних умов та гарантій для розв'язання житлової проблеми молоді шляхом сприяння розвитку молодіжного будівництва, удосконалення механізмів придбання житла і забезпечення на цій основі подальшого розвитку системи іпотечного житлового кредитування. Як випливає з наведеного, політика держави із забезпечення молоді житлом - це тривалий процес, який вимагає системного і цілеспрямованого підходу з боку держави, що дасть змогу отримати, перш за

все, соціальні результати [42].

Відповідно до Концепції державної житлової політики, схваленої постановою Верховної Ради України 30 червня 1995 р., держава вбачає головним завданням у цій сфері розширення житлового будівництва за рахунок різних джерел фінансування, удосконалення системи інвестування названого будівництва, створення умов для надання громадянам пільгових кредитів на будівництво або купівлю житла; розширення мережі спеціалізованих будинків для тимчасового проживання громадян (гуртожитків, будинків-інтернатів, готелів-притулків); запровадження державної підтримки молоді щодо забезпечення житлом [42].

Для того, щоб житлове будівництво розвивалося та впливало на розвиток економіки, необхідно створити можливості для громадян ставати активними споживачами продукції галузі – купувати житло за доступною для них ціною. Ощадбанк та Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву підписали Договір про співпрацю щодо кредитування за програмою забезпечення житлом громадян, які відповідно до законодавства мають право на його отримання, зокрема шляхом надання державної підтримки для будівництва і придбання доступного житла [42].

Стати учасниками програми можуть громадяни, які перебувають на обліку як такі, що потребують поліпшення житлових умов і спроможні сплатити разом із використанням державної підтримки вартість житла, встановлену забудовником [4].

За останні роки іпотечні кредити молодим сім'ям надавали такі банки, як:

1. АТ “Ощадбанк” – 13%;
2. АТ “Укрексімбанк” – 10%;
3. АКБ “Правексбанк” – 5%;
4. ПАТ КБ “Приватбанк” – 4%;
5. АКБ “Укрсоцбанк” – 3%;
6. ПАТ “Райффайзен Банк Аваль” – 3% (рис. 1.2).

АТ “Ощадбанк” займає найбільшу частку ринку іпотечного кредитування. У структурі активів АТ “Ощадбанк” кредитний портфель становить найбільшу питому вагу (близько 60%) і забезпечує отримання більшої половини доходів. Висока частка іпотечних кредитів серед кредитів фізичним особам пояснюється роботою банку з державними програмами кредитування, такими як: молодіжне кредитування “Доступне житло” [4].

Важливим кроком у відновленні молодіжного іпотечного кредитування є прийнята Державним Фондом сприяння молодіжному житловому будівництву в 2016 році “Стратегія розвитку 2016-2020 рр.”, як інструменту реалізації Державної політики з 2016-2020 рр. Фонд повинен стати самодостатнім і абсолютно прозорим інструментом в сфері молодіжного будівництва, який буде відповідати сучасним європейським нормам [4].

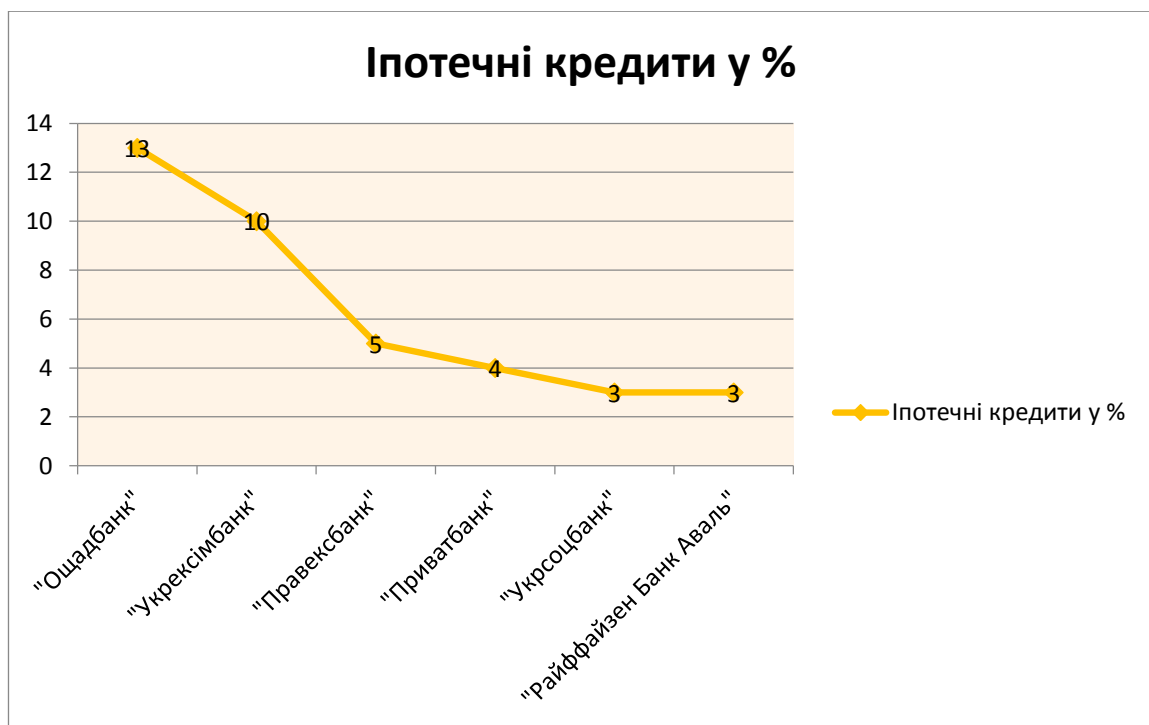

Рисунок 1.2.– Іпотечні кредити, надані банками молодим сім'ям у 2017 р.

Станом на 2018 рік Фонд Держмолодьжитла видав 299 кредитів за програмою “Молодіжного іпотечного кредитування”. Фінансування програми починаючи з 2015 року здійснюється лише за рахунок місцевих

бюджетів, що в 2018 році виділило 145 679 тис. грн на надання іпотечних позик молодим сім'ям та саодиноким громадянам.

В 2019 році кошти в бюджеті на “Молодіжного іпотечного кредитування” також не були закладені, отже розмір фінансування програми і надалі буде залежати від грошей виділених місцевими органами влади.

Більша ймовірність отримати допомогу від держави за програмою “Доступне житло”, на яку в держбюджеті 2019 року закладено 100 млн. грн. [4]

Для того, щоб молодіжна сімейна політика вийшла на новий рівень необхідно:

- об'єднатися державі та суспільним організаціям з метою збереження потенціалу молоді, а також залучати в сферу молодіжної сімейної політики ресурси бізнесу та приватних осіб;

- координувати дії органів влади з метою стабілізації молодих сімей;

- сприяти всебічному розвитку молодих сімей;

- підтримувати молоді сім'ї у сфері розвитку, освіти та виховання;

- сприяти працевлаштуванню;

- підвищувати рівень матеріального та соціального благополуччя;

- підвищувати рівень якості життя;

- сприяти розвитку сімейних цінностей серед молоді;

- розробляти заходи щодо агітації збільшення демографічного розвитку;

- розробляти заходи з метою пропаганди національної самобутності;

- підтримувати молодіжні організації;

- підтримувати форми виховної роботи у спеціалізованих установах;

- забезпечувати фінансову підтримку заходів щодо працевлаштування молодих сімей;

- підтримувати розвиток індивідуальної трудової діяльності;

- забезпечити рівність прав;

- надавати всебічну допомогу сім'ям [4].

Отже, держава відіграє важливу роль у вирішенні проблем, які виникають у молодих сім'ях стосовно житла, працевлаштування, соціальної та матеріальної допомоги та ін. Для того, щоб вирішити дані питання державі необхідно приймати ряд рішень і залучатись підтримкою національних та іноземних інвесторів. Ключову роль відіграє питання розуміння самою молоддю питання сім'ї та сімейних цінностей.

1.3. Пріоритетні напрямки політики у справах молоді та спорту

В умовах переходу України до європейських стандартів важливу роль відіграє політика у справах молоді та спорту. Зокрема результат залежить від рівня та якості реалізації прийнятих проектів. Важливо звертати увагу на особливості формування світогляду сучасної молоді, їх прагнення до розвитку та перспективи розвитку. В сучасному світі у формуванні державної молодіжної політики беруть участь не тільки політики, але й педагоги, психологи, лідери та соціологи [33].

В межах соціологічного підходу: державна соціальна молодіжна політика – це напрям дій держави, щодо регулювання соціальних явищ серед молоді з метою управління соціальними взаємовідносинами і розподілом соціальних ресурсів в даній сфері, а також система спеціальних програм або заходів для забезпечення добробуту, підвищення рівня і якості життя молоді. Вважаємо, що таке визначення молодіжної політики також охоплює діяльність і недержавних інституцій – суб'єктів молодіжної політики, які все таки діють в межах правового поля держави, що в свою чергу ґрунтується на соціальних нормах суспільства [33].

Так, як і кожна політика, молодіжна має свої етапи, згідно О.Л. Іванової до яких ми відносимо:

- 1) визначення проблеми;
- 2) етап перспектив, намірів;
- 3) етап рішення;
- 4) етап планування а впровадження;

- 5) етап оцінювання реалізації політики;
- 6) етап внесення змін;
- 7) етап оцінки остаточних результатів;
- 8) етап визначення нових напрямків розвитку.

На першому етапі необхідно визначити саму проблему, дослідити причини її виникнення та розглянути ключові особливості проблеми. На другому етапі вже розробляється план заходів щодо вирішення проблеми, а також обираються найбільш перспективні шляхи. Третій етап відіграє ключову роль, так як саме на ньому затверджується основний шлях вирішення проблеми, на основі якого будуть прийматися усі інші рішення. Після прийняття рішення здійснююся заходи щодо його реалізації та оцінки результатів, на основі яких план заходів коригується та удосконалюється. Таким чином, досягнути розвитку молодіжної політики можна дотримуючись даної послідовності [28].

Молодіжна політика – це не тільки набір теоретичних основ, а живий організм, який функціонує за допомогою таких суб'єктів як держава, громада, політичні організації, громадські об'єднання та політичної людини [5].

Держава, як суб'єкт здійснює впровадження законів через відповідні державні інституції. Громада має можливість приймати рішення, які відправляються на погодження державним інститутам. Політичні організації діють з метою підтримки молоді та їх інтересів. В свою чергу політична людина – це та, котра бере активну участь у житті суспільства і займає активну життєву позицію, має функції своєрідного політичного лідера.

Статус молоді в молодіжній політиці, як об'єкта-суб'єкта закріплено в Стратегії розвитку державної молодіжної політики до 2020 року, де “молодь визнається не тільки об'єктом, але й активним суб'єктом державної молодіжної політики, який пропонує власні шляхи розв'язання молодіжних проблем і може дієво впливати на ключових суб'єктів політики в центрі та на місцях” [5].

В сучасному світі молодь має впливати на прийняття рішення щодо розвитку молодіжної політики і активно брати у цьому участь. Згідно вищезазначеного об'єктом молодіжної політики є суспільні відносини, явища та процеси, які стосуються розвитку молоді у економічній, політичній, соціальній та професійній сферах, а молодь у свою чергу є суб'єктом молодіжної політики.

Згідно досліджень М.Ф. Юрія ми виділяємо 3 рівні суб'єктів молодіжної політики, наведені на рисунку 1.3.

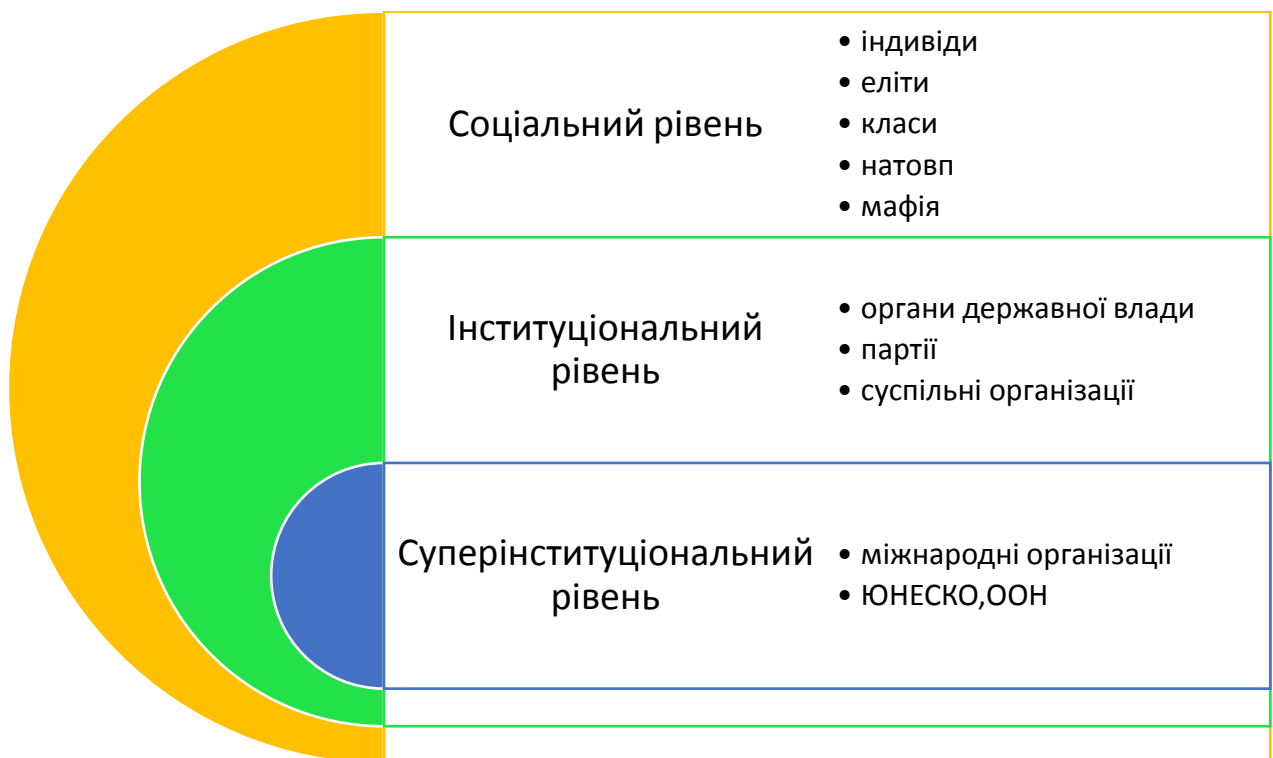

Рисунок 1.3 – Рівні суб'єктів молодіжної політики

Для того, щоб молодіжна політика мала успіх необхідно дотримуватися правил партнерства, дискусій та вирішення конструктивних конфліктів.

Молодіжна політика регулюється за допомогою таких принципів та норм як : правові норми, корпоративні норми, політичні звичаї та традиції, політичні принципи та моральні норми політичного життя.

1. Правові норми – правила, за допомогою яких регулюються відносини в сфері молодіжної політики згідно з нормативно-правовими актами.

2. Корпоративні норми – це правила поведінки, що закріплені в статутах молодіжних громадських організацій, політичних партій та організацій, які стосуються питань молоді.

3. Політичні традиції та звичаї – правила поведінки у політичній сфері, що мають здатність повторюватися, характеризуються стійкістю емоційністю та наступністю. До політичних традицій ми відносимо розвиток національної ідеї, української політичної думки суверенної держави, мови.

4. Політичні принципи – соціально-політичні та організаційні політичні принципи. Наприклад активна участь громадян у справах суспільства та держави, рівноправність націй, незалежність держави, централізм в управлінні.

5. Моральні норми політичного життя – вимоги суспільства згідно яких регулюється поведінку політиків через систему загальних моральних приписів та заборон [72].

Таким чином молодіжна політика в Україні має свої етапи формування , розвитку та вирішення проблем. До цього переліку етапів ми ще додаємо етап внесення змін на основі визначених для розвитку та покращення молодіжної політики [72].

Для молодіжної політики сьогодення характерними є ознаки перехідного суспільства, які потребують значного оновлення. Основним завданням є звільнення від процесів Радянського Союзу, які значною мірою контролювали молодь. Сьогодні молодь потребує саморозвитку та самореалізації. Важливо наголосити на тому, що держава повинна контролювати молодь, але необхідно надавати можливість молодим людям контролювати процеси державної політики [72].

Партнерство замість патерналізму – це і є той магістральний шлях, який спроможний утвердити в Україні європейський ідеал молодіжної політики, а саме – політики відкритого розвитку [72].

Це означає, що молодь має бути не тільки об'єктом, на який спрямована політика держави, а активним суб'єктом формування та

реалізації молодіжної політики.

Показники здоров'я молоді суттєво залежать від вікової групи, до якої вона належить. Згідно із Законом України “Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні” молодими людьми вважаються особи віком від 14 до 35 років. За національною класифікацією молодь поділяється на три основні групи: молодь шкільного віку (14-17 років), молодь студентського віку (18-24 роки), молодь зрілого віку (25-35 років) [15].

Особливу тривогу викликає стан репродуктивного здоров'я молоді, яке є невід'ємною складовою здоров'я нації в цілому і має стратегічне значення для забезпечення сталого розвитку суспільства. На сьогоднішній день стан репродуктивного здоров'я нації знаходиться далеко за межами міжнародних стандартів і характеризується низьким рівнем народжуваності.

Проблеми, що стосуються сфери репродуктивного здоров'я, виникають передусім через незадовільне соціальне становище громадян, недостатню увагу до ролі інституту сім'ї, збереження традиційної культури взаємовідносин у сім'ї як основної складової суспільства. Репродуктивний потенціал населення щороку зменшується. Велика кількість порушень репродуктивної функції виникає ще у дитячі роки [15].

Одним із найважливіших напрямів роботи медиків є забезпечення належного догляду за вагітними жінками, які мають репродуктивні проблеми або слабе здоров'я і потребують вчасного лікування. Для доброякісного обслуговування майбутніх батьків Міністерство охорони здоров'я України проводить сертифікацію відповідних медичних закладів. Пологові будинки та перинатальні центри сертифіковані на 85,1% [15].

Вагомий вплив на самопочуття людини та на її практичні дії з приводу збереження і розвитку особистого здоров'я має самооцінка свого здоров'я особистістю. Згідно досліджень з віком рівень самооцінки знижується через звичні природні процеси старіння організму. Як наслідок зменшується бажання й потенціал людини вирішувати свої проблеми за рахунок власних

ресурсів [15].

Основні завдання, які стоять перед владою та жителями щодо напрямків політики у справах молоді та спорту є :

- впровадження та виконання державної політики, що стосується молоді та спорту;
- здійснення заходів та виконання програм на теми соціального захисту дітей, молоді та сімей;
- розвиток спорту та активного способу життя;
- запобігання насильству в сім'ях;
- підтримка організацій (дитячих, молодіжних, громадських) у проведенні заходів з питань молоді, сімей та спорту;
- пропагування здорового способу життя [64].

До пріоритетних напрямків політики у справах молоді та спорту ми відносимо нижченаведені.

Таблиця 1.3 – Пріоритетні напрямки політики у справах молоді та спорту

№	Пріоритетні напрямки політики у справах молоді та спорту
1	Відпочинок та активний спосіб життя дітей
2	Підтримка молодіжного руху
3	Розвиток талантів молоді
4	Профілактика негативних звичок серед молоді та заходи щодо їх усунення
5	Боротьба з насильством в сім'ї
6	Гендерна політика
7	Боротьба з торгівлею людьми
8	Розвиток фізичної культури та спорту
9	Проведення заходів щодо розвитку культури та вихованості серед молоді
10	Фізкультурно-оздоровча діяльність у закладах освіти та поза межами таких закладів
11	Проведення заходів щодо творчого розвитку особистості

Для забезпечення та контролю здійснення політики у справах молоді та спорту необхідно дотримуватись таких дій:

- забезпечити безкоштовне оздоровлення соціально незахищених дітей;
- здійснювати покупки путівок за державні кошти;
- щомісячно подавати звітність про використання коштів на проведення заходів щодо оздоровлення дітей;
- ретельно обирати табори та оздоровчі місця для відпочинку дітей;
- сприяти працевлаштуванню молодих людей;
- сприяти співпраці з міжнародними організаціями;
- надавати підтримку дитячим та молодіжним організаціям для проведення заходів спрямованих на формування патріотизму та національної свідомості;
- організовувати заходи, спрямовані на розвиток обдарованих дітей;
- подавати кандидатури для призначення грантів Президента України для обдарованої молоді;
- сприяти організації та проведенню регіональних інформаційно-просвітницьких, культурно-освітніх акцій з метою пропаганди здорового способу життя молоді;
- підтримувати проекти громадських організацій;
- проведення просвітницької та роз'яснювальної роботи щодо попередження насильства в сім'ї;
- надавати консультації та рекомендації з питань попередження насильства в сім'ї громадянам, установам, організаціям, органам виконавчої влади та місцевого самоврядування;
- розглядати звернення громадян;
- співпраця з неурядовими організаціями, які працюють у сфері протидії торгівлі людьми та надання допомоги потерпілим [7].

Важливу роль відіграє молодіжна зайнятість, тому потрібно контролювати центри зайнятості та збільшувати кількість робочих місць і перспектив професійного розвитку молоді.

Патріотичне виховання займає одну з найважливіших позицій і має пропагуватись серед дітей та молоді. Кожен громадянин має знати свою

патріотичну роль у суспільстві та приналежність до держави. Необхідно залучати молодь до активної участі в патріотичних громадських організаціях, а також проводити ефективне навчання.

З огляду перспектив розвитку молодіжної політики необхідно розвивати співпрацю з міжнародними організаціями, де талановита молодь має можливість реалізовувати себе, а також використовувати сучасні підходи у розробці та реалізації молодіжної політики у майбутньому [7].

Для того, щоб політика у справах молоді, сім'ї та спорту постійно розвивалась потрібно проводити щорічні або ж щоквартальні огляди діяльності молодіжних організацій, департаментів та міської ради загалом. Даний огляд проводиться для аналізування сильних та слабких сторін діяльності таких організацій, виявлення труднощів та розробки плану усунення таких труднощів і реалізації плану щодо розвитку молодіжної політики.

Україна є найбільшою країною, де проводилися такого роду міжнародні огляди молодіжної політики і було виявлено, що низький стан економічного розвитку сприяє погіршенню умов життя в Україні, внаслідок чого молоді люди не можуть розвиватися в умовах кризи. Більша частина молоді має великий потенціал та амбіції, які важко реалізувати через соціальну та економічну ситуації в Україні.

Через фінансову кризу значно скоротилося фінансування молодіжних організацій. Проте, не зважаючи на проблеми бюджетного фінансування Україна багата на розвинену та талановиту молодь, яка самостійно та за допомогою міжнародних організацій розвиває молодіжну політику [46].

Роль молоді у питанні розвитку суспільства є дуже великою. Багато стратегічних документів, а також велика кількість респондентів, що працюють у сфері розробки молодіжної політики, зосередили увагу на важливості ролі молоді в розвитку країни та в її прогресі. У сучасному світі є дві концепції розвитку молоді. Перша концепція полягає у домінуючій ролі дорослих, які контролюють те, ким мають бути молоді люди та перспективи

їхнього розвитку і реалізації. Згідно цієї моделі молоді люди в прямому значенні належать дорослим. Інший варіант полягає у домінуючій владі молоді над дорослими, а саме молодь проявляє ініціативу та приймає рішення щодо подальшого розвитку. На нашу думку саме друга концепція є більш успішною у розвитку молодіжної політики. Таким чином молодіжна політика в Україні має розвиватися як відкрита, де молодь самостійно проявляє ініціативу і приймає рішення, а також бере активну участь у реалізації політики у справах сім'ї, молоді та спорту.

Висновок до розділу 1

В даному розділі висвітлено теоретичні аспекти реалізації політики у справах сім'ї, молоді та спорту, розкрито склад та роль міської ради у реалізації політики у справах сім'ї, молоді та спорту, а також охарактеризовано стан та перспективи розвитку місцевої підтримки молодих сімей. Розкрито соціальні функції сім'ї, такі як: репродуктивна, виховна, сексуальна, інтимна, економічна, статусна, комунікативна та ін., а також описано основні принципи сімейної політики, такі як: суверенність сім'ї, волевиявлення, суспільний договір та соціальна участь.

Встановлено, що молодіжна політика в Україні має бути відкритою та забезпечувати такі пріоритетні напрямки як розвиток і навчання молоді, здоровий та активний спосіб життя, підтримувати рівень соціальної безпеки, аналізувати труднощі, які виникають у молодих людей у сучасному світі та впроваджувати заходи щодо подолання такого роду труднощів. Основним завданням молодіжної політики є пропагування здорового та активного способу життя. В Україні мають бути запроваджені стандарти розвитку програм щодо репродуктивного здоров'я, правил здорового харчування та збільшення кількості спортивних гуртків заходів.

В даному розділі виокремлено пріоритетні напрямки політики у справах молоді та спорту, рівні суб'єктів молодіжної політики, а також етапи молодіжної політики: визначення проблеми; етап перспектив, намірів; етап рішення; етап планування та впровадження; етап оцінювання реалізації політики; етап внесення змін; етап оцінки остаточних результатів; етап визначення нових напрямків розвитку.

Вказано, що молодіжна політика регулюється за допомогою таких принципів та норм як: правові норми, корпоративні норми, політичні звичаї та традиції, політичні принципи та моральні норми політичного життя. Розкрито основні завдання, які стоять перед владою та жителями щодо напрямків політики у справах молоді та спорту.

РОЗДІЛ 2

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРИКЛАДНИХ АСПЕКТІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИКИ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ З ПИТАНЬ СІМ'Ї, МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ ТА СПОРТУ

2.1. Загальна характеристика діяльності «управління у справах сім'ї, молодіжної політики та спорту Тернопільської міської ради»

«Управління у справах сім'ї, молодіжної політики і спорту» є підрозділом Тернопільської міської ради, який відповідає та звітує за свою діяльність перед міською радою. Дане управління розташоване у місті Тернополі і використовує територію, виділену міською радою [7].

«Управління у справах сім'ї, молоді та спорту» Тернопільської міської ради є одним з головних органів виконавчої влади, що проводить різноманітні заходи, включаючи роботу у сфері молодіжної політики та спорту. Управління проводить ряд цікавих заходів у вигляді щорічних програм. Працівниками «управління у справах сім'ї, молоді та спорту» здійснюється обговорення та дискутування над питаннями, вносяться пропозиції та зміни, які є основою для удосконалення діяльності даного управління [7].

Для того, щоб реалізовувати державну молодіжну політику на регіональному рівні потрібні сплановані дії органів державного управління, які забезпечують їх реалізацію. Головним у цій справі є підрозділ, що відповідає за державну політику згідно діючого законодавства щодо соціального становлення та розвитку молодих людей [46].

Досі відкритим залишається питання про те, яким має бути молодіжний підрозділ міської ради. Актуальним є аналіз наявних підходів щодо створення та функціонування таких структур, які несуть відповідальність за стан реалізації державної молодіжної політики [46].

Юридичні дані «управління у справах сім'ї, молоді та спорту» наведено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Основні юридичні дані «Управління у справах сім’ї, молоді та спорту»

Повна назва компанії (станом на 27.09.2019)	«Управління у справах сім’ї, молодіжної політики і спорту Тернопільської міської ради»
Організаційно-правова форма	Орган місцевого самоврядування
ЄДРПОУ	26428273
Номер запису в ЄДР	1 646 145 0000 006411
Дата реєстрації	19.10.2006
Керівник	Круть Микола Миколайович
Статус	Не перебуває в процесі припинення
Види діяльності компанії за КВЕД	Основний: 84.12 Регулювання у сферах охорони здоров’я, освіти, культури та інших соціальних сферах, крім обов’язкового соціального страхування
Адреса	46001, Тернопільська обл., м. Тернопіль, бульвар Т. Шевченка, будинок 1

Ще у 2000 році Я. В. Немирівський опублікував статтю, яка стосується проблеми становлення в Україні молодіжних підрозділів органів виконавчої влади, де було проаналізовано досвід роботи обласних, міських та районних структур [46]. Необхідно створювати молодіжні підрозділи у місті Тернополі і підтвердженням цього є нормативно-правові документи, на основі яких ми бачимо позитивний вплив від утворення даних організацій.

Щороку утворюються організації, які направлені на розвиток молоді і спорту. В сучасному світі молодіжну політику необхідно покращувати і вносити зміни, які будуть мати позитивні результати. Світ змінюється, тому потрібно приймати і розробляти такі законопроекти, які будуть актуальними і новими.

До напрямів державної молодіжної політики ми відносимо наступні, наведені у таблиці 2.2

Таблиця 2.2 – Напрями державної молодіжної політики

№ п./п.	Напрями державної молодіжної політики
1.	Розвиток і захист інтелектуального потенціалу молоді
2.	Створення сприятливих умов для молодих людей в процесі здобуття знань, професійної підготовки та перепідготовки
3.	Створення програм щодо забезпечення зайнятості молоді, професійного та соціального розвитку
4.	Збагачення духовних та культурних цінностей українського народу
5.	Формування у молодих людей почуття патріотичної приналежності та гордості, розвиток патріотизму та активна готовність захищати український народ
6.	Забезпечення охорони здоров'я молоді
7.	Вживання заходів щодо забезпечення здорового генофонду народу України

«Управління у справах сім'ї, молодіжної політики та спорту Тернопільської міської ради» здійснює розроблення та формулювання, впровадження заходів та реалізацію молодіжної політики на основі ініціатив та ідей, спрямованих на реалізацію молодіжної політики; проводить засідання, на яких здійснює обговорення стану та становища молоді; проводить бесіди з відповідними органами влади з метою усунення проблем, які стосуються сфери діяльності розвитку молоді у місті Тернополі; здійснює розроблення та реалізацію програм з питань молодіжної політики; здійснює нагромадження матеріальних та фінансових ресурсів для реалізації заходів на основі утворення спеціальних фондів [7].

«Управлінням у справах сім'ї, молодіжної політики та спорту Тернопільської міської ради» керує начальник, призначити чи звільнити якого може тільки міський голова у місті Тернополі.

До основних завдань, котрі має виконувати начальник управління ми

відносимо наступні:

- видання наказів та вказівок, відповідних розпоряджень, які є обов'язковими для виконання усіма працівниками;
- відповідає за усі прийняті рішення та за їх виконання;
- здійснює мотивування працівників і проводить заходи щодо покращення діяльності управління;
- затверджує посадові інструкції працівникам.

Структура «управління у справах сім'ї, молодіжної політики та спорту Тернопільської міської ради» представлена на рисунку 2.1.

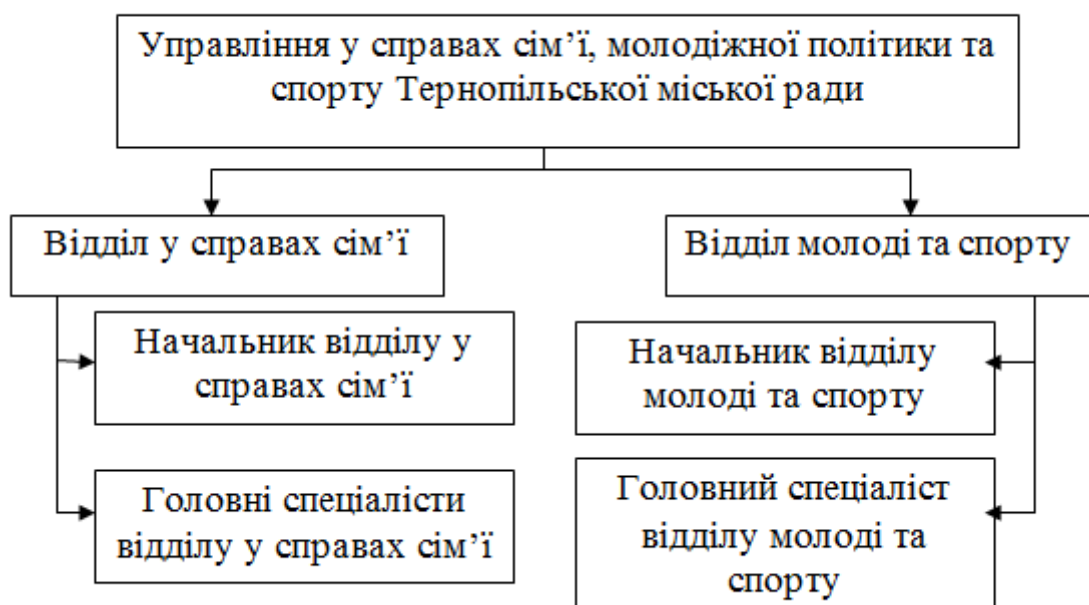

Рисунок 2.1 – Структура «управління у справах сім'ї, молодіжної політики та спорту Тернопільської міської ради»

У складі «управління у справах сім'ї, молодіжної політики та спорту Тернопільської міської ради» налічуються два основних підрозділи – «відділ у справах сім'ї» та «відділ молоді та спорту». «Відділ у справах сім'ї» очолює начальник, якому підпорядковані головні спеціалісти. «Відділ молоді та спорту» є в підпорядкуванні керівника, якому підпорядкований головний спеціаліст.

Основні завдання «управління у справах сім'ї, молоді та спорту Тернопільської міської ради» наведені на рисунку 2.2 та деталізація функцій управління вказана в таблиці 2.3

Рисунок 2.2 – Основні завдання «управління у справах сім'ї, молоді та спорту»

Також, до основних завдань управління, які є сучасними і актуальними, і які потрібно в першу чергу реалізовувати у місті Тернополі, ми відносимо наступні: аналізування показників розвитку та стану молоді, забезпечення умов для реалізації прав та свобод молодих людей, а також роботи молодіжних організацій, вивчення соціального становлення та розвитку молоді, надання допомоги молоді для саморозвитку та реалізації їх творчого потенціалу, залучення молодих людей до активної співпраці, надання

консультаційних послуг, професійна підготовка працівників та контролювання організацій, що працюють з молоддю.

Таблиця 2.3 – Деталізація функцій «управління у справах сім'ї, молоді та спорту Тернопільської міської ради»

№	Функції управління у справах сім'ї, молодіжної політики та спорту
1	Надання пропозицій щодо покращення становища сімей, дітей і молоді
2	Розробка та надання на розгляд проектів з питань сімей, молоді та спорту
3	Контроль за діяльністю підпорядкованих установ
4	Надання пропозицій щодо удосконалення діяльності та розвитку управління
5	Співпраця з організаціями та залучення їх до вирішення актуальних питань
6	Проведення державних закупівель та конкурсів
7	Здійснення функцій стосовно питань координації дій щодо попередження насильства в сім'ї
8	Розгляд пакет документів щодо надання звання «Мати-героїня»
9	Видання посвідчень багатодітним сім'ям та контроль за цим процесом
10	Здійснення заходів щодо покращення умов проживання молодих людей
11	Популяризація заняття фізичною культурою
12	Організація оздоровчих заходів із залученням молоді
13	Організація заходів, спрямованих на розвиток дітей (конкурси, виставки, турніри, олімпіади)
14	Організація спортивно-масових заходів
15	Розробка проектів щодо забезпечення стипендією талановиту молодь
16	Розробка календарного плану загальноміських спортивно-масових заходів

«Управління у справах сім'ї, молодіжної політики та спорту Тернопільської міської ради» виконує такі завдання:

- реалізовує державні, обласні та міські програми, що стосуються розвитку молоді у сфері фізичного виховання і гендерної політики;
- створює необхідні умови для виховання молодого покоління і їх всебічного розвитку;
- забезпечує розвиток спортивних закладів і їх оснащення технічною базою;

- контролює процес виконання заходів, що пропагують здоровий спосіб життя.

Досліджуване «Управління у справах сім'ї, молодіжної політики і спорту» проводить різноманітні дослідження, які стосуються молоді в м. Тернополі, формулює плани, розробляє проекти та заходи щодо покращення своєї діяльності у трьох напрямках – молодь, спорт, сім'я та пластовий рух.

На рисунку 2.3 представлено відсоткове співвідношення вікового складу населення у м. Тернополі у 2019 р.

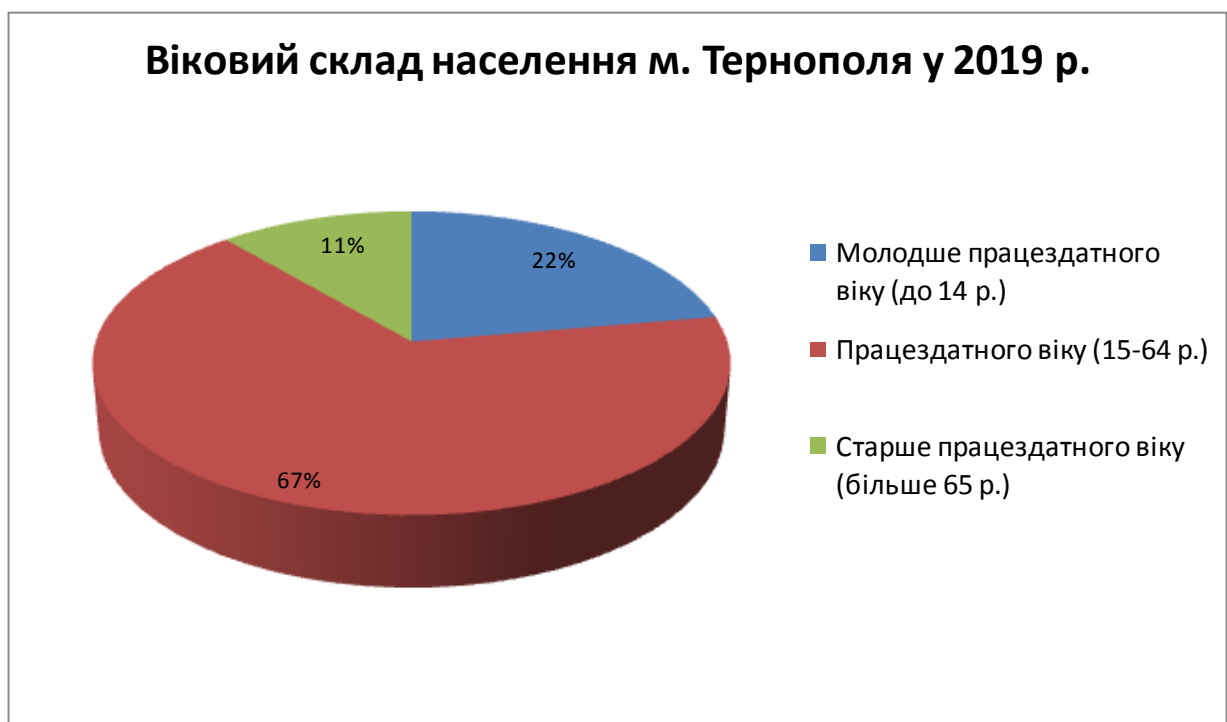

Рисунок 2.3 – Віковий склад населення міста Тернополі у 2019 р.

З наведених даних можна зробити висновок, що молодше населення міста працездатного віку (до 14 років) становить у 2019 р. – 22,3%. Населення міста у віці 15-64 роки займає найбільшу питому вагу, яка рівна 66,4%. Коли говорити про старше населення міста, яке працює, то його питома вага становить 11,3%.

2.2. Програми підтримки сім'ї та молоді, розвитку фізичної культури і спорту, пластового руху Тернопільської міської ради

Досліджуючи статистичні дані щодо чисельності населення нашої області протягом 19 років, то ми спостерігаємо стрімке зниження (рис. 2.4). Порівнюючи 2019 р. з 1990 р., то маємо скорочення чисельності населення на 10,25%. Станом на початок 2019 р. в області налічувалося 1045,9 тис. осіб. До його складу відносимо: населення в міських поселеннях – 473,7 тис. осіб та жителів в сільській місцевості – 572,2 тис. осіб.

Проаналізувавши кількість населення впродовж 2018 року, визначено, що чисельність населення зменшилася на 6,4 тис. осіб. Масове скорочення населення у 2018 році відбулося через природне скорочення. Якщо порівнювати природний рух населення в 2018 році у порівнянні з попереднім роком, робимо висновок, що зменшенням кількості народжених на 744 дитини та збільшенням кількості померлих на 199 осіб. Тільки в місті Тернополі спостерігався природний приріст населення (154 особи) [63].

Рисунок 2.4 – Чисельність населення 1990-2019 рр., тис. ос.

Щороку «управління у справах сім'ї, молодіжної політики і спорту» здійснює фінансування за кошти з міського бюджету молодіжні заходи, де кількість учасників-переможців складає близько 10 молодіжних організацій. Загалом впродовж року понад 70 найбільш активних організацій отримують фінансову підтримку [7].

Щороку до дня молоді проводиться безліч різноманітних заходів, під час яких активними учасниками та організаторами стали місцеві жителі. Впродовж року організовується понад 80 заходів. Не заважаючи на позитивний досвід, все ще існують негативні сторони, до яких ми відносимо:

- низький рівень соціальної активності молоді;
- найвищий рівень безробіття серед молоді;
- низький рівень освітнього потенціалу;
- знижений інтерес молоді до культурної спадщини;
- соціально-негативні явища серед молодого покоління [64].

«Управління у справах сім'ї, молодіжної політики і спорту» здійснює моніторинг багатодітних сімей, які протягом року отримують оздоровчі чи відпочинкові послуги [64].

Слід наголосити на пріоритетах програми підтримки сім'ї та молоді:

- 1) аналізування потреб та можливостей молоді, реалізація активної моделі молодіжної політики;
- 2) слідування за планом, який зможе розвинути сімейну політику і розробить умови для подолання труднощів у сім'ї;
- 3) створення моделі позитивної, здорової а соціально-адаптованої сім'ї [64].

Робота з молоддю має проводитись не тільки на рівні матеріально-фінансових відносин, але й на рівні соціального становлення. Необхідно проводити рекламні кампанії, які будуть готувати молодь до сімейного життя і будуть демонструвати переваги міцної та позитивної сім'ї. Молодь має розуміти суть батьківської відповідальності та не допускати моменти

насильства в сім'ї. Мають створюватися умови для інтелектуального самовдосконалення, утвердження патріотизму [30].

Основну мета та окремі завдання «Програми підтримки сім'ї та молоді» в м. Тернополі на 2016-2019 рр. наведені на рисунку 2.5.

Рисунок 2.5 – Мета та завдання програми підтримки сім'ї та молоді в м. Тернополі

Молодь має бути обізнаною у сфері послуг, які надаються організаціями та мати вільний доступ до таких послуг. У місті Тернополі мають бути проведені заходи щодо збереження та популяризації сімейних цінностей, всебічного розвитку молоді, молодіжної зайнятості, формування навичок здорового способу життя, сприяння розвитку міжнародного співробітництва [30].

Ресурсне забезпечення Програми підтримки сім'ї та молоді в м. Тернополі на 2016-2019 рр. наведено в таблиці 2.4. Загальна сума витрат на виконання програми за чотири роки складала 7806,5 грн. Згідно даних

таблиці, обсяги коштів для виконання програми в 2019 р. порівняно з 2016 р. зросли на 285,5 тис. грн. або на 15,8%, що є позитивною тенденцією.

Таблиця 2.4 – Ресурсне забезпечення Програми підтримки сім'ї та молоді в м. Тернополі на 2016-2019 рр.

Обсяги коштів, тис. грн.	Виконання програми			
	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік
Обсяг фінансування ресурсів, в т.ч.	1807,5	1913,0	1993,0	2093,0
- міський бюджет	1807,5	1913,0	1993,0	2093,0
Абсолютний приріст	-	105,5	80	100
Темп росту, %	-	105,8	104,2	105,02

Порівнюючи обсяг фінансування у 2017 р. з 2016 р., то слід вказати, що він також зріс на 105,5 тис. грн. або 5,84%. Аналізуючи обсяг ресурсного забезпечення програми у 2018 р. порівняно з 2017 р., то видно його зростання на 80 тис. грн. або 4,18%. Обсяг коштів, виділених на програму у 2019 р. порівняно з 2018 р. зріс на 100 тис. грн. або на 5,02%.

Структуру фінансового забезпечення даної програми наведено на рисунку 2.6.

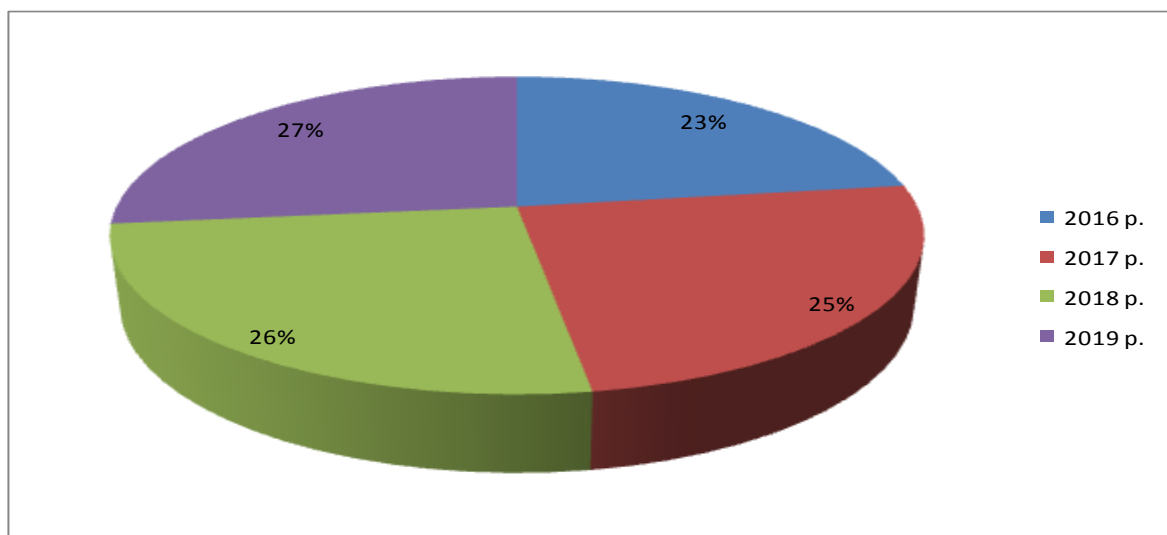

Рисунок 2.6 – Структура коштів на реалізацію програми у 2016-2019 рр.

У структурі фінансування заходів програми найбільшу питому вагу займав 2019 рік, оскільки тут виділено 27% коштів із загальної суми. Далі 2018 р – тут питома вага виділених коштів складала 26%. У 2017 р – частка фінансування становила 25% а у 2016 р. – питома вага коштів на програму складала 23%.

Перелік заходів, обсяги їхнього фінансування та очікувані результати Програми підтримки сім'ї та молоді в м. Тернополі на 2016-2019 рр. наведено у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5 – Обсяг фінансування заходів Програми підтримки сім'ї та молоді в м. Тернополі на 2016-2019 рр.

№	Перелік заходів програми	Термін виконання	Обсяг фінансування (тис. грн.)				Очікуваний результат
			2016	2017	2018	2019	
1	Діяльність установ спрямована на патріотичне виховання	2016-2019	25,0	27,0	30,0	35,0	Біля 10 заходів в рік
2	Організація змістовного дозвілля	2016-2019	400,0	410,0	500,0	550,0	Біля 100 заходів щороку
3	Проведення молодіжних заходів	2016-2019	-	-	159,0	180,0	30 заходів (20 000 людей)
4	Щорічний конкурс "ТОП-10 молодіжних лідерів", "Молодіжна та дитяча громадська організація року"	2016-2019	6,0	6,0	8,0	8,0	Стимулювання активності молодіжних організацій
5	Відпочинок дітей та молоді	2016-2019	50,0	50,0	150,0	150,0	Близько 250 осіб
6	Соціальна підтримка сім'ї	2016-2019	-	30,0	40,0	39,0	Надано статуси багатодітних сімей та посвідчень
7	Надання фінансової підтримки	2016-2019	200,0	220,0	460,0	460,0	50 проектів (40 000 осіб)

Проаналізувавши дану таблицю по кожному пункту, ми бачимо, що

заходи, які були спрямовані на вихання патріотичності починаючи з 2016 року щорічно зростали, а саме з 25 000 грн. до 35 000 грн., що є позитивною тенденцією розвитку даної сфери, котра допоможе духовно збагатитись молодим людям. Те ж саме ми бачимо і у проведених заходах, спрямованих на змістовне дозвілля і проведення різноманітних молодіжних заходів і конкурсів, а також заходи, спрямовані на відпочинок молодих людей.

Максимально збільшилась кількість фінансування проектів, спрямованих на розвиток молоді, а саме у 2016 році обсяг фінансування складав 200 000 грн., а вже у 2019 році число фінансування досягло 460 000 грн., що є позитивною тенденцією розвитку.

Видатки на органу зівання змістового дозвілля в 2019 р. порівняно з 2016 р. зросли на 150 тис. грн. або на 37,5%. Витрати на проведення молодіжних заходів також зросли в 2019 р. порівняно з 2018 р. на 21 тис. грн. або 13,2%. Для стимулювання активності молодіжних організацій досліджуване управління проводило щорічний конкурс, видатки на який в 2019 р. порівняно з 2016 р. зросли на 2 тис. грн. або на 33,3%. На відпочинок дітей та молоді потрачено на 100 тис. грн. в 2019 р. порівняно з 2018 р. витрати на соціальну підтримку сімей також зростали на 10 тис. грн. за три роки. Фінансова підтримка реалізована у 50 проектах та охопила 40 тисяч осіб; молодіжні заходи охопили 20 тисяч осіб.

Метою «Програми розвитку фізичної культури і спорту» в м. Тернополі на 2016-2019 рр. є створення умов для активного способу життя молоді, розвиток спорту та духовне збагачення. Заходами, спрямованими на розвиток фізичної культури та спорту у місті Тернополі є: пропаганда фізичної культури і спорту, організація та проведення масових спортивних заходів, розроблення проекту заохочення молоді до активного способу життя, збільшення кількості молоді, котра веде активний спосіб життя, розвиток особистих здібностей молоді [50].

Ресурсне забезпечення «Програми розвитку фізичної культури і спорту» в м. Тернополі на 2016-2020 рр. наведено в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6 – Ресурсне забезпечення «Програми розвитку фізичної культури і спорту» в м. Тернополі на 2016-2020 рр., грн.

Обсяги коштів	Виконання програми							
	2017	Питома вага, %	2018	Питома вага, %	2019	Питома вага, %	2020	Питома вага, %
Обсяг ресурсів	40775	100	111175	100	23680	100	22090	100
Міський бюджет	29525	72,4	51175	46	13680	57,8	12090	54,7
Кошти ін. джерел	11250	27,6	60000	54	10000	42,2	10000	42,3

Загальний обсяг ресурсів на виконання програми становить 197720 грн., в тому числі кошти міського бюджету становлять 106470 грн., а кошти інших джерел – 91250 грн.

В 2018 р. порівняно з 2017 р. загальний обсяг коштів на дану програму зріс на 70,4 тис. грн., в тому числі за кошти міського бюджету на 21,65 тис. грн. та інше фінансування на 48,75 тис. грн. В 2019 р. порівняно з 2018 р. загальний обсяг коштів на дану програму скоротився на 77,49 тис. грн., в тому числі за кошти міського бюджету на 37,49 тис. грн. та інше фінансування на 50 тис. грн.

Результати аналізу структури ресурсного забезпечення Програми розвитку фізичної культури і спорту свідчать про те, що частка фінансування за кошти міського бюджету є найбільшою протягом 2017-2020 рр. і складає більше 50%.

Програма розвитку пластового руху в м. Тернопіль створена враховуючи зацікавленість пластовим рухом серед дітей та молоді, освітніх закладів, батьків та державних органів влади, науково обґрунтованою та методично підготовленою базою Пласту, потребою для молодого покоління у реалізації своїх можливостей, підготовленим та вишколеним складом пластових провідників, позитивним іміджем організації [51].

Мета та основні завдання програми розвитку пластового руху Тернопільської міської ради наведено в таблиці 2.7.

Таблиця 2.7 – Мета та деталізація завдань Програми розвитку пластового руху Тернопільської міської ради

Назва програми і її мета	Деталізація завдань програми
<p>Програма підтримки пластового руху</p> <p>Мета: різносторонньо розвивати сферу патріотичного виховання українців базуючись на християнських принципах; виховати молодь як патріотично свідому, яка самостійно може приймати рішення.</p>	<p>1. Формування національної та патріотичної свідомості молоді</p> <p>2. Забезпечення інтелектуального та творчого розвитку молоді</p> <p>3. Допомога та захист молоді соціально вразливих верств</p> <p>4. Формування правової культури, пропаганда здорового способу життя та оздоровлення молоді</p> <p>5. Підтримка розвитку міжнародних контактів</p>

Ресурсне забезпечення Програми розвитку пластового руху в м. Тернополі на 2017-2020 рр. наведено в таблиці 2.8. Обсяг ресурсів на виконання програми становить 6174 тис. грн., в тому числі кошти міського бюджету становлять 5613 тис. грн., а кошти інших джерел – 561 тис. грн.

Таблиця 2.8 – Ресурсне забезпечення Програми розвитку пластового руху Тернопільської міської ради на 2017-2020 рр., тис. грн.

Обсяги коштів	Виконання програми							
	2017 рік	Питома вага, %	2018 рік	Питома вага, %	2019 рік	Питома вага, %	2020 рік	Питома вага, %
Обсяг ресурсів, усього, у тому числі:	236	100	1848	100	1964	100	2126	100
міський бюджет	130	55,1	1721	93,1	1808	92,1	1954	91,9
інші джерела	106	44,9	127	6,9	156	7,9	172	8,1

Частка фінансування за кошти міського бюджету у структурі ресурсного забезпечення коливається протягом 2017-2020 рр. від 55% до 93%.

2.3. Аналізування результатів реалізації політики Тернопільської міської ради з питань сім'ї, молодіжної політики та спорту

Молоде покоління має проблеми, які можна вирішити шляхом розширення можливостей та збільшення рівня активної участі молодих людей у всіх сферах громадського життя, сприяння розвитку бізнес активності, впровадження здорового та активного способу життя та ініціативи молодого покоління [32].

Позитивні результати впроваджуються через співпрацю органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади, які активізують діяльність громадських організацій та місцевих громад. Вносяться зміни в сімейну політику, де сім'я – це не просто пасивний об'єкт, а активний учасник у процесі реалізації політики.

Політика у справах сім'ї направлена на досягнення таких результатів: зростання ролі сім'ї, популяризація цінностей – моральних, духовних та ін., забезпечення належних умов для розвитку молоді (освітні, спортивні та ін. умови), вживання заходів для запобігання сирітству та підтримки незахищених сімей, проведення роз'яснювальної роботи з батьками, вживання заходів для запобігання насильству над дітьми.

В управлінні у справах сім'ї, молодіжної політики та спорту Тернопільської міської ради було затверджено ряд програм для підтримки сім'ї та молоді, запобігання соціальному сирітству, подолання дитячої безпритульності та бездоглядності, розвитку спорту та пластового руху на 2016-2019 рр.

В процесі реалізації політики у справах сім'ї і молодіжної політики було досягнуто певних результатів, які наведені у таблиці 2.9.

На реалізацію заходів міської «Програми запобігання соціальному сирітству, подолання дитячої безпритульності та бездоглядності» на 2018-2021 рр. у 2018 році виділено з міського бюджету 109 тис. грн. Впродовж 2018 р. проведено 10 заходів, на які використано 97651 тис. грн.

Таблиця 2.9 – Стан виконання основних заходів «Програми підтримки сім'ї та молоді» в Тернополі за 2018 р.

№	Заходи	Фінансування (тис. грн.)	Виконання	Результат виконання
1	2	3	4	5
1	Будівництво доступного житла	600	Затверджено Положення про участь у програмі “Придбання доступного житла у м. Тернополі на 2018-2020 роки”	Використано 150,00 для надання кредиту 5 сім'ям
2	Облаштування вело доріжок і велопарковок	6 190		Облаштування 30 штук велодоріжок та велопарковок
3	Облаштування майданчиків	3100		53 дитячих майданчики; 3 спортивних майданчики
4	Покращення співпраці з містами - партнерами	380	50 закордонних візитів, 70 міжнародних зустрічей	4 транспортні перевезення міських колективів спорту і культури за кордон
5	Популяризація української культури та патріотичне виховання	300	Проведено 3 заходи спрямовані на патріотичне виховання молоді	Проведено 4 загально – міські заходи
6	Розвиток нестандартних форм роботи з молоддю (табори)	35		Проведено 7 заходів
7	Підтримка ініціативи молоді та сприяння її творчому розвитку	270	Телевізійний проект “Ліга Сміху”, “Міс Тернопіль 2018”, чемпіонат з інтелектуально-розвиваючих ігор, конкурс “Соловейко”, участь у форумі “Схід-Захід разом”	Конкурс краси та особистості “Перша леді Тернополя”, проект “Мовна школа”, захід “Корейська хвиля”, регіональний етап “Студентська республіка Тернопіль 2018”
8	Фінансова підтримка інститутів громадянського суспільства	245	Ліга сміху Тернопіль (1 гра), проект “Ти-лицар завтрашнього бою”, “Відпочиваємо разом”	“Ігри патріотів”, проект “Будь на своєму місці”

Продовження табл. 2.9

1	2	3	4	5
9	Підготовка до самостійного життя дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування			Розробка положення про заклад, придбання за субвенційні кошти 2 квартири, де буде розміщено соціальний гуртожиток для осіб з числа дітей-сиріт
10	Проведення військово-патріотичних та спортивних заходів	42	“Пам’ятай про Крути”, вечір пам’яті видатних особистостей “Свято патронів”	Відкриття пам’ятної дошки Віктора Гурняка
11	Літні табори для учасників ПЛАСТу	90		“Табір пташат” (20,0), “Давня казка” (30,0), “Пілігрим” (20,0), “Один у полі воїн” (20,0)
12	Ведення електронного обліку багатодітних сімей	40	Видано 493 посвідчень батьків та 186 посвідчень дітей з багатодітних сімей	
13	Допомога сім’ям в складних життєвих обставинах	26,6	364 оцінки потреб сімей, що опинилися в складних життєвих обставинах, 135 оцінок сімей з бойових дій АТО, 63 оцінки вимушено переміщених сімей	Даним сім’ям було надано соціальний супровід та комплекс соціальних послуг
14	Організація літнього відпочинку та оздоровлення дітей пільгових категорій	150		2 екскурсійні поїздки для дітей учасників АТО у м. Таураге (Литва)
15	Організація та проведення заходів з нагоди державних свят соціальних дат для дітей різних категорій населення	200	Новорічно-різдвяне свято для різних категорій сімей, свято з нагоди дня Матері та міжнародного дня сім’ї для сімей різних соціальних категорій, свято міжнародного дня захисту дітей	Акція “Повір у себе. Прекрасне в твоїх руках”, заходи з нагоди дня Святого Миколая

Показники реалізації «Програми запобігання соціальному сирітству, подолання дитячої безпритульності та бездоглядності» наведено в таблиці

2.10. Згідно даних таблиці у 2018 р. кількість осіб, охоплених соціальними послугами зросла на 2,3%, кількість молоді охопленої заходами святковими, розважальними, молодіжними програмами зросла на 1,5%, зросло число і самих заходів на 2,5%. Кількість оздоровлених дітей, учнівської та студентської молоді у 2018 р. зросла на 9,3% порівняно з тим, що заплановано.

Таблиця 2.10 – Показники реалізації «Програми запобігання соціальному сирітству, подолання дитячої безпритульності та бездоглядності» у 2018 р.

Показники	2017 факт	2018 факт	2018 програма	2018 звіт	Темп приросту, звіт/ програми, %
Число людей, які знаходяться у складних життєвих обставинах і отримують соціальні послуги	1287	1300	1320	1350	2,3
Число заходів масового характеру, од.	11	13	15	15	0
Число молоді, яка бере участь у заходах (розважальних, святкових, молодіжних програмах, конкурсів, фестивалів), осіб	61000	65000	66000	67000	1,5
Число молодіжних програм (святкових, розважальних конкурсів, фестивалів), од.	68	78	78	80	2,5
Число заходів громадських організацій, направлених на дітей, молоді, жінок та сім'ї, од.	45	53	56	58	3,6
Число оздоровлених дітей і студентів, осіб	11300	13000	7500	8200	9,3

Пласт – це національна скаутська організація України, яка не є політичною чи конфесійною молодіжною організацією. Метою діяльності даної організації є: сприяння патріотичному вихованню молоді, розвиток відповідальності, свідомості та соціального становлення молоді. У своїй діяльності Пласт керується цінностями християнства. Для досягнення цілей у сфері виховання Пласт створив власні принципи: приналежності до членства, співпраці, виховання, гуртова самоорганізація, розвиток та ін. Пласт є найбільшою молодіжною організацією в Україні, до якої входить 137

осередків, які об'єднують понад 8 тисяч пластунів різного віку (від найменших діток 6 р. до найстарших пластунів-сеньйорів, які допомагають молодим вихованцям). Дана організація проводить свою діяльність у 23 областях України.

Щороку Пластові організації проводять табори не тільки на території України, але й поза її межами. Табори поділяються за видами спрямування, до яких ми відносимо: спортивні змагання, спартакіади, змагання з пішого мандрівництва “Стежками героїв” та “Осінній рейд”, фестиваль пластової творчості “День пластуна”, міжнародний скаутський захід “Вифлеємський вогонь миру”, мистецько-інтелектуальні змагання “Орликіада” та інші.

Таблиця 2.11 – Показники виконання Програми розвитку пластового руху в Тернополі за 2018 рік

№	Заходи програми	Кошти з міського бюджету, передбачені в програмі на 2018 рік	Фактично про- фінансовано за 2018 рік	% викона- ня	Деталізація виконання заходів
1	Акції «Пам'ятай героїв України»	10,0	10,0	100	Національно патріотичні змагання “Пам'ятай про Крути”(2,3); вечір пам'яті видатних особистостей “Свято патронів”(3,85), відкриття пам'ятної дошки Віктора Гурняка(3,85)
2	Акції, спрямовані на творчий та інтелектуальний розвиток молоді	6,0	6,0	100	Інтелектуальні ігри “Що?Де?Коли?”(1,5), майстер – клас із писанкарства(3,0), “Ігри розуму”(1,5)
3	Сімейний фестиваль “Різдвяна Свічечка”	2,0	2,0	100	Проведення сімейного фестивалю “Різдвяна свічечка” (2,0)
4	Акції спрямовані на розвиток духовності та моральності молоді	9,0	9,0	100	Передвечірні реколекції(0,5), “Вечір пам'яті Андрія Шептицького” (0,5), свято св Миколая (8,0)
5	Військово-патріотичні та спортивні заходи	17,0	17,0	100	“Спортивний бум” (2,0), “Листопадовий зрив” (3,4), “Компас” (3,6), “Млинки” (3,5), “Експльо́зія XII”(4,5)

Впродовж 2018 року організація провела велику кількість заходів, що були спрямовані перш за все на розвиток молодіжного суспільства.

Показники виконання Програми розвитку пластового руху в Тернополі за 2018 рік наведено в таблиці 2.11 та здійснено порівняння фактичного фінансування із запланованими коштами з міського бюджету на виконання програми. Заходи програми профінансовано в повному обсязі, лише фактичний обсяг фінансування на формування пластового світогляду та міжнародний скаутський рух є нижчим від запланованого на 1,25%.

Проводиться активна робота із залучення громадськості міста до рухової активності, в результаті якої досягнуто показники, представлені в таблиці 2.12.

Таблиця 2.12 – Показники реалізації «програми розвитку фізичної культури та спорту» у 2016-2018 рр.

Показники	Од. виміру	2016 звіт	2017 звіт	2018 програма	2018 звіт	Темп росту звіт/ програми%
Число людей задіяних у фізкультурних і оздоровчих гуртках	тис. осіб	4700	5150	5200	5350	103,0
Число спортсменів, що грають у збірних командах України	осіб	69	75	78	91	107,7
Число переможців у міжнародних програмах	од.	86	80	80	88	106,3
Число загальноміських спортивних і масових заходів	одиниць	200	200	200	230	110,0
Число учасників змагань	осіб	13000	15000	15500	16000	103,2

Згідно даних таблиці, кількість населення, охопленого всіма видами фізкультурно-оздоровчої роботи (секції) у 2018 р. зросла на 3%; кількість спортсменів, які входять до складу збірних команд України – на 7,7%; кількість загальноміських спортивно-масових заходів, організованих управлінням у справах сім'ї, молодіжної політики та спорту – на 10%, кількість призових місць участі у змаганнях вищого рівня – на 6,3%; кількість учасників змагань – на 3,2%, що свідчить про ефективність програми.

Висновок до розділу 2

В даному розділі досліджено прикладні аспекти реалізації політики Тернопільської міської ради у справах сім'ї, молоді та спорту. Наведено загальну характеристику управління та проаналізовано програми підтримки сім'ї та молоді, розвитку фізичної культури і спорту та пластового руху у місті Тернополі, а також результативні показники програм.

Представлено структуру управління у справах сім'ї, молодіжної політики та спорту Тернопільської міської ради, основні завдання управління та деталізовано функції управління. Охарактеризовано Програми підтримки сім'ї та молоді в м. Тернополі на 2016-2019 рр., розвитку фізичної культури і спорту в м. Тернополі на 2016-2019 рр., розвитку пластового руху в Тернополя на 2017-2020 рр.

Проаналізовано ресурсне забезпечення Програми підтримки сім'ї та молоді в м. Тернополі на 2016-2019 рр., представлено перелік заходів, обсяги їхнього фінансування та очікувані результати Програми. В результаті аналізу структури ресурсного забезпечення Програми розвитку фізичної культури і спорту встановлено, що частка фінансування за кошти міського бюджету є найбільшою. Деталізовано мету та завдання Програми розвитку пластового руху Тернопільської міської ради, а також досліджено структуру ресурсного забезпечення даної Програми.

Представлено стан виконання основних заходів Програми підтримки сім'ї та молоді в Тернополі за 2018 рік, проаналізовано показники реалізації Програми запобігання соціальному сирітству, подолання дитячої безпритульності та бездоглядності у 2018 р., показники виконання Програми розвитку пластового руху в Тернополі за 2018 рік та показники реалізації програми розвитку фізичної культури та спорту у 2016-2018 рр., здійснено порівняння фактичного фінансування із запланованими коштами з міського бюджету на виконання програм.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОЛІТИКИ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ З ПИТАНЬ СІМ'Ї, МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ ТА СПОРТУ

3.1. Розширення напрямів діяльності та заходів для вдосконалення програми розвитку фізичної культури та спорту в м. Тернополі

Заняття фізичною культурою та спортом мають багато позитивних сторін для всіх поколінь. Не важливо чи це маленька дитина, чи доросла людина, чоловік чи жінка – спорт допомагає у профілактиці захворювання, а також допомагає вирішувати соціальні проблеми. Також, заняття спортом допомагають бути у здоровій формі як внутрішньо, так і зовнішньо і є причиною збільшення тривалості життя людей.

Близько 70% населення в Україні страждають від проблем зі здоров'ям, тому у сучасному світі державним органам потрібно організовувати різноманітні спортивні заходи масового характеру, де зможуть брати участь усі бажаючі.

Якщо прослідкувати статистичні дані щодо здоров'я дітей, а також учнів у загальноосвітніх школах, то ми бачимо, що рівень фізичної підготовки є дуже слабким. Щороку все менше учнів відвідують заняття з фізкультури. Дані фактори свідчать про те, що необхідно проводити заходи, де учні зможуть покращити рівень фізичної підготовки, а також загального самопочуття.

Вищезазначені проблеми, на нашу думку, можливо розв'язати за умови ефективної підтримки з боку владних структур усіх рівнів, виділення необхідних коштів на проведення навчально-тренувальної роботи та спортивних заходів, поліпшення матеріально-технічної бази сфери фізичної культури і спорту.

Основною цілю у сфері розвитку фізичної культури і спорту серед молоді і дітей, яку потрібно досягнути, є перш за все зміцнення здоров'я громадян та зменшення рівня їх захворюваності. Тому, управління розробило заходи, які впровадять здоровий спосіб життя та залучать молодь до заходів, спрямованих на участь у загально масових спортивних заходах, які є найбільш перспективними та визначають і реалізують заходи, спрямовані на розвиток фізичної культури і спорту у місті Тернополі.

Однак, дану програму запропоновано доповнити та розширити новими завданнями для розвитку фізичної культури та спорту у місті Тернополі на 2020 р., серед яких:

- проводити заходи, конкурси і змагання, які будуть надихати і мотивувати людей до заняття спортом;
- розробити програми заняття спортом для усіх вікових категорій громадян, які будуть проводитися за місцем їхнього проживання;
- підтримувати громадян, котрі займаються спортом професійно, а також тих, для кого це є хобі;
- покращити процес підготовки професійних спортсменів до виїзду на різноманітні міжнародні змагання.

Якщо проводити дані заходи на постійній основі і щоразу розробляти нові програми, то рівень фізичної підготовки населення у місті Тернополі щороку буде зростати і ми будемо бачити позитивні наслідки. Для того, щоб залучати більше молоді до активного способу життя, необхідно розробити таку програму, котра буде мотивувати населення.

У сучасному світі таких результатів можна досягнути шляхом залучення молоді до масового заняття спортом, яке є популярним. Одним із найбільш дієвих шляхів реалізації цих завдань є популяризація заняття спортом через соціальні мережі та рекламні кампанії. Даний шлях впливу принесе максимально позитивні результати і збільшення числа молоді, котра веде активний спосіб життя.

Для того, щоб профінансувати запропоновані завдання та напрямки діяльності для покращення програми розвитку фізичної культури та спорту на 2020 р. можна розрахувати кошти, які щороку виділяються в міському бюджеті на виконання програм щодо розвитку фізичної культури та спорту. Кошти, виділені для реалізації програми, спрямовані на підтримку спортивних шкіл, громадських організацій фізкультурно-спортивної спрямованості, участь спортивних команд як в міських, так і міжнародних змаганнях.

Запропоновані завдання та напрямки діяльності для покращення «програми розвитку фізичної культури та спорту» у місті Тернополі проілюстровані на рис. 3.1.

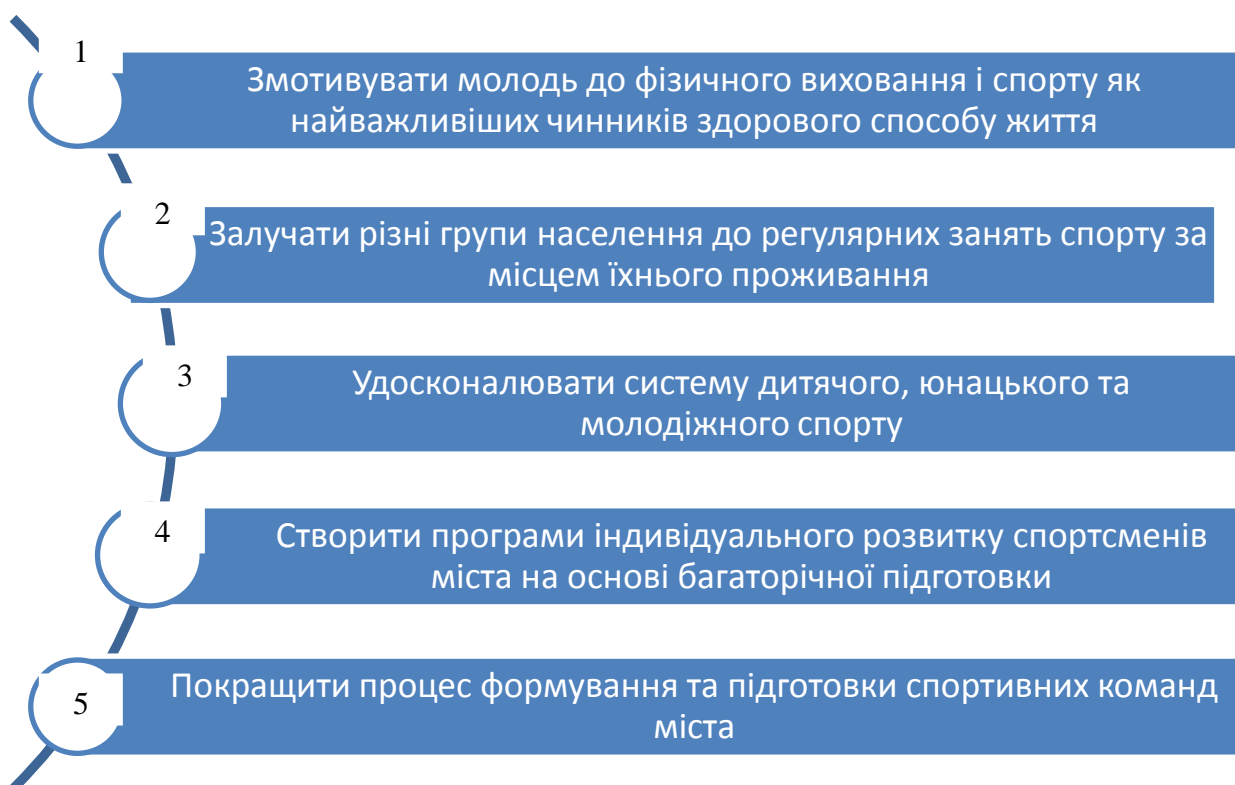

Рисунок 3.1 – Запропоновані завдання та напрямки діяльності для покращення «програми розвитку фізичної культури та спорту» у місті Тернополі на 2020 р.

Свідченням про те, що програма є дієвою – це результативні

показники. Саме даний критерій допомагає контролювати рівень фінансування за рахунок бюджету і порівнювати такі показники із попередніми роками. Видаткову частину місцевого бюджету класифіковано за функціональною, економічною, відомчою та програмною ознаками. Саме, за функціональною класифікацією можна проаналізувати рух коштів, на що їх було витрачено найбільше, а на що найменше, а також спрогнозувати видатки на наступні роки.

При виділенні коштів з бюджету міста потрібно враховувати наступні чинники, наведені на рисунку 3.2.

Кількість учнів, які регулярно відвідують заняття з фізкультури та очікувану кількість учнів, які будуть відвідувати заняття з фізкультури
Кількість людей, які займаються організацією спортивно-оздоровчих заходів та їх очікувану кількість
Кількість молоді, котра займається спортом та їх очікувану кількість
Кількість фактично проведених спортивних та оздоровчих заходів та їх заплановану кількість
Кількість учасників фізкультурних та спортивних заходів та їх очікувану кількість

Рисунок 3.2 – Чинники, які впливають на рівень фінансування за рахунок бюджету

Стан здоров'я і спосіб життя молоді потребує серйозної уваги зі сторони влади. При розробці програми щодо розвитку фізичної культури і спорту у місті Тернополі було також виявлено, що в нашому місті один з найнижчих показників рівня виконання фізичних навантажень серед усієї європейської спільноти. До сьогодні не було чітко сформовано традицій та мотивацій щодо фізичного виховання і масового спорту [53].

У місті Тернополі спостерігається збільшення рівня кількості молоді,

яка бере участь у масових спортивних заходах та проявляє власну ініціативу. Зростання даних показників можна пояснити тим, що школи активно збільшують кількість спортивних гуртків та заходів, де учні розвивають свої фізичні здібності.

Варто вказати на основні проблем, які прийнято до уваги при покращенні напрямків діяльності та заходів програми розвитку фізичної культури та спорту у м. Тернополі на 2020 р., що наведені на рисунку 3.3.

низький рівень усвідомлення цінності здоров'я та неефективна система стимулювання населення
низький рівень якості послуг для населення за місцем проживання
поширені шкідливі звички серед молоді, неправильний раціон харчування та кількість травматичних пошкоджень
низький рівень фізичної підготовки молоді
низький рівень ресурсного забезпечення
недостатній рівень бюджетного фінансування
недостатній рівень мотивації молоді щодо активного способу життя

Рисунок 3.3 – Основні проблеми, що беруться до уваги при покращенні програми розвитку фізичної культури і спорту

Для того, щоб реалізація програми була ефективною, необхідно продовжити роботу щодо удосконалення механізму співпраці органів місцевого самоврядування, громадських організацій фізкультурно-спортивної спрямованості, інших суб'єктів сфери фізичної культури і спорту.

Перелік заходів реалізації програми розвитку фізичної культури і спорту у місті Тернополі на 2020 рік включає в себе наступні:

- залучати органи державного управління до участі у масових спортивних заходах;
- мотивувати молодь до заняття різними видами спорту;

- розвивати напрямки олімпійського руху у школах та університетах;
- покращити рівень фізичної підготовки дітей та молоді;
- розвивати талановитих спортсменів і створювати команди на місцевому і міжнародному рівнях;
- проводи майстер класи спортивного характеру для дітей та молоді міста.

В результаті впровадження запропонованих завдань та напрямків діяльності для покращення «програми розвитку фізичної культури та спорту» буде досягнуто ряд результатів, представлених в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1. – Очікувані результати удосконаленої «програми розвитку фізичної культури та спорту» у м. Тернополі на 2020 р.

№	Очікувані результати удосконаленої програми розвитку фізичної культури та спорту
1	Покращення пропаганди фізичної культури за допомогою засобів масової інформації
2	Покращення фізично-оздоровчої програми у всіх закладах міста Тернополя
3	Організація та проведення масових спортивних заходів
4	Розробка та проведення майстер класів для молоді від провідних спортсменів та тренерів
5	Покращення розробки системи мотивації молоді щодо активної участі у масових спортивних заходах
6	Збільшення кількості дітей та молоді, які ведуть активний спосіб життя
7	Створення умов для розвитку індивідуальних здібностей молоді
8	Проведення поїздок на міські, обласні та міжнародні спортивні заходи та змагання
9	Залучення молоді до туристичних походів та активних пікніків на свіжому повітрі
10	Збільшення кількості спортивних гуртків та комплексів у місті Тернополі
11	Поширення у соціальних мережах постів та статей щодо корисного впливу фізичних навантажень на здоров'я молодих людей

Згідно ресурсного забезпечення на 2020 рік щодо реалізації програми ми бачимо те, що обсяг коштів, які пропонується залучити на виконання програми складає 22090 грн. В дану суму входить фінансування з міського бюджету у розмірі 12090 грн., та фінансування з інших джерел у розмірі 10000 грн.

Виконання програми дасть можливість щороку збільшувати кількість молоді, яка займається спортом на 1-2%, підвищити рівень зацікавлення молодих людей, збільшити рівень обізнаності та інформування населення, забезпечити надання якісних фізичних та спортивних послуг, залучити молодь від 6 до 18 років у дитячі та юнацькі спортивні гуртки, забезпечити збереження та створення спортивних споруд у місті Тернополі та ефективно збільшувати кількість команд та гравців у збірних командах.

Запропоновані напрями діяльності та заходи удосконаленої програми розвитку фізичної культури і спорту у 2020 р., очікуваний обсяг фінансування та результати наведено в таблиці 3.2.

Згідно таблиці ми бачимо, що обсяг фінансування, який виділяється на олімпійські види спорту становить 800 000 грн., що є найбільшим порівнюючи з іншими показниками. Щодо найменшого рівня фінансування, то ми спостерігаємо у реалізації просвітницької роботи щодо впливу спорту і розвитку здорової молоді.

Таблиця 3.2 – Напрями діяльності та заходи удосконаленої програми розвитку фізичної культури та спорту у 2020 році

№	Заходи	Орієнтовний обсяг фінансування (грн.)	Очікуваний результат
1	2	3	4
1	Залучення молоді до спортивних та оздоровчих заходів, а також до акцій популяризації здорового способу життя	400 000	Збільшення кількості дітей та молоді, які займаються активним способом життя
2	Розробка рекламної кампанії та пропагування здорового способу життя через ЗМІ	100 000	Підвищення рівня інформування молоді у сфері спорту та здорового способу життя, утвердження національної ідеї про здорову активну молодь
3	Реалізація просвітницької та інформаційної роботи щодо збільшення кількості активної здорової молоді	20 000	Підвищення рівня обізнаності молоді

Продовження табл. 3.2

1	2	3	4
4	Забезпечення необхідним обладнанням та інвентарем, а також модернізація матеріально-технічної бази	500 000	Оновлення матеріально-технічної бази спортивних шкіл, оновлення обладнання, збільшення кількості спортивного інвентарю
5	Реалізація навчально-тренувальних зборів з олімпійських видів спорту	800 000	Готовність спортсменів брати участь у міжнародних змаганнях з олімпійських видів спорту. Проведення навчально-тренувальних зборів
6	Проведення турнірів та чемпіонатів з олімпійських видів спорту	400 000	Контроль готовності спортсменів брати участь у змаганнях з олімпійських видів спорту. Збільшення рівня зацікавленості населення.
7	Проведення навчально-тренувальних зборів з не олімпійських видів спорту	400 000	Підвищення рівня готовності спортсменів брати участь у змаганнях з не олімпійських видів спорту.

У місті Тернополі багато жителів мають доступ до різноманітних джерел інформування про здоровий спосіб життя, а саме у школах, університетах, на роботі, а також через ЗМІ, тому важливість фінансування є найменшою. Щодо розвитку олімпійських ігор, то необхідно більше фінансів, щоб розвинути даний вид спорту. Практично на однаковому рівні фінансування знаходиться забезпечення спортивним інвентарем і залучення молоді до спортивних заходів.

Визначимо очікувану кількість спортивних змагань, учасників у цих змаганнях, заходів щодо популяризації здорового активного способу життя та кількість спортсменів-стипендіатів за спортивні досягнення на основі статистичних даних за 3 останні роки (табл. 3.3).

При здійсненні даних заходів у 2020 році порівнюючи з 2019 роком заплановано збільшити кількість спортивних змагань і число заходів популяризації спорту на 7 одиниць, кількість учасників змагань на 180

одиниць, число спортсменів-стипендіатів на 4 учасника, а також середньорічне число вихованців у спортивних школах на 290 учнів.

Таблиця 3.3 – Статистичні дані для визначення очікуваних результативних показників, які мають бути досягненні при реалізації удосконаленої програми у 2020 році.

Показники	2017	2018	2019
1. Кількість спортивних змагань, од.	76	82	89
2. Кількість учасників у змаганнях, осіб	10900	11200	11380
3. Кількість заходів щодо популяризації здорового активного способу життя, од.	185	198	205
4. Кількість спортсменів-стипендіатів, осіб	15	18	22
5. Середньорічна кількість вихованців у спортивних школах	4240	4360	4650

Дана статистика свідчить про те, що програма є необхідною для реалізації, і за допомогою неї ми можемо досягнути продуктивних результатів. Якщо ми будемо діяти згідно даних пропозицій, то зможемо покращити рівень фізичного виховання у місті і вийти на міжнародний рівень у плані спорту.

Для визначення очікуваної кількості спортивних змагань, учасників у цих змаганнях, заходів щодо популяризації здорового активного способу життя та кількості спортсменів-стипендіатів при реалізації удосконаленої програми у 2020 році використано трендове прогнозування (рис. 3.4)

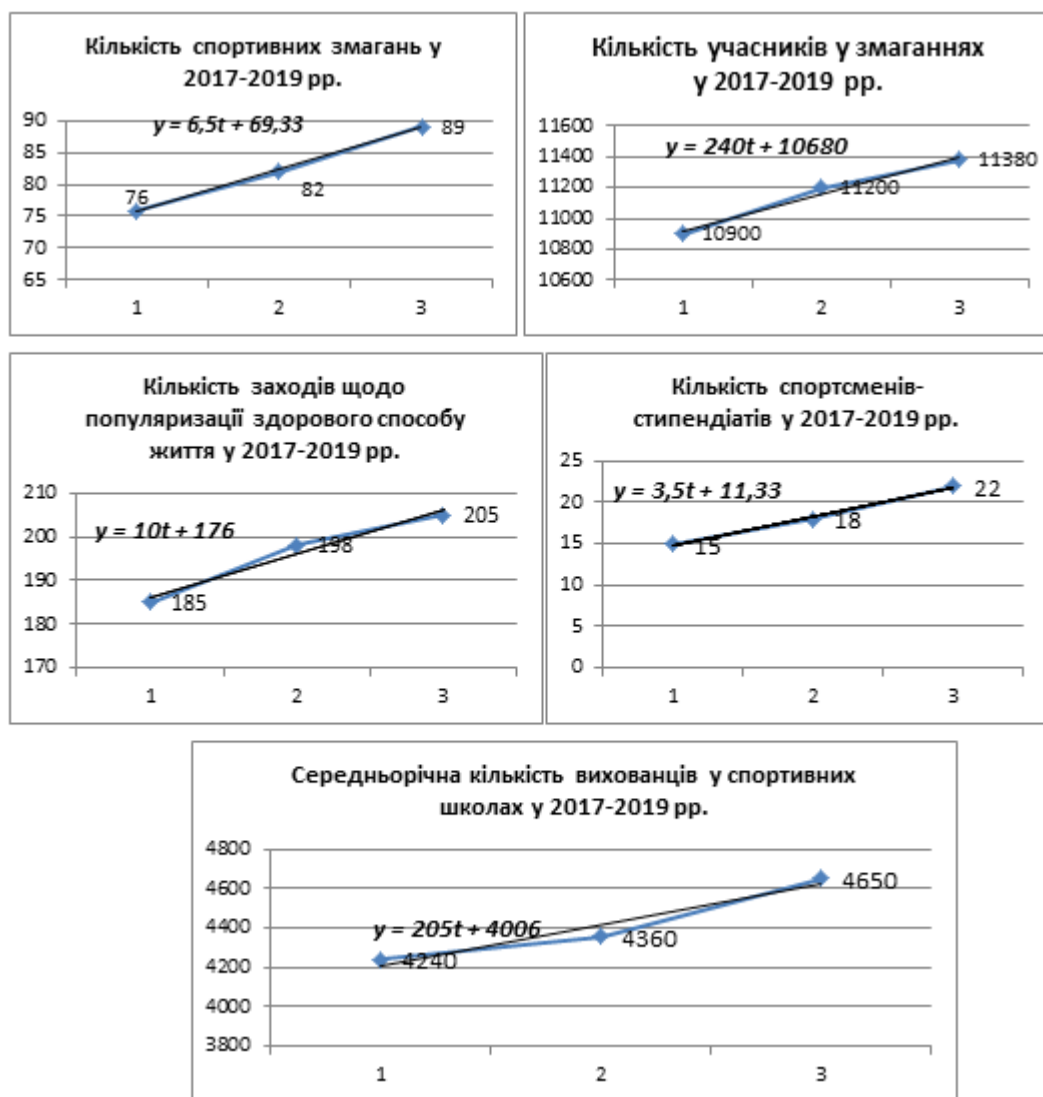

Рисунок 3.4 – Результати трендового прогнозування для визначення очікуваних результативних показників у 2020 р.

Отже, до основних орієнтовних показників, які мають бути досягненні при реалізації удосконаленої програми у 2020 році ми відносимо такі:

1) кількість спортивних змагань:

$$y = 6,3 * 4 + 69,33 = 95 \text{ од.};$$

2) кількість учасників у змаганнях:

$$y = 240 * 4 + 10680 = 11640 \text{ осіб};$$

3) середньорічна кількість вихованців у спортивних школах:

$$y=205*4+4006=4826\text{ осіб};$$

4) відсоток осіб, які займаються активними видами спорту (віком від 5 до 60 років) – 14%;

5) кількість заходів щодо популяризації здорового активного способу життя:

$$y=10*4+176=216\text{ од.};$$

6) кількість спортсменів-стипендіатів за спортивні досягнення:

$$y=3,5*4+11,33=25\text{ осіб.}$$

Слід зазначити, що в результаті запропонованих напрямків діяльності та заходів для вдосконалення програми розвитку фізичної культури та спорту у м. Тернополі зростуть усі очікувані результативні показники у 2020 р., що є позитивною тенденцією.

3.2. Шляхи вдосконалення реалізації «програми у справах сім'ї і молоді Тернопільської міської ради»

Щороку «управління у справах сім'ї, молодіжної політики та спорту Тернопільської міської» ради виділяє кошти з бюджету для переможців конкурсів, у яких беруть участь громадські молодіжні організації. За основу береться найбільш перспективний проект, який в подальшому реалізовується через програму розвитку молодіжної та сімейної політики.

Беручи за основу молоде покоління, ми спостерігаємо картину безробіття, недостатню кількість робочих місць та нестачу ефективної програми розвитку. На сьогоднішній день рівень надання якісних освітніх послуг не є достатнім, в результаті система освіти не відповідає ринку праці.

У сучасному світі, де молодь більше часу проводить у соціальних мережах, втрачається інтерес до книг та літератури, внаслідок чого повністю змінюється стиль життя. Сучасні технології мають багато переваг, але попри все є певні недоліки, якщо не правильно їх використовувати. Тому перед розробленням програми розвитку молодіжної політики необхідно брати даний фактор до уваги [52].

Для молоді характерні неправильні орієнтири, цінності, низький рівень патріотичного виховання і шкідливі звички. Тому, усвідомлюючи дані проблеми, політика має бути направлена не на критику молоді, а на заохочення до правильних життєвих цінностей, та пропонування цікавих правильних орієнтирів. Молодь має відчувати підтримку зі сторони міської влади[52].

Розробляючи програму розвитку молодіжної та сімейної політики ми також беремо до уваги тих, хто перебуває в складних життєвих обставинах, тому в першу чергу ці труднощі необхідно подолати, розробити заходи щодо покращення умов проживання різних типів сімей та молоді, а також розробляти проекти щодо залучення до трудової діяльності такого типу

людей.

Правильним прикладом сім'ї, яку ми беремо за основу у вдосконаленні молодіжної а сімейної політики є фізично й морально здорова сім'я, яка є фактор формування демографічного населення у місті Тернополі.

На сучасному етапі ми спостерігаємо зниження рівня народжуваності через не престижність, збільшення кількості незареєстрованих шлюбів, збільшення кількості дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах та соціально і матеріально не забезпечених молодих людей.

Тому, пріоритетними напрямками вдосконалення реалізації програми у справах сім'ї і молоді ми вважаємо такі:

1) системний контроль і аналіз потреб та можливостей молодих людей шляхом переходу від закритої до відкритої форми політики, в якій молодь буде мати можливість брати участь у розробці та прийнятті рішень, які безпосередньо будуть впливати на їх теперішнє і майбутнє життя;

2) забезпечити якісне виконання заходів щодо реалізації сімейної і молодіжної політики, та створення умов, за яких молодь зможе подолати кризові явища, складні життєві обставини та брати участь у формуванні здорової і позитивної моделі сім'ї.

Зважаючи на те, що у сучасному світі серед молоді поширені такого роду проблеми, міська рада зацікавлена у розробці вдосконалення програми розвитку молодіжної і сімейної політики. Дана підтримка зосереджена не тільки на фінансово-матеріальній стороні, але й спрямована на соціальне становлення молодих людей.

Для того, щоб вирішити проблеми молоді і молодих сімей, необхідно активно залучати молодіжне покоління у всі сфери життєдіяльності населення у місті Тернополі, заохочувати і підтримувати ініціативу молоді, а також підтримувати принцип здорового і активного способу життя.

Складові мети вдосконалення програми розвитку молодіжної і сімейної політики нижченаведені на рисунку 3.5.

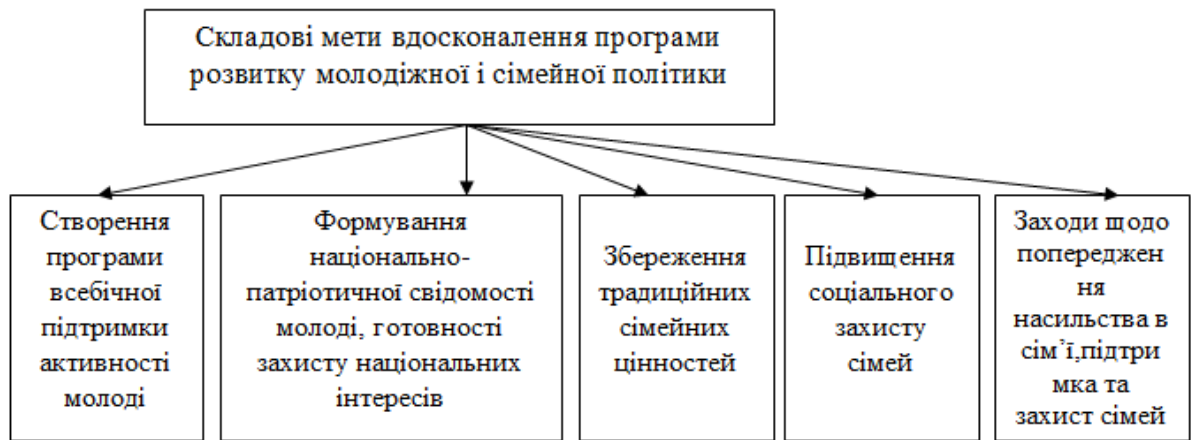

Рисунок 3.5 – Складові мети вдосконалення програми розвитку молодіжної і сімейної політики

Зважаючи на те, що у сучасному світі серед молоді поширені такого роду проблеми, міська рада зацікавлена у розробці вдосконалення програми розвитку молодіжної і сімейної політики. Дана підтримка зосереджена не тільки на фінансово-матеріальній стороні, але й спрямована на соціальне становлення молодих людей.

Для вдосконалення програми розвитку молодіжної і сімейної політики пропонуємо наступні заходи:

- реалізація просвітницьких заходів та інформування молоді за допомогою рекламних кампаній, засобів масової інформації, спрямованих на підготовку молоді до подружнього та сімейного життя з правильною системою цінностей, до виконання таких ролей як чоловік і дружина;

- підвищення орієнтації на традиційний шлюб і відповідальне батьківство, заходи щодо попередження та подолання насильства в сім'ї;

- створення умов для інтелектуального розвитку молоді, можливість йти в ногу з часом, залучення до процесів новітніх технологій;

- заходи, спрямовані на виховання свідомої особистості з патріотичним баченням, самоусвідомленням, лідерськими здібностями та сформованими принципами здорового та безпечного способу життя молоді;

- підвищення рівня інформування молоді щодо послуг, які надаються громадськими організаціями та установами;

- популяризація та збереження сімейних цінностей серед молоді;

- можливість розвитку творчої молоді;

- формування активного, здорового і безпечного способу життя;

- допомога у працевлаштуванні, волонтерська діяльність;

- утвердження патріотизму і громадської активності;

- сприяння розвитку міжнародного молодіжного співробітництва.

На сучасному етапі ми спостерігаємо порушення у баченні правильної сім'ї. Багато сімей втрачають правильні цінності і не несуть відповідальність за скоєні ними вчинки. Молоді батьки не завжди готові до створення сім'ї і до народження дітей, тому виникають розбіжності у відносинах, у ставленні до дітей, у процесі виховання і як наслідок виникають конфлікти, а також в деяких випадках насильство в сім'ї.

Такі фактори негативно впливають як і на самих молодих людей, так і на їхніх дітей. Перед нами стоїть завдання розробити такі заходи, котрі будуть будувати бачення правильних сімейних цінностей, а також допоможуть молодим людям бути соціально активними і будувати здорові відносини як між собою, так і з дітьми.

Політика у справах сім'ї та молоді має бути спрямованою на:

1) розвиток духовної особистості;

2) усвідомлення моральних цінностей;

3) підтримку і захист традиційних сімейних цінностей;

4) покращення умов виховання дітей та їх оздоровлення;

5) реалізацію заходів щодо запобігання сирітству та сімей у важких

життєвих обставинах;

- б) моральну і матеріальну підтримку сімей;
- 7) формування відповідального батьківства і материнства;
- 8) розроблення ефективної програми запобігання насильства в сім'ї;
- 9) проведення заходів щодо неприйняття фактору насильства у сім'ях.

Для досягнення мети покращення реалізації політики у справах сім'ї та молоді запропоновано детальні заходи і завдання, наведені у таблиці 3.4.

Таблиця 3.4 – Деталізація заходів і завдань покращення реалізації політики у справах сім'ї і молоді

Заходи і завдання покращення реалізації молодіжної політики	Заходи і завдання покращення реалізації сімейної політики
Всебічна підтримка активної молоді	Підтримка молоді сім'ї
Надання соціальних гарантій	Консультаційна допомога молодим родинам
Забезпечення зайнятості молоді	Надання соціальних послуг
Розвиток підприємницької активності	Усвідомлення народження і виховання дітей
Професійна підготовка молоді	Підвищення рівня відповідального батьківства
Сезонні і тимчасові роботи для молоді	Підвищення рівня правової культури
Пропаганда здорового способу життя	Належний рівень інформування
Пропаганда безпечного способу життя	Інформаційно-просвітницькі і роз'яснювальні роботи
Цивільний захист молоді	Розвиток дітей
Патріотичне виховання молоді	Фінансова допомога
Розвиток творчого потенціалу	Зміцнення рівня здоров'я
Співпраця з міжнародними організаціями	Оздоровлення і відпочинок дітей та молодих сімей
Реалізація молодіжних проектів	Цілодобові консультації
Розвиток волонтерської діяльності	Семінари для молодих сімей
Допомога соціально незахищеній молоді	Забезпечення комплексної політики

Дана програма може бути реалізована лише за умови комплексного та системного підходу та співпраці всіх рівнів державної влади і громадськості, включаючи молодих людей і сім'ї, як активних учасників процесу.

В результаті реалізації заходів та завдань із покращення реалізації програми розвитку молодіжної та сімейної політики очікуються наступні результати, наведені у таблиці 3.5.

Таблиця 3.5 – Заходи та завдання покращення реалізації політики у справах молодіжної політики і сім'ї на 2020 р.

№	Перелік заходів програми	Очікуваний результат
1	2	3
1	Національно-патріотичне виховання молоді і популяризація української культури	Високий рівень знань національної культури, традицій та усвідомлення молодою людиною себе як патріотично свідомої і активної особистості
2	Заохочення та підтримка ініціативи молоді	Залучення молоді до процесу управління та прийняття рішень, розвиток творчих здібностей
3	Проведення молодіжних, культурно-просвітницьких заходів	Активне залучення молоді до масових культурних і творчих заходів
4	Проведення моніторингу інтересів молоді, їх поглядів і хобі	Розробка і реалізація найбільш поширених і популярних заходів для молоді і за участю молоді
5	Проведення контролю діяльності молодіжних організацій	Аналіз результатів і перспективності розвитку діяльності молодіжних організацій. Створення заходів щодо усунення проблем та мінусів, за наявності
6	Отримання молодими людьми життєво необхідних навичок поза межами освіти	Проведення семінарів, тренінгів, таборів та конференцій з різноманітними цікавими і популярними для молоді темами
7	Створення умов для працевлаштування молоді і професійного росту	Моніторинг популярних і актуальних професій у місті Тернополі, залучення молоді до навчання та вільний доступ до контролю за актуальними вакансіями
8	Надання фінансової допомоги талановитій молоді	Фінансування молодих талановитих людей за активну участь у розробці програм розвитку сімейної і молодіжної політики, за активну життєву позицію та значні досягнення у творчих здібностях та хобі

Проаналізувавши дану таблицю, ми бачимо, що є безліч заходів щодо покращення становища серед молодих сімей. До основних і найбільш важливих ми відносимо створення умов для працевлаштування молоді, заохочення та підтримка ініціативи молоді, котра може пропонувати власні ідеї та проекти, внаслідок чого розвивати себе і свої здібності, а також

отримання життєво важливих навичок поза межами освіти.

На основі статистичних даних про результативні показники реалізації політики у справах молодіжної політики і сім'ї за 2017-2019 рр. (табл. 3.6), нами розраховано очікувані результативні показники з урахування очікуваного росту (табл. 3.7) у 2020 р.

Таблиця 3.6 – Результативні показники реалізації політики у справах молодіжної політики і сім'ї за 2017-2019 рр.

Показники	2017	2018	2019	Очікуваний ріст, %
1. Кількість молодіжних, культурно-просвітницьких заходів, од.	98	103	114	8,5%
2. Кількість працевлаштованої молоді, осіб	560	584	596	10,2%
3. Кількість талановитої молоді, якій надано фінансову допомогу, осіб	154	162	171	5,6%
4. Кількість соціально підтриманих сімей, од.	350	390	420	15,8%
5. Кількість масових молодіжних заходів і свят, од.	186	198	212	14,2%

Згідно даних, наведених у таблиці ми робимо висновок, що є необхідність проводити покращення реалізації політики у справах сім'ї та молоді, адже показники за 2017-2019 рр. демонструють постійний розвиток і позитивні результати, а саме за останні 3 роки було збільшено: число молодіжних просвітницьких заходів на 8,5%, число молоді, котра змогла отримати роботу – 10,2%, число обдарованих молодих людей з різними талантами, котрі отримали фінансову допомогу – 5.6%, число сімей, що

отримали соціальну підтримку – 15,8%, а також число молодіжних заходів молодіжного характеру – на 14,2%. Дані показники свідчать про позитивну тенденцію розвитку.

Нами розраховано очікувані результативні показники з урахування очікуваного росту (табл. 3.7) у 2020 р.

Таблиця 3.7 – Очікувані результативні показники реалізації політики у справах молодіжної політики і сім'ї у 2020 р.

Показники	Середнє значення показника	Очікуваний ріст у 2020 р., %	Значення очікуваного показника у 2020 р.
Кількість молодіжних, культурно-просвітницьких заходів, од.	105	8,5%	$105+(105*8,5\%)=114$
Кількість працевлаштованої молоді, осіб	580	10,2%	$580+(580*10,2\%)=639$
Кількість талановитої молоді, якій надано фінансову допомогу, осіб	162	5,6%	$162+(162*5,6\%)=171$
Кількість соціально підтриманих сімей, од.	387	15,8%	$387+(387*15,8\%)=448$
Кількість масових молодіжних заходів і свят, од.	199	14,2%	$199+(199*14,2\%)=227$

Для визначення очікуваних результативних показників реалізації політики у справах молодіжної політики і сім'ї у 2020 р. використано метод прогнозування на основі середнього значення з урахуванням темпів росту.

Отже, в результаті покращення реалізації політики у справах молодіжної політики і сім'ї у 2020 р., кількість молодіжних, культурно-просвітницьких заходів зросте до 114; кількість працевлаштованої молоді – до 639 ос.; кількість талановитої молоді, якій надано фінансову допомогу – до 171 ос.; кількість соціально підтриманих сімей – до 448; кількість масових молодіжних заходів і свят – до 227.

3.3. Шляхи розвитку та вдосконалення пластового руху в місті Тернополі

ПЛАСТ – це національна скаутська організація, діяльність якої поширена у всіх частинах України. До основної мети ми відносимо всебічне виховання молоді використовуючи принципи патріотичної свідомості та християнської моралі.

Попри те, що на сучасному етапі є багато позитивних зрушень, ще існують певні негативні явища, або ж ті сторони, які ще недостатньо розвинені і на основі цих мінусів ми розробляємо програму розвитку організації ПЛАСТ.

До основних недоліків ми відносимо:

- низький рівень соціальної активності молоді;
- низький рівень реалізації освітнього і політичного потенціалу молоді;
- зміна професій за рівнем престижності;
- недостатньо сучасна матеріально-технічна база;
- недостатній рівень патріотизму, духовності та моралі;
- низький рівень зацікавлення молоді у літературі та мистецтві;
- соціально-негативні явища у молодіжному середовищі;
- шкідливі звички;
- неправильні життєві цінності [66].

Програма розвитку пластового руху базується на основі зацікавленості розвитку дітей, молоді, освітніх заходів, батьків, державних органів влади і на позитивному іміджі організації. Заходи даної програми спрямовані на вирішення проблем молоді та розвитку духовних, патріотичних і культурних цінностей. У сучасному світі для активного впливу на молоде покоління неможливо обійтись без мережі Інтернет. Історія створення пластового порталу зображена на рисунку 3.6.

Рисунок 3.6 – Історія створення пластового порталу

В основу програми закладено заходи виховання нової моделі молодих українців, які будуть формувати мережу державотворців з числа учасників пластового руху по всій Україні. До основних завдань програми ми відносимо:

- розвиток людського потенціалу;
- розвиток креативу серед молоді;
- формування мислячого покоління, яке може висловлювати свої думки і чітко відстоювати свою позицію;
- розвиток нових лідерів, державотворців і реформаторів [66].

У жовтні 2018 року скаутська організація Пласт була визнана «Кабінетом Міністрів України» як найкраща гурткова система для військово-патріотичного виховання шкільної молоді.

Скаутська організація Пласт розробила свою власну стратегію

розвитку, яка має бути реалізована до 2030 року і яка має назву «Стратегія 2030». В основі даної стратегії є пластові цінності, затверджені у статуті Пласту, до яких ми відносимо: 3 головні обов'язки пластуна, пластовий закон і мета Пласту. Стратегічна місія до 2030 року – це творення успішної України через спроможних пластунів. [66].

Розвинена і успішна Україна – це забезпечення постійного розвитку. Пластуни мають бути свідомими, відповідати за свої слова і вчинки, проявляти життєрадісність і дотримуватися принципів християнства. Основна їх діяльність спрямована на досягнення мети та служіння людям і державі.

До 2030р. Пласт є організацією, яка веже активну діяльність і є доступною для кожної дитини, що творить позитивні зміни на місцевому та національному рівнях. Пласт є спроможною організацією з побудованими організаційними системами:

1) всі члени скаутської організації розуміють, впроваджують і розвивають стратегії і цінності Пласту;

2) через розробку і впровадження основних політик організації запроваджена культура організаційного розвитку: прозорість прийняття рішень, управління фінансами, політика закупівель і обліку майна та ін.);

3) конкретно розроблена система збору, аналізу і систематизації та обміну інформацією про пластову організацію.

Щодо основних показників діяльності Пласту на території України ми виділяємо такі:

- залучення 10% дітей шкільного віку до Пласту щорічно;
- розширення мережі осередків та виховних частин Пласту;
- розширення юнацьких гуртків, які організувати в куренях з метою покращення пластового виховання;
- розповсюдження центрів для розвитку осередків у всіх регіонах

України;

- збільшити %-к юних людей, активних членів УСП.

Для організації Пласт характерна співпраця між теперішніми пластунами і вихованцями Пласту. Створено існуючі проекти та такі, які ще на етапі створення, а також установи, де вирішуються важливі питання діяльності Пласту. Сформовані проекти, де передбачена співпраця з благодійними організаціями, діє система постійного залучення і розвитку вихованців.

В спільноті Пласту розроблене єдине бачення діяльності організації та взаємодії між керівними органами, де також передбачена міжнародна співпраця, адже Пласт – це частина світового скаутського руху.

У жовтні 2019 року Пласт оголосив про відмову від фінансування зі сторони держави і оголосив про початок кампанії, яка направлена на збір коштів для організації ПЛАСТ. Перед пластунами стоїть завдання розвинути якісне середовище, де кожен бажаючий буде мати можливість стати учасником скаутської організації.

У 2020 році передбачено близько 20 навчальних тренінгів для 100 вихователів, котрі працюють з дітьми. Організаційний розвиток Пласту – це одна з головних цілей стратегії організації. У 2020 році також заплановано провести програму підвищення кваліфікації керівників регіональних осередків Пласту, розробити мобільний додаток. На організаційний розвиток необхідно 3,7 млн. грн.. Дані кошти передбачені для закупівель он-лайн - посібників для дітей віком від 11 до 18 років, бази даних, розробки мобільного додатку, а також школи організаційного розвитку.

Зазвичай Пласт відвідують діти з сільської місцевості, кількість яких становить менше 50%. Щодо дітей з великих міст, то їх кількість становить більше 70%. Керівники скаутської організації ставлять за ціль, щоб 100% людей мали фінансову можливість відвідувати заходи Пласту.

Досягнення мети програми можливе через вирішення завдань за такими пріоритетними напрямками:

- 1) створення нових та підтримка існуючих пластових осередків у м. Тернополі;
- 2) проведення пластових заходів впродовж усього календарного року;
- 3) проведення щорічних літніх таборів;
- 4) запровадження пластової методики у процес виховання;
- 5) проведення всеукраїнських та міжнародних національно-патріотичних заходів;

Формування духовних та загальнолюдських цінностей залежить від рівня духовності, патріотизму та національної свідомості.

Тому серед молоді необхідно виховувати любов до України, розвивати моральні та культурні якості, формувати правову культуру і пропагувати здоровий спосіб життя.

Запропоновані напрями діяльності та заходи удосконалення пластового руху у м. Тернополі на 2020 рік, очікуваний обсяг фінансування наведено в таблиці 3.8.

Таблиця 3.8 – Напрями діяльності та заходи удосконалення пластового руху у м. Тернополі на 2020 рік

№	Перелік заходів/очікуваний обсяг фінансування	Назва заходу	Дата проведення
1	2	3	4
1	Акція пам'яті героїв України (11 000 грн.)	«Пам'ятай про Крути» (3 000 грн.)	Січень
		«Свято патронів» (4 000 грн.)	Березень
		«Вечір пам'яті пластунів-військовиків» (4 000 грн.)	Жовтень
2	Акції, спрямовані на інтелектуальний та творчий розвиток молоді (8 000 грн.)	Інтелектуальні ігри «Що?Де?Коли?» (2 000 грн.)	Березень
		Майстер-клас із писанкарства (3 000 грн.)	Березень

Продовження табл. 3.8

1	2	3	4
		«Зимова майстерня» (3 000 грн.)	Грудень
3	Сімейний фестиваль «Різдвяна свічечка» (3 000 грн.)	Фестиваль «Різдвяна свічечка» (3 000 грн.)	Січень
4	Акції, спрямовані на розвиток моральних і духовних якостей молоді (12 000 грн.)	Передвеликодні реколекції (1 000 грн.)	Березень (Квітень)
		Андріївські вечорниці (1 000 грн.)	Грудень
		Свято Миколая (10 000 грн.)	Грудень
5	Військово-патріотичні і спортивні заходи (21 000 грн.)	Змагання із скелелазіння (2 000 грн.)	Лютий
		Весло (5 000 грн.)	Червень
		Спартакіада новацька (2 000 грн.)	Жовтень
		Спелеомандрівка (3 000 грн.)	Березень
		Експльозія (4 000 грн.)	Грудень
		Свято весни (5 000 грн.)	Травень
6	Акції, спрямовані на формування пластового світогляду та участь у заходах міжнародного скаутського руху (10 000 грн.)	Проведення Дня Пласту	Квітень
		Захід до дня пам'яті засновника скаутінгу Р. Бейден-Пауела (2 000 грн.)	Лютий
		Вифліємський вогонь миру (4 000 грн.)	Грудень
7	Проведення вишколів, дошколів для вихователів (8 000 грн.)	Дошкіл з психології особистості (4 000 грн.)	Березень (Лютий)
		Вишкіл впоряду (4 000 грн.)	Листопад
8	Проведення вишколів та конференцій для адміністраторів (10 000 грн.)	Пластова конференція (3 700 грн.)	Жовтень
		Вишкіл для адміністраторів (6 300 грн.)	Жовтень (Вересень)
9	Табори (105 000 грн.)	Табір пташат (25 000 грн.)	Червень
		Новацький табір (35 000 грн.)	Червень
		Юнацький табір – 1 (30 000 грн.)	Червень
		Юнацький табір – 2 (15 000 грн.)	Липень

Загальне фінансування для реалізації даної Програми на 2020 рік становить 188 000 грн. Під час реалізації даної Програми ми очікуємо отримати такі результати, як збільшення кількості дітей та молоді, які будуть

залучені до активного способу життя та на розвиток здорових моральних цінностей. Заплановано також:

- збільшити кількість дорослих людей, залучених до пластового руху та готових до виховання та співпраці з молоддю на 14%;

- збільшити кількість дітей та молоді, залучених до пластового руху на 32%;

- об'єднати зусилля органів влади, церкви, національно-патріотичних громад та членів Пласту для реалізації завдань Програми.

На основі статистичних даних про результативні показники реалізації заходів з удосконалення пластового руху за 2019 рр. (табл. 3.8), нами розраховано очікувані результативні показники з урахування очікуваного росту (табл. 3.9) у 2020 р.

Таблиця 3.9 – Результативні показники реалізації заходів з удосконалення пластового руху за 2019 рр.

Показники	2019	Очікуваний ріст, %
1. Кількість дорослих людей, залучених до пластового руху та готових до виховання та співпраці з молоддю, осіб	208	14%
2. Кількість дітей та молоді, залучених до пластового руху, осіб	1425	32%

В результаті реалізації заходів з удосконалення пластового руху у 2019 рр. очікується зростання кількості людей, зацікавлених пластовим рухом та готових до справ праці з молоддю з метою їхнього навчання на 14%; а також кількості молодих людей, дітей, юнацтва, які очікується залучити до пластового руху на 32%.

З проведених розрахунків видно, що число людей, зацікавлених пластовим рухом та готових до справ праці з молоддю в 2020 р. становитиме

237 чол. та кількість молодих людей, дітей, юнацтва, які очікується залучити до пластового руху в 2020 р. становитиме 1881 особа.

Таблиця 3.10 – Очікувані результативні показники реалізації заходів з удосконалення пластового руху у 2020 р.

Показники	Значення показника	Очікуваний ріст у 2020 р., %	Значення очікуваного показника у 2020 р.	Абсолютний приріст, (+/-)
1. Кількість дорослих людей, залучених до пластового руху та готових до виховання та співпраці з молоддю, осіб	208	14%	$208 * 1,14 = 237$	$237 - 208 = 29$
2. Кількість дітей та молоді, залучених до пластового руху, осіб	1425	32%	$1425 * 1,32 = 1881$	$1881 - 1425 = 456$

Абсолютний приріст числа людей, зацікавлених пластовим рухом та готових до справ праці з молоддю в 2020 р. розраховано як різницю між числом людей, зацікавлених пластовим рухом та готових до справ праці з молоддю в 2020 р. та число людей, зацікавлених пластовим рухом та готових до справ праці з молоддю в 2019 р.

Абсолютний приріст кількості молодих людей, дітей, юнацтва, які очікується залучити до пластового руху розраховано як різницю між кількістю молодих людей, дітей, юнацтва, які очікується залучити до пластового руху в 2020 р. та існуючою кількістю молодих людей, дітей, юнацтва, які залучені до пластового руху в 2019 р.

Для визначення очікуваних результативних показників реалізації заходів з удосконалення пластового руху у 2020 р. використано метод

прогнозування з урахуванням темпів росту (рис. 3.7).

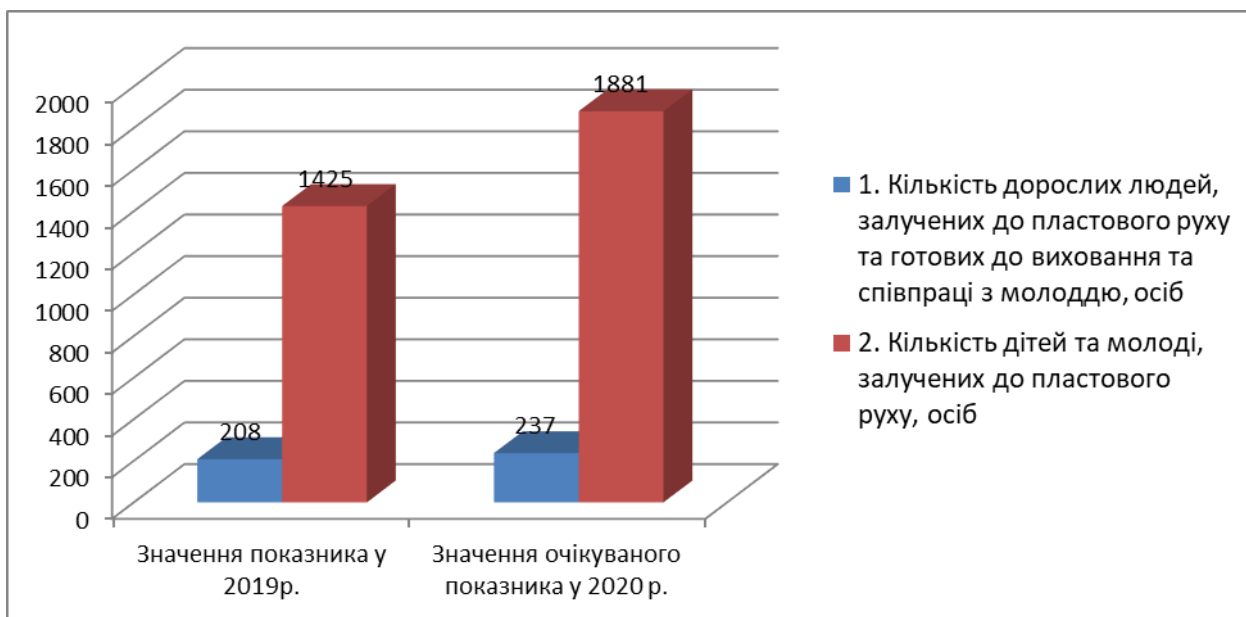

Рисунок 3.7 – Очікувані результативні показники реалізації заходів з удосконалення пластового руху у 2020 р.

Отже, в результаті покращення реалізації заходів з удосконалення пластового руху у 2020 р., кількість дорослих людей, залучених до пластового руху та готових до виховання та співпраці з молоддю зросте на 29 осіб; а кількість дітей та молоді, залучених до пластового руху – на 456.

Висновок до розділу 3

В даному розділі висвітлено шляхи вдосконалення політики Тернопільської міської ради з питань сім'ї, молодіжної політики та спорту.

Запропоновано розширити напрямки діяльності та заходи для вдосконалення програми розвитку фізичної культури та спорту в м. Тернополі, наведено прогнози очікуваних результатів удосконаленої програми розвитку фізичної культури та спорту у м. Тернополі на 2020 р., а саме встановлено, що кількість спортивних змагань становитиме у 2020 р. – 95; кількість учасників у змаганнях – 11640 осіб; середньорічна кількість вихованців у спортивних школах – 4826 осіб; кількість заходів щодо популяризації здорового активного способу життя – 216 та кількість спортсменів-стипендіатів за спортивні досягнення – 25 осіб.

Запропоновано шляхи вдосконалення реалізації програми у справах сім'ї і молоді Тернопільської міської ради та наведено перелік заходів та завдань з покращення реалізації політики у справах молодіжної політики і сім'ї на 2020 р. В результаті покращення реалізації політики у справах молодіжної політики і сім'ї у 2020 р., кількість молодіжних, культурно-просвітницьких заходів зросте до 114; кількість працевлаштованої молоді – до 639 ос.; кількість талановитої молоді, якій надано фінансову допомогу – до 171 ос.; кількість соціально підтриманих сімей – до 448; кількість масових молодіжних заходів і свят – до 227.

Також, вказано напрями діяльності та заходи удосконалення пластового руху у м. Тернополі на 2020 рік, в результаті яких кількість дорослих людей, залучених до пластового руху та готових до виховання та співпраці з молоддю зросте на 29 осіб; а кількість дітей та молоді, залучених до пластового руху – на 456.

РОЗДІЛ 4

СПЕЦІАЛЬНА ЧАСТИНА

4.1. Аналізування основних показників розвитку регіону, у межах якого функціонує Тернопільська міська рада

До одних з найбільш важливих питань, що відіграють важливу роль у функціонуванні Тернопільської міської ради – є аналіз основних показників розвитку регіону. Програма соціального та економічного розвитку міста Тернополя розроблена згідно «Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні». В основу даної програми входять основні завдання та заходи галузевих і комплексних міських та загальнодержавних цільових програм [46].

В цю програму входять пріоритетні напрямки розвитку міста, конкретні завдання щодо збільшення ефективності використання потенціалу міста, процес розвитку міської та регіональної політики, а також аналізування реальних і фактичних фінансових можливостей. Програма є відкритою, що дає можливість доповнювати та коригувати її відповідно до змін стратегічних напрямків розвитку міста. На основі даного положення формується раціональне використання фінансових ресурсів згідно із завданнями соціального і економічного розвитку регіону [46].

Реалізація напрямів програми здійснюється за умови наявного фінансування міського, обласного і державного бюджету, коштів інвесторів, власних коштів, залучення спонсорів та інших джерел фінансування, що не підпадають під такі, які заборонені законодавством України.

Для того, щоб повноцінно проаналізувати і дати оцінку якості реалізації програми розвитку регіону проводиться щоквартальний моніторинг, який включає в себе аналізування, контроль, рекомендації щодо

покращення діяльності управління, що функціонують в даному регіоні та повну фінансову звітність виділених коштів на реалізацію конкретної програми у місті Тернополі [46].

До основних завдань, що входять у програму розвитку регіону, слід виділити наступні, що наведені у таблиці 4.1.

Таблиця 4.1 – Основні завдання, що закладені у програму розвитку Тернополя на 2020 р.

№ п/п	Основні завдання
1	Покращення розвитку при використанні власного потенціалу
2	Збільшення заходів інвестиційного характеру
3	Проведення заходів щодо боротьби з корупцією
4	Збільшення рівня конкурентоспроможності
5	Розробка широкого спектру доступних соціальних та економічних послуг
6	Покращення екологічних стандартів
7	Створення належної комунальної інфраструктури

До основних показників розвитку регіону, де функціонує Тернопільська міська рада, відносять наступні:

- розвиток підприємницької діяльності та туризму;
- розвиток енергоефективного міста та сільських територій;
- впровадження ресурсозберігаючих технологій, що забезпечать розвиток екологічно чистого міста;
- участь у міжнародних програмах і проектах;
- розвиток міста Тернопіль як лідера у сфері електронного урядування [47].

На основі вищенаведених показників заплановано впровадити наступні заходи: співпраця між суб'єктами підприємництва і владою, розробка ефективних фінансових механізмів, розвиток сучасної інфраструктури, збереження природної та культурної спадщини, покращення співпраці з

ОСББ, реконструкція насаджень міста, облаштування зелених зон і скверів, зменшення негативного впливу транспортних засобів, ефективне управління активами міста, запровадження демократичного врядування та ін. [47].

Проаналізувавши економічний і соціальний розвиток міста Тернополя, а також основні потреби населення, виокремлено перелік основних заходів щодо покращення розвитку і функціонування Тернопільської області і обсяг фінансування впродовж 2018-2020 рр., що подано у таблиці 4.2.

Таблиця 4.2. – Обсяг фінансування основних заходів щодо покращення розвитку і функціонування Тернопільської області у 2018-2020 рр.

№ п/п	Завдання	Обсяг фінансування (тис. грн.)			Разом
		2018	2019	2020	
1	Закупівля сучасного медичного обладнання	25 000	25 000	25 000	75 000
2	Модернізація медичних закладів	56 350	56 350	50 000	162 700
3	Покращення рівня наданих медичних послуг	3 600	3 600	3 600	10 800
4	Надання послуг соціально незахищеному населенню	10 096	10 003	10 003	30 102
5	Надання медичних послуг сім'ям АТО	180	200	250	630
6	Модернізація спортивних майданчиків	900	600	300	1 800
7	Реконструкція навчальних закладів міста	83 000	51 000	19 000	153 000
8	Розроблення схем екологічних мереж	150	150	150	450
9	Сталий соціально-економічний розвиток західного регіону України згідно Європейських стандартів	320	320	320	960
10	Удосконалення програм надання адміністративних послуг	500	700	700	1 900
11	Створення інвестиційного порталу Тернопільської області	100	50	50	200
12	Встановлення енергозберігаючих товарів у житлових будинках	60 000	55 000	50 000	165 000
13	Створення метеорологічної станції	900	700	700	2 300
14	Проведення міжнародної конференції щодо розвитку туристичного потенціалу міста	300	250	250	800
15	Покращення менеджменту згідно з Європейськими стандартами	110	195	250	555

Розвиток бюджетно-податкової політики та покращення фінансової діяльності у місті Тернополі є основним критерієм у формуванні програми розвитку міста. Зростання доходів до бюджету супроводжується передачею значних додаткових видатків на місцевий рівень, а саме: утримання дитячих закладів; оплата за енергоносії у бюджетних організаціях; утримання у закладах освіти обслуговуючого персоналу; витрати на пільгове перевезення та ін. [47]

Отже, основні заходи для покращення функціонування Тернопільської області мають на меті всебічно збільшити рівень життя населення, покращити регіональну економіку, зберегти природні ресурси та розвинути туристичний потенціал міста. Основна ціль – показати, що Тернопіль – це місто з великою культурною спадщиною та великими родючими землями, що є привабливими для інвесторів як в межах України, так і поза її межами.

Щодо розвитку підприємницької діяльності у місті Тернополі, то кожне підприємство, яке веде активну діяльність – це нові робочі місця, а відповідно і збільшення доходів у міський бюджет і збільшення рівня населення. Тому, у 2020 році заплановано автоматично продовжувати договори оренди земель і приміщень і знижувати відсоткові ставки сплати пайової участі у випадку створення нових організацій підприємцями.

У місті Тернополі щороку збільшується рівень підтримки малого і середнього бізнесу, внаслідок чого процес розвитку бізнесу тепер набагато простіший і доступніший для громадян.

Проблема транспортного перевезення є актуальною у 2019 році, адже якість наданих послуг є дуже низькою. Вартість перевезення не відповідає якості наданих послуг. На даному етапі у місті Тернополі функціонують 8 приватних автоперевізників та комунальні перевізники «Тернопільелектротранс» і «Міськавтотранс». Щороку місто закупляє сучасні вживані транспортні засоби для безпечного і зручного пересування

громадянами по місту. Наразі вирішуються конфлікти питання співпраці між приватними перевізниками і Тернопільською міською радою. [46]

Отже, після аналізування основних показників розвитку регіону, де функціонує Тернопільська міська рада, ми бачимо, що Тернопіль – це місто туристичного значення, що має безліч переваг над іншими містами у сфері культурного, природнього та соціального розвитку. Перед владою міста поставлена низка завдань та проектів щодо покращення та розвитку функціонування бюджетних і приватних організацій і підприємств на території міста. Одним з головних завдань є розроблення відкритої програми розвитку міста, де громадяни матимуть можливість брати участь у розробці шляхів розвитку міста та внесенні власних пропозицій. Заплановано збільшити обсяг фінансування на проекти, що мають на меті залучати іноземні інвестиції та які мають рівень міжнародного значення. Також буде покращено умови розвитку підприємницької діяльності і буде створено належні умови щодо розвитку міста Тернополя.

4.2. Організаційно-правові аспекти регулювання діяльності «управління у справах сім'ї, молодіжної політики та спорту Тернопільської міської ради»

Важливим аспектом діяльності управління є створення таких умов для дітей та молоді, щоб вони могли збагачуватись інтелектуально, духовно, щоб вони мали можливість брати участь у різноманітних молодіжних і спортивних заходах, а також могли розвиватись творчо.

До завдань міської ради ми відносимо: забезпечення реалізації молодіжної політики, організування оздоровлення, відпочинку, дозвілля, заходів для дітей, створення належних умов для розвитку молоді, дітей, юнацтва, визначення пріоритетних напрямків підтримки та забезпечення їх реалізації.

У таблиці 4.3 наведено основні нормативно-правові акти, які регулюють роботу управління у справах сім'ї, молодіжної політики та спорту Тернопільської міської ради.

Таблиця 4.3 – Нормативно-правове забезпечення діяльності «управління у справах сім'ї, молодіжної політики та спорту Тернопільської міської ради»

Назва нормативно-правового акту	Коротка характеристика
1. «Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні»	Можливість жителів міста самостійно або під керівництвом вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і Законів України. Місцеве самоврядування здійснюється як безпосередньо, так і через міську раду і її виконавчі органи, які представляють спільні інтереси.
2. «Закон України «Про службу в органах місцевого самоврядування»	Даний закон спрямований на реалізацію прав громадян на службу в органах місцевого самоврядування, описує основні умови діяльності посадових осіб місцевого самоврядування, їх правовий статус, порядок та правові гарантії перебування на службі в органах місцевого самоврядування
3. «Положення про управління у справах сім'ї, молодіжної політики та спорту»	Управління утворене для здійснення у межах діючого законодавства України організаційно-функціональних повноважень з метою задоволення потреб і інтересів територіальної громади щодо питань сім'ї, молоді, фізичної культури і спорту. Виконання програм і здійснення заходів, спрямованих на забезпечення соціального та правового захисту сім'ї, дітей і молоді, розвитку фізичної культури та спорту.
4. «Закон України про громадські об'єднання»	Утворення і діяльність організацій базується на таких основних принципах: прозорість, відкритість, публічність, добровільність, рівність перед Законом і відсутність майнового інтересу членів об'єднання.
5. Наказ «Про раду з питань молодіжної політики при Міністерстві України у справах сім'ї, молоді та спорту»	Наказ укладений з метою ефективності реалізації державної молодіжної політики, а також для активного залучення молоді до прийняття і розроблення рішень, що мають державне значення. Вирішує питання соціального становлення і розвитку молоді.

Основні завдання управління направлення на всебічний розвиток та підтримку дітей і молоді. До основних завдань ми відносимо створення таких

умов, які допоможуть молодим людям визначитись чого вони прагнуть в житті і вільно приймати рішення. Важливим аспектом також є надання допомоги соціально незахищеній молоді, розвиток фізичного виховання та проведення масових заходів, до яких активно буде залучатися молодь.

Виконати дані завдання можна лише із двосторонньою співпрацею, а саме між владою і молодими людьми.

Якщо говорити про «управління у справах сім'ї, молоді та спорту Тернопільської міської ради», то головні функції виконує начальник. Він, а також всі працівники несуть персональну відповідальність за ті чи інші вчинені вчинки. Всі питання, які стосуються створення чи ліквідації управління вирішує міський голова.

Щоб бути керівником управління, особа має мати певний стаж роботи, а саме не менше двох років на посаді у місцевому самоврядуванні, а також не менше трьох років на керівній посаді в інших сферах управління.

Начальник управління повинен підготувати рішення, котрі буде розглядати міський голова і вже тоді вирішувати чи мають вони зміст та чи можна їх впроваджувати. [7]

До основних завдань начальника управління також входить підбір персоналу, який буде компетентним і який буде виконувати всі поставлені завдання, а також допоможе покращити діяльність управління і розробити сучасні підходи до діяльності управління. [7]

За організаційне, інформаційне та матеріально-технічне забезпечення управління, стан діловодства та обліку також відповідає начальник управління. Також до обов'язків начальника відносять контроль виконання рішень міської ради, розпоряджень міського голови та виконавчого комітету [7].

Для того, щоб проводити свою діяльність «управління у справах сім'ї, молоді та спорту» отримує кошти від «Тернопільської міської ради». Саме управління співпрацює з міжнародними організаціями, а також залучає

різних інвесторів, для того, щоб реалізовувати проекти як власні, так і спільні з молоддю.

Всю свою діяльність і всі заходи, які проводить дане управління базується на «Конституції України» і на «Законах України». Відповідальність як і начальник, так і працівники несуть згідно посадової інструкції і чинного законодавства України.

РОЗДІЛ 5

ОБҐРУНТУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ

5.1. Соціально-економічні вигоди від розширення заходів «програми розвитку фізичної культури та спорту» в м. Тернополі

На сьогодні уже діє «Програма розвитку фізичної культури та спорту» в м. Тернополі, розроблена «Управлінням у справах сім'ї, молодіжної політики та спорту Тернопільської міської ради». Для того, щоб її покращити нами запропоновано її доповнити та розширити певними завданнями для розвитку фізичної культури та спорту у місті Тернополі на 2020р., серед яких:

- провести різноманітні заходи, змагання та програми фізичного виховання та спорту для того, щоб підвищити рівень зацікавленості та мотивування молоді;
- розробити мотиваційну систему для залучення різних груп населення до регулярних занять спорту за місцем їхнього проживання;
- покращити інфраструктурне забезпечення системи дитячого, юнацького та молодіжного спорту;
- розширити та підтримати програми індивідуального розвитку спортсменів міста;
- покращити мотиваційні засоби та інфраструктуру для стимулювання процесу формування та підготовки спортивних команд міста.

Нами виокремлено ряд додаткових заходів у «програмі розвитку фізичної культури та спорту, пластового руху» в м. Тернополі на 2020 р., серед яких вагомими є розробка та проведення майстер класів для молоді від провідних спортсменів та тренерів, створення умов для розвитку індивідуальних здібностей молоді, залучення молоді до туристичних походів та активних пікніків на свіжому повітрі, поширення у соціальних мережах

постів та статей щодо корисного впливу фізичних навантажень на здоров'я молодих людей та ін.

Основні заходи покращеної «програми розвитку фізичної культури і спорту» на 2020 р., а також обсяги фінансування кожного заходу представлено на рисунку 5.1.

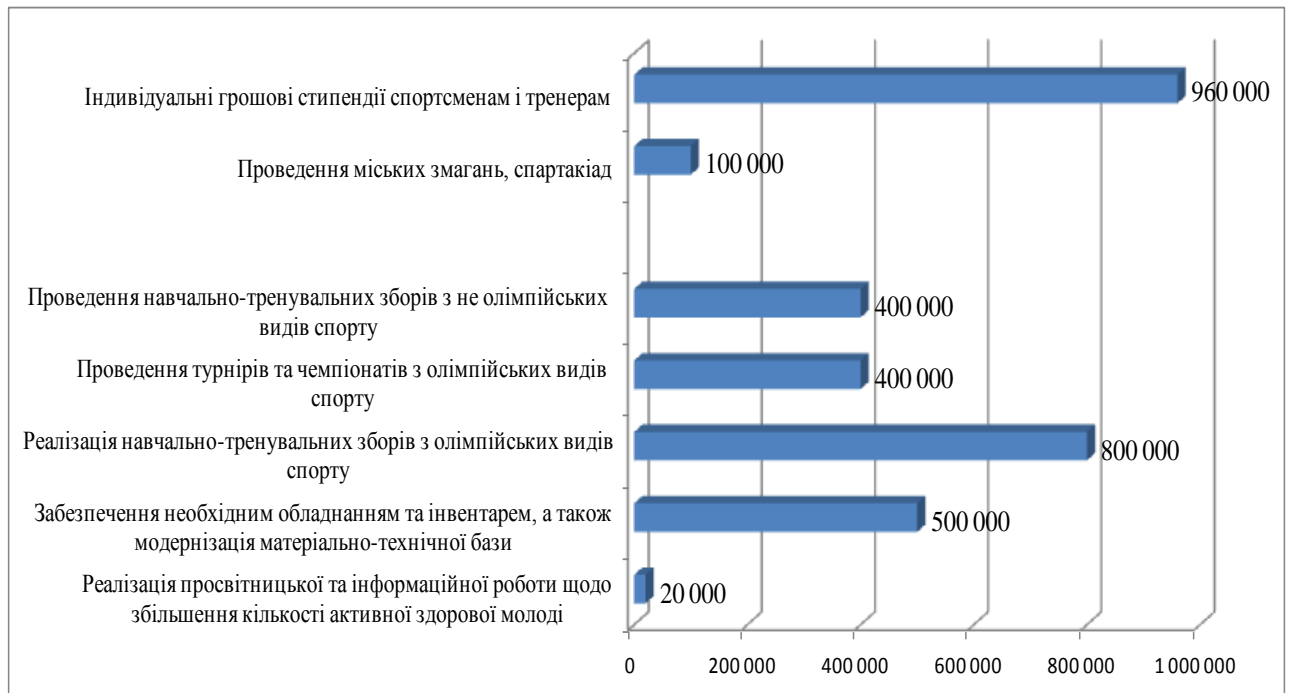

Рисунок 5.1 – Очікуваний обсяг фінансування запропонованих заходів «програми розвитку фізичної культури і спорту» на 2020 р., грн.

Також, проаналізовано структуру обсягів фінансування запропонованих заходів для розвитку фізичної культури і спорту на 2020 р. (рис. 5.2).

Встановлено, що такі заходи як індивідуальні грошові стипендії спортсменам і тренерам, реалізація навчально-тренувальних зборів з олімпійських видів спорту та залучення молоді до спортивних та оздоровчих заходів, а також залучення молоді до акцій популяризації здорового способу життя і проведення навчально-тренувальних зборів з неолімпійських видів спорту займають найбільшу питому вагу у структурі обсягів фінансування, відповідно 26,09%; 21,74% та 10,87%. Найнижчу питому вагу у структурі

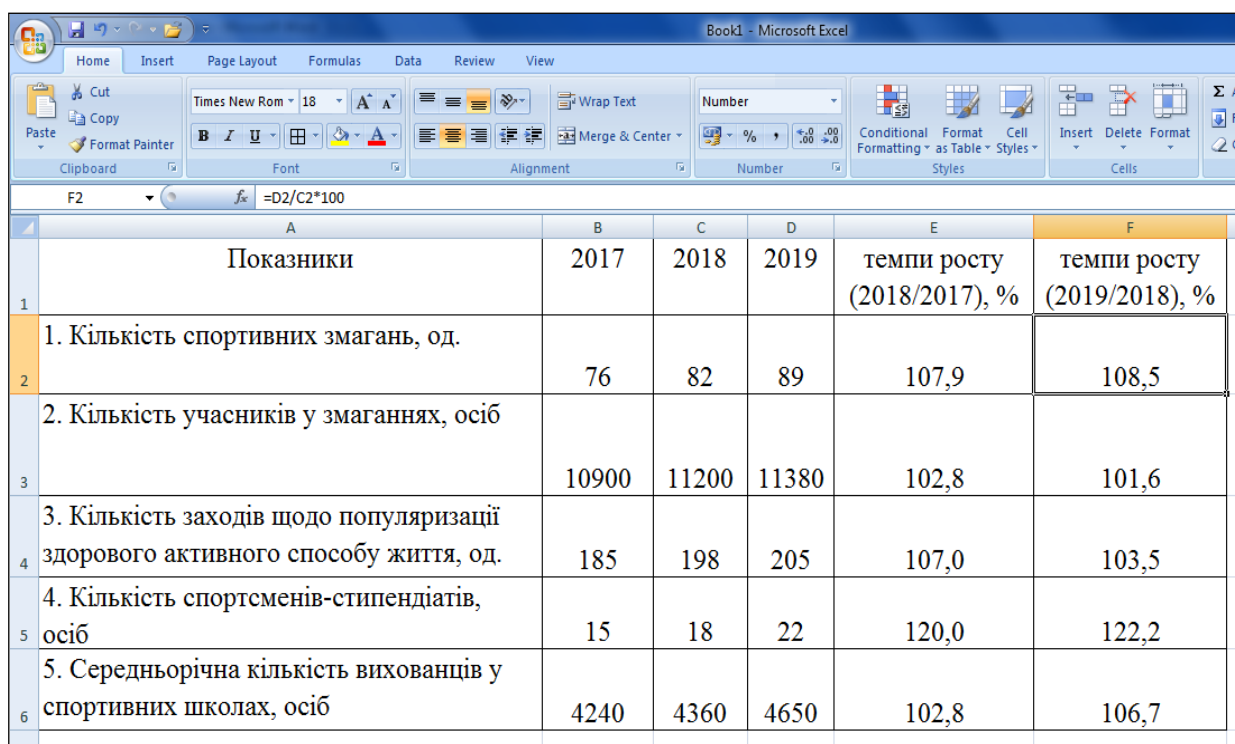
обсягів фінансування займають такі заходи як реалізація просвітницької та інформаційної роботи щодо збільшення кількості активної здорової молоді (0,54%); рекламна кампанія та пропагування здорового способу життя через ЗМІ, а також проведення міських змагань, спартакіад (2,72%).

№	Заходи	Орієнтовний обсяг фінансування (грн.)	Структура, %
1	Залучення молоді до спортивних та оздоровчих заходів, а також до акцій популяризації здорового способу життя	400 000	10,87
2	Розробка рекламної кампанії та пропагування здорового способу життя через ЗМІ	100000	2,72
3	Реалізація просвітницької та інформаційної роботи щодо збільшення кількості активної здорової молоді	20 000	0,54
4	Забезпечення необхідним обладнанням та інвентарем, а також модернізація матеріально-технічної бази	500 000	13,59
5	Реалізація навчально-тренувальних зборів з олімпійських видів спорту	800 000	21,74
6	Проведення турнірів та чемпіонатів з олімпійських видів спорту	400 000	10,87
7	Проведення навчально-тренувальних зборів з не олімпійських видів спорту	400 000	10,87
8	Проведення міських змагань, спартакіад	100 000	2,72
9	Індивідуальні грошові стипендії спортсменам і тренерам	960 000	26,09
	Всього	3 680 000	100

Рисунок 5.2 – Структура обсягів фінансування запропонованих заходів для розвитку фізичної культури і спорту на 2020 р.

Нами сформовано статистичні дані, необхідні для визначення очікуваних результативних показників, які мають бути досягненні при реалізації удосконаленої програми у 2020 р., а також визначено теми росту за три останні роки (рис. 5.3). Якщо говорити про кількість проведених спортивних змагань, то слід зазначити, що в 2018 р. порівняно з 2017 р. вона зросла на 7,9%; а в 2019 р. порівняно з 2018 р. – на 8,5%. Що ж до кількості

учасників у змаганнях, то вона також зросла на 2,8% та 1,6% відповідно у 2018 р. порівняно з 2017 р. та в 2019 р. порівняно з 2018 р. Кількість заходів щодо популяризації здорового активного способу життя також збільшилася на 7% та 3,5% відповідно до аналізованих періодів. Бачимо зростання кількості спортсменів-стипендіатів в 2018 р. порівняно з 2017 р. та в 2019 р. порівняно з 2018 р. відповідно на 20% та 22,2%. Добре продумана політика розвитку фізичної культури та спорту сприяє росту середньорічної кількості вихованців у спортивних школах на 2,8% та 6,7 % відповідно у 2018 р. порівняно з 2017 р. та в 2019 р. порівняно з 2018 р.

Показники	2017	2018	2019	темпи росту (2018/2017), %	темпи росту (2019/2018), %
1. Кількість спортивних змагань, од.	76	82	89	107,9	108,5
2. Кількість учасників у змаганнях, осіб	10900	11200	11380	102,8	101,6
3. Кількість заходів щодо популяризації здорового активного способу життя, од.	185	198	205	107,0	103,5
4. Кількість спортсменів-стипендіатів, осіб	15	18	22	120,0	122,2
5. Середньорічна кількість вихованців у спортивних школах, осіб	4240	4360	4650	102,8	106,7

Рисунок 5.3 – Результати розрахунку темпів росту за 2017-2019 рр.

За допомогою формування графіків в середовищі Excel, нами знайдено рівняння для розрахунку прогнозованої кількості спортивних змагань, учасників у цих змаганнях, заходів щодо популяризації здорового активного способу життя та кількості спортсменів-стипендіатів при реалізації удосконаленої програми у 2020 році. Для виведення рівняння на графіку нами використано дані за минулі періоди по кожному із показників. Далі за допомогою властивостей графіку нами додано лінію тренду та виведено рівняння на

відповідних графіках.

Трендові рівняння для кожного з показників, а також результат розрахунку прогнозів показників наведено у таблиці 5.1.

Таблиця 5.1 – Результати прогнозування показників, які мають бути досягненні при реалізації удосконаленої програми у 2020 р.

Показники	Рівняння прогнозу	Результат прогнозу
1. Кількість спортивних змагань, од.	$y = 6,3 * t + 69,33$	95
2. Кількість учасників у змаганнях, осіб	$y = 240 * t + 1068$	11640
3. Кількість заходів щодо популяризації здорового активного способу життя, од.	$y = 10 * t + 176$	216
4. Кількість спортсменів-стипендіатів, осіб	$y = 3,5 * t + 11,33$	25
5. Середньорічна кількість вихованців у спортивних школах, осіб	$y = 205 * t + 4006$	4826

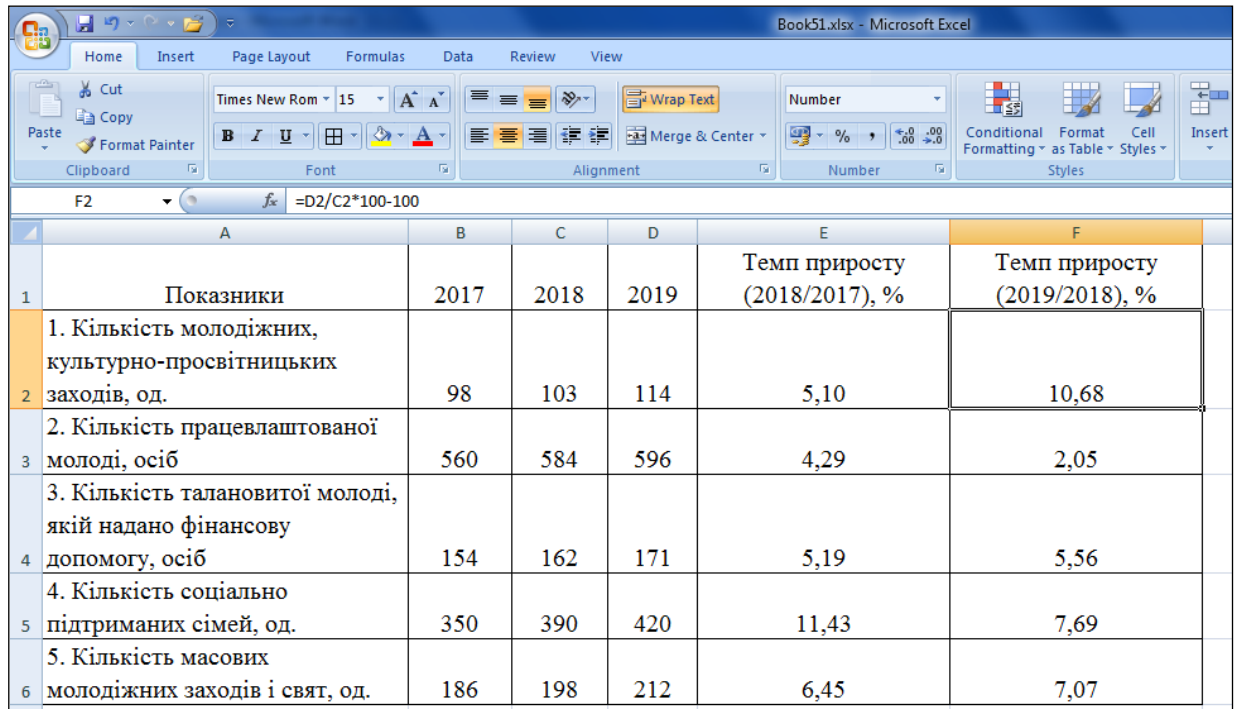
Згідно розрахованого, в 2020 р. кількість спортивних змагань порівняно з попереднім роком зросте на 6,7%; кількість учасників у змаганнях – на 2,3%; кількість заходів щодо популяризації здорового активного способу життя – на 5,4%, кількість спортсменів-стипендіатів – на 13,6%, а також середньорічна кількість вихованців у спортивних школах – на 3,8%.

5.2. Обґрунтування шляхів вдосконалення реалізації програм у справах сім'ї і молоді та пластового руху «Тернопільської міської ради»

Програму у справах сім'ї і молоді доповнено пріоритетними напрямками, які сприятимуть розвитку молодих сімей. Сформовано ряд показників за три роки, які характеризують дану програму та проаналізовано темпи приросту кожного показника (рис. 5.4).

Можна зробити ряд висновків: кількість молодіжних, культурно-просвітницьких заходів в 2018 р. порівняно з 2017 р. зросла на 5,1%; в 2019 р. порівняно з 2018 р. – на 10,68%; кількість працевлаштованої молоді

відповідно зросла відповідно на 4,29 та 2,05%; кількість талановитої молоді, якій надано фінансову допомогу збільшилася на 5,19% та 5,56%; кількість соціально підтриманих сімей зросла на 11,46% та 7,69%; кількість масових молодіжних заходів і свят зросла на 6,45% та 7,07% відповідно.

	A	B	C	D	E	F
1	Показники	2017	2018	2019	Темп приросту (2018/2017), %	Темп приросту (2019/2018), %
2	1. Кількість молодіжних, культурно-просвітницьких заходів, од.	98	103	114	5,10	10,68
3	2. Кількість працевлаштованої молоді, осіб	560	584	596	4,29	2,05
4	3. Кількість талановитої молоді, якій надано фінансову допомогу, осіб	154	162	171	5,19	5,56
5	4. Кількість соціально підтриманих сімей, од.	350	390	420	11,43	7,69
6	5. Кількість масових молодіжних заходів і свят, од.	186	198	212	6,45	7,07

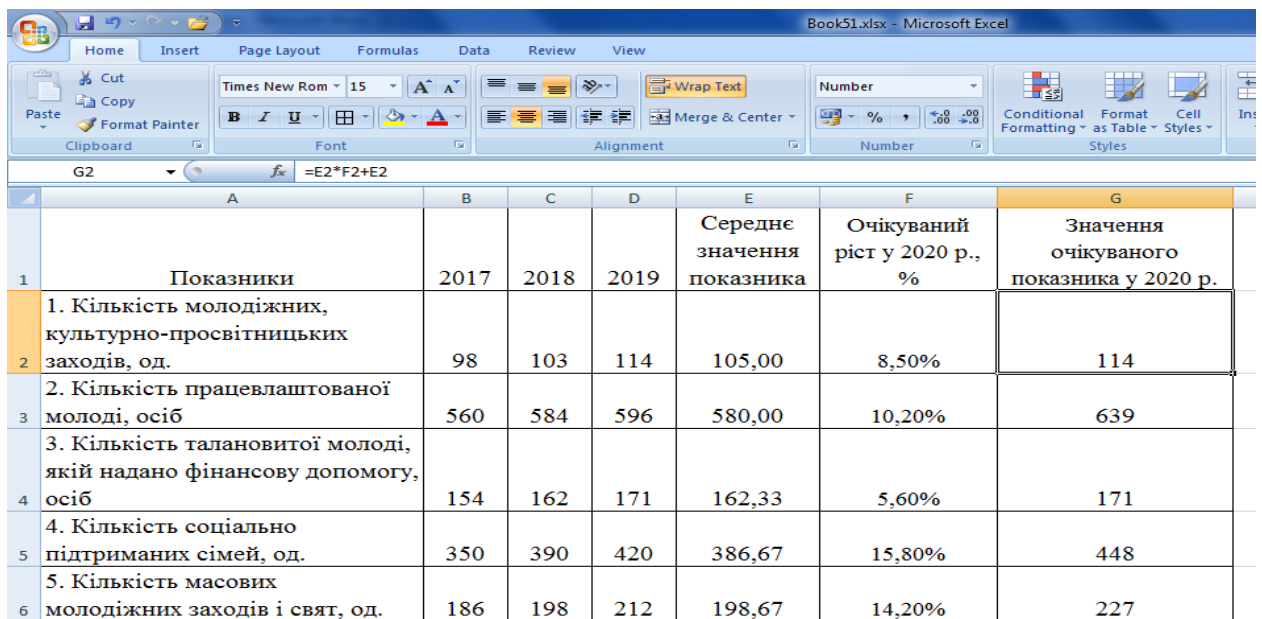
Рисунок 5.4 – Результати аналізування показників у 2017-2019 рр.

За рахунок доповнення Програми у справах сім'ї і молоді додатковими заходами, очікується зростання кожного з показників у 2020 р., так першого показника на 8,5%% другого – на 10,2%; третього – на 5,6%; четвертого – на 15,8%; та п'ятого – на 14,2%.

Розраховано середнє значення показників, представлених на рисунку, встановлено, що середнє значення першого показника становить 105 заходів; середнє значення другого показника – 580 осіб; середнє значення третього показника – 162 особи; середнє значення четвертого показника – 387 сімей та середнє значення п'ятого показника – 199 заходів та свят.

В результаті покращення реалізації політики у справах молодіжної політики і сім'ї у 2020 р., кількість молодіжних, культурно-просвітницьких заходів зросте на 8,6% порівняно із середнім значенням; кількість

працевлаштованої молоді – на 10,2% порівняно із середнім значенням; кількість талановитої молоді, якій надано фінансову допомогу – на 5,5% порівняно із середнім значенням; кількість соціально підтриманих сімей – на 15,7% порівняно із середнім значенням; кількість масових молодіжних заходів і свят – на 14% порівняно із середнім значенням.

	A	B	C	D	E	F	G
1	Показники	2017	2018	2019	Середнє значення показника	Очікуваний ріст у 2020 р., %	Значення очікуваного показника у 2020 р.
2	1. Кількість молодіжних, культурно-просвітницьких заходів, од.	98	103	114	105,00	8,50%	114
3	2. Кількість працевлаштованої молоді, осіб	560	584	596	580,00	10,20%	639
4	3. Кількість талановитої молоді, якій надано фінансову допомогу, осіб	154	162	171	162,33	5,60%	171
5	4. Кількість соціально підтриманих сімей, од.	350	390	420	386,67	15,80%	448
6	5. Кількість масових молодіжних заходів і свят, од.	186	198	212	198,67	14,20%	227

Рисунок 5.5 – Результати розрахунків очікуваних показників у 2020 р.

Проаналізувавши очікувані показники у 2020 р. на основі попередніх років ми бачимо позитивну тенденцію збільшення, а саме числа молодіжних культурних і просвітницьких заходів на 8,50%, числа молоді, котра отримає нові робочі місця – 10,20%, числа молоді з різноманітними талантами, яким забезпечено фінансову допомогу – 5,60%, числа сімей, котрі отримають соціальну підтримку – 15,80%, а також числа заходів масового характеру мають збільшитись на 14,20%.

Запропоновано розширити напрями діяльності та заходи для удосконалення пластового руху у м. Тернополі на 2020 р., представлено необхідний обсяг фінансування на рисунку 5.6.

На основі сформованих статистичних даних про результативні показники реалізації заходів з удосконалення пластового руху за 2019 рр., розраховано очікувані результативні показники з урахуванням відсоткового

приросту на 2020 р. (рис. 5.7).

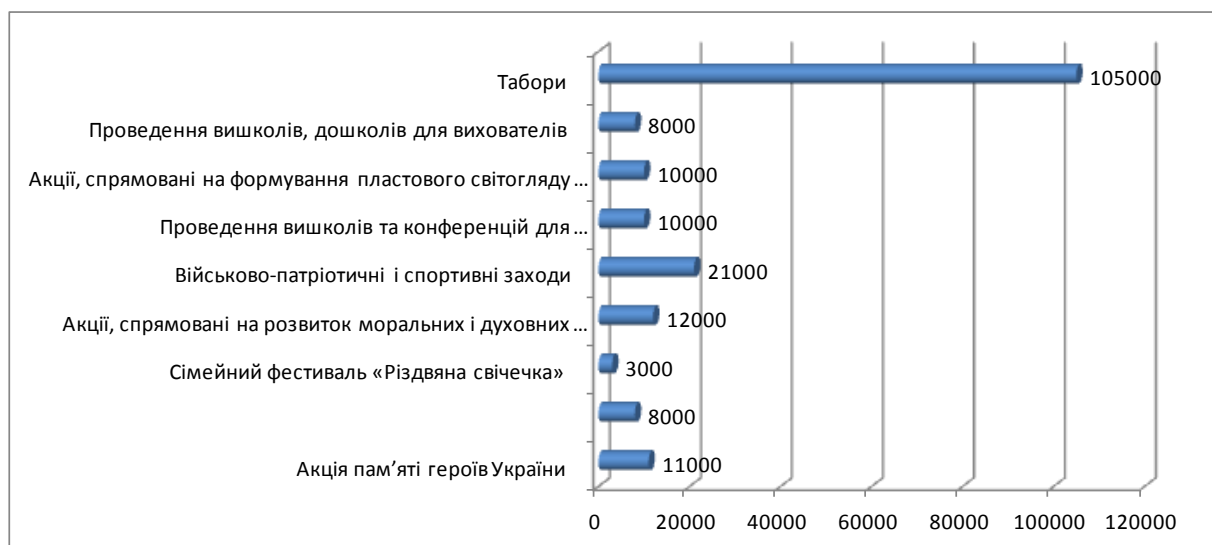

Рисунок 5.6 – Необхідний обсяг фінансування для покращення пластового руху

Показники	2019 р.	Очікуваний ріст у 2020 р., %	2020 р.	Абсолютний приріст, осіб
1. Кількість дорослих людей, залучених до пластового руху та готових до виховання та співпраці з молоддю, осіб	208	14%	237	29
2. Кількість дітей та молоді, залучених до пластового руху, осіб	1425	32%	1881	456

Рисунок 5.7 – Прогнозні показники реалізації заходів з удосконалення пластового руху у 2020 р.

Отже, в результаті запропонованих заходів з удосконалення пластового руху у 2020 р. У м. Тернополі відбудеться зростання кількості дорослих людей, залучених до пластового руху та готових до виховання та співпраці з молоддю з 208 до 237 осіб; а також збільшення кількості дітей та молоді, залучених до пластового руху – з 1425 до 1881 осіб.

РОЗДІЛ 6. ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

6.1. Охорона праці

На основі статті 43 Конституції України «Кожен має право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується.

Держава створює умови для повного здійснення громадянами права на працю, гарантує рівні можливості у виборі професії та роду трудової діяльності, реалізовує програми професійно-технічного навчання, підготовки і перепідготовки кадрів відповідно до суспільних потреб.

Використання примусової праці забороняється. Не вважається примусовою працею військова або альтернативна (невійськова) служба, а також робота чи служба, яка виконується особою за вироком чи іншим рішенням суду або відповідно до законів про воєнний і про надзвичайний стан [24].

Кожен має право на належні, безпечні і здорові умови праці, на заробітну плату, не нижчу від визначеної законом.

Використання праці жінок і неповнолітніх на небезпечних для їхнього здоров'я роботах забороняється. Громадянам гарантується захист від незаконного звільнення. Право на своєчасне одержання винагороди за працю захищається законом».

Згідно до чинного законодавства процес управління охороною праці в Тернопільській міській раді є для того, щоб забезпечити створення в кожному структурному підрозділі, а також на кожному робочому місці умов згідно з вимогами нормативних актів, а також забезпечити права для працюючих, гарантованих законодавством про охорону праці [24].

Згідно зі статтею 4 державної політики охорони праці виділяємо такі основні принципи, що зображено в таблиці 6.1.

Таблиця 6.1 – Принципи, на яких базується державна політика в галузі охорони праці

№ п/п	Принципи, на яких базується державна політика в галузі охорони праці
1	Пріоритет життя і здоров'я працівників, створення безпечних умов праці
2	Збільшення рівня промислової безпеки, створення нешкідливих умов праці
3	Роз'яснення завдань охорони праці на підприємстві
4	Соціальний захист працівників, повне відшкодування
5	Встановлення єдиних вимог з охорони праці
6	Адаптація трудових процесів до можливостей працівника з урахуванням його здоров'я та психологічного стану
7	Інформування населення, проведення навчання
8	Проведення консультацій між роботодавцями
9	Використання світового досвіду організації роботи щодо покращення умов і безпеки праці на основі міжнародного співробітництва

Метою програми є забезпечення державної політики щодо ліквідації та запобігання надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, а також окремих їх наслідків, проведення пошукових, аварійно-рятувальних та інших термінових робіт згідно до вимог Кодексу цивільного захисту України [1].

Потрібно вирішити комплекс завдань щодо розв'язання проблем, котрі стосуються захисту суспільства, національного надбання і довкілля від надзвичайних ситуацій, а також подій техногенного і природного характеру.

Потрібно визначити шляхи вдосконалення системи забезпечення техногенної і природної безпеки у місті Тернополі та організаційних засад її функціонування, зміцнення технічної і ресурсної бази, створення безпечних умов для відпочинку населення м. Тернополя, зменшення кількості загиблих під час надзвичайних ситуацій та подій, що дозволить у повному обсязі виконати завдання, пов'язані з рятуванням людей та збереженням довкілля [1].

Актуальним є завдання забезпечення безпеки функціонування управління у справах сім'ї, молодіжної політики та спорту Тернопільської міської ради і територій від наслідків надзвичайних ситуацій, котрі виникають через небезпечні природні явища, до яких ми відносимо: підтоплення, зсуви, урагани, буревії, сильні опади, град, обледеніння. Також, характерні для Тернопільської міської ради надзвичайні ситуації техногенного характеру, а саме: виявлення вибухонебезпечних предметів [1].

Управління у справах сім'ї, молодіжної політики і спорту (далі – управління) є виконавчим органом Тернопільської міської ради, утворюється міською радою, їй підзвітне та підконтрольне, підпорядковане виконавчому комітету та міському голові.

Управління є правонаступником управління у справах сім'ї, молодіжної політики, спорту і туризму Тернопільської міської ради і є правонаступником усіх його прав та обов'язків.

Управління у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, постановами Верховної Ради України, нормативно-правовими актами Президента України та Кабінету Міністрів України, органів виконавчої влади, рішеннями Тернопільської міської ради та її виконавчого комітету, розпорядженнями міського голови, ДСТУ ISO 9001, Настановою з якості та цим Положенням.

Управління користується майном, переданим йому виконавчим комітетом. Місце знаходження управління: м. Тернопіль, бульвар Тараса Шевченка, 1 [7].

Для того, щоб детально проаналізувати стан умов праці управління у справах сім'ї, молодіжної політики та спорту Тернопільської міської ради, розглянемо таблицю 6.2.

З метою підвищення відповідальності за дотримання правил пожежної безпеки в Тернопільській міській раді, відповідно до п.3.3 Правил пожежної безпеки в Україні, затверджених Наказом МНС України від 19.10.2004 р.

№126:

1. Керівники виконавчих органів Тернопільської міської ради призначені відповідальними за дотримання правил пожежної безпеки в кабінетах, закріплених за виконавчим органом та на закріпленій території, розроблено заходи по пожежній безпеці.

Таблиця 6.2 – Статистичні дані, що характеризують стан умов праці управління у справах сім'ї, молодіжної політики та спорту Тернопільської міської ради

Показники	Рік		
	2016	2017	2018
I			
1. Загальна кількість працюючих, Р, чол..	5	6	6
2. Наявність можливих шкідливих виробничих факторів у робочій зоні об'єкта дослідження:			
2.1. За наявністю токсичних газів та парів	-	-	-
2.2. За наявністю пилу	-	+	-
2.3. За мікрокліматом	+	-	-
2.4. За шумом	+	-	-
2.5. За вібрацією	-	-	-
2.6. За освітленням	-	-	-
2.7. Психофізіологічні фактори	-	-	-
3. Підвищена напруга в електричному ланцюгу	-	-	-
3.1. Небезпечні фактори пожежі	+	-	-
4. Кількість випадків захворювань, С, і днів непрацездатності через захворюваність, Д	10/67	12/75	7/59
5. Показник інтенсивності захворювань	166	200	116
6. Показник непрацездатності	1116	1250	983
7. Показник тривалості захворюваності	6,7	6,2	8,4
8. Кількість випадків травматизму, пов'язаного з виробництвом	2	2	1

2. Відповідно до п.2.2, п.2.3, п.3.2, п.3.3 Положення про систему управління охороною праці в Тернопільській міській раді, затвердженого розпорядженням міського голови від 18.04.2013р. №115, керівникам виконавчих органів ради:

Забезпечено приміщення виконавчих органів міської ради сертифікованими вогнегасниками, схемами евакуації людей під час

виникнення пожежі та табличками з номерами телефонів для виклику пожежної охорони „101”.

При потребі є можливість укомплектувати пожежні щити необхідним пожежо-технічним інвентарем.

Проведено маркування електророзеток відповідно напруги.

3. Заборонено в приміщеннях міської ради та виконавчих органів ради:

- паління тютюнових виробів (крім спеціально відведених місць) ;
- користуватись саморобним та нестандартним електрообладнанням;
- зберігати та використовувати в кабінетах та інших місцях вогнебезпечні речовини та прилади;
- заставляти шляхи евакуації сторонніми предметами.

4. Головному спеціалісту з питань охорони праці Тернопільської міської ради та особам відповідальним у виконавчих органах ради за дотримання правил пожежної безпеки, не рідше 1 разу на рік проводяться інструктажі на робочому місці працівників з питань пожежної безпеки.

Проаналізувавши показники управління у справах сім'ї, молоді та спорту Тернопільської міської ради запропоновано такі рекомендації щодо поліпшення умов праці і пожежної безпеки:

- систематично аналізувати стан забезпечення техногенної та пожежної безпеки. За результатами аналізу і з урахуванням даної програми розробити комплексні плани заходів щодо попередження надзвичайних ситуацій;

- здійснити координації над діяльністю управлінь, відділів та інших підрозділів міської ради щодо попередження надзвичайних ситуацій, реагувати на них та забезпечити пожежну і техногенну безпеку на території м. Тернополя;

- ремонт, заміна та встановлення вуличних пожежних гідрантів. Перевірка стану протипожежного водопостачання, встановлення покажчиків пожежних гідрантів, фарбування люків колодязів пожежних гідрантів;

- забезпечення функціонування систем централізованого пожежного спостереження за протипожежним станом об'єктів;

- щороку проводити для працівників управління у справах сім'ї, молоді та спорту Тернопільської міської ради нарад, семінарів, оглядів - конкурсів з питань попередження надзвичайних ситуацій, реагування на них та забезпечення пожежної і техногенної безпеки на території м. Тернополя;

- забезпечити проведення комплексних навчань та тренувань для працівників з метою збільшення соціальної та економічної ефективності;

- здійснити інвентаризацію захисних споруд цивільного захисту;

- забезпечити ведення щорічної звітності на підставі адміністративних даних про кількість пожеж та їх наслідки;

- при влаштуванні систем зовнішнього протипожежного водопостачання передбачати встановлення наземних пожежних гідрантів європейського взірця (сертифіковані в Україні), що відповідають вимогам ДБН В.2.5-74:2013 «Водопостачання, зовнішні мережі та споруди. Основні положення проектування».

Реалізація таких завдань комплексної програми дасть змогу захистити працівників і управління у справах сім'ї, молоді та спорту Тернопільської міської ради, запобігати виникненню надзвичайних ситуацій та подій, збільшити рівень готовності аварійно-рятувальних служб до дій відповідно до призначенням, максимально зменшити наслідки надзвичайних ситуацій, покращити стан техногенної безпеки об'єктів, миттєво реагувати на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру, проводити аварійно-рятувальні та відновлювальні роботи, захищати і берегти навколишнє природне середовище та локалізувати зони впливу шкідливих і небезпечних факторів, що виникають під час аварій та катастроф.

Посадові особи міської ради несуть персональну відповідальність за невиконання обов'язків нормативних актів по охороні праці.

Керівники управління у справах сім'ї, молоді та спорту Тернопільської міської ради проводять первинний, повторний, позаплановий та цільовий інструктажі з охорони праці, електро- та пожежо-безпеки відповідно до виконуваних робіт та проведення фіксують в журналах реєстрації

проведення інструктажів.

Також, для поліпшення умов соціальної та економічної ефективності керівникам рекомендується прийняти такі заходи:

- забезпечити працюючих правилами, стандартами, нормами, положеннями, інструкціями та іншими нормативними актами з охорони праці;

- проводити щорічний моніторинг;

- готувати актуальну інформацію та звіти з питань охорони праці;

- брати участь у розслідуванні нещасних випадків у Тернопільській міській раді;

- розглядати листи, заяви та скарги працюючих з питань охорони праці;

- готувати проекти наказів, розпоряджень з питань охорони праці;

- контролювати процес виконання;

- дотримуватися чинного законодавства, нормативних актів, виконання посадовими особами інструкцій з питань охорони праці;

- виконувати приписи органів державного нагляду;

- виконувати заходи з питань охорони праці, а також заходи щодо усунення причин нещасних випадків і аварій;

- організовувати навчання та перевірку знань посадових осіб виконавчих органів ради з питань охорони праці.

Отже, проаналізувавши стан безпеки загалом в управлінні у справах сім'ї, молоді та спорту Тернопільської міської ради, не було виявлено критичного стану функціонування предметів та об'єктів, що забезпечують функціонування діяльності згідно стандартів. Було наведено рекомендації щодо поліпшення умов праці, пожежної безпеки, соціальної і економічної ефективності.

6.2. Безпека в надзвичайних ситуаціях

Основою цивільного захисту у сфері права є Конституція України, Кодекс цивільного захисту України, укази Президента та інші закони України. Згідно з Конституцією України кожен громадянин має право на захист свого життя і здоров'я від наслідків катастроф, стихійного лиха, застосування зброї та інших НС.

Вирішення проблем, що пов'язані із природно – техногенною безпекою України пов'язані з такими заходами як: управління техногенними ризиками, створення комплексної системи моніторингу та попередження НС (техногенних і природних), підвищення рівня ефективності роботи державних органів нагляду за потенційно небезпечними виробництвами.

З метою запобігання виникненню НС розроблено та запроваджено заходи, що спрямовані на регулювання природної і техногенної безпеки, оцінюється ступінь ризик, а також попереднє реагування на події, що можуть спричинити виникнення НС.

Реагування на НС – це скоординовані дії підрозділів Єдиної державної системи цивільного захисту щодо реалізації планів локалізації та ліквідації аварій (катастроф) для усунення загрози життю та здоров'ю людей, надання невідкладної допомоги потерпілим.

Єдина державна система ЦЗ (ЄСЦЗ) населення і територій створена для впровадження державної політики, що спрямована на безпеку та захист населення, а також територій, матеріальних і культурних цінностей, довкілля від негативних наслідків НС у мирний час та особливий період, подолання наслідків НС. До єдиної системи цивільного захисту ми відносимо функціональні і територіальні підсистеми.

Фактори ураження джерел техногенних надзвичайних ситуацій класифікують за генезисом і механізмом дії. Під генезисом ми розуміємо виникнення і розвиток факторів ураження.

За генезисом фактори ураження джерел під час надзвичайних ситуацій поділяємо на:

- фактори прямої дії (первинні);
- фактори побічної дії (вторинні)

До первинних факторів ми відносимо виникнення джерела техногенної надзвичайної ситуації, а до вторинних – зміни об'єктів навколишнього природного середовища первинними факторами ураження.

Зона ураження – територія чи акваторія, в межах якої розповсюджені або куди привнесені небезпечні радіоактивні, хімічні чи біологічні речовини в обсягах, що створюють небезпеку для людей, сільськогосподарських тварин і рослин на протязі певного часу.

Фактори ураження джерел техногенної НС та їх параметри зображено у таблиці 6.3.

Таблиця 6.3 – Перелік факторів ураження

Фактор ураження	Параметри фактора ураження
Повітряна ударна хвиля	Надмірний тиск у фронті ударної хвилі
Хвиля тиску в ґрунті	Максимальний тиск, час дії тиску, час збільшення тиску до максимуму
Сейсмічна вибухова хвиля	Швидкість розповсюдження хвилі, час наростання напруги в хвилі
Уламки, осколки	Маса уламка, осколка і їх швидкість розлітання
Теплове випромінювання	Енергія теплового випромінювання, його потужність і час дії джерела
Токсична дія	Концентрація небезпечної хімічної речовини

До завдань і обов'язків суб'єктів господарювання у сфері цивільного захисту належить:

- забезпечення виконання заходів у сфері цивільного захисту на об'єктах суб'єкта господарювання;
- забезпечення працівників засобами колективного та індивідуального захисту;
- розповсюдження інформації про заходи безпеки;
- розробка евакуаційних заходів при виникненні НС;
- створення диспетчерських служб;

- проведення оцінки ризиків виникнення НС;
- проведення навчання працівників та плану дій при виникненні НС;
- забезпечення аварійно-рятувального обслуговування;
- виконання інших завдань і заходів у сфері цивільного захисту, передбачених цим Кодексом та іншими законодавчими актами.

Екологічне страхування спрямоване на компенсацію збитків через забруднення довкілля, які були завдані громадянам, економіці та довкіллю в процесі господарської діяльності. Збитки, завдані НС, які мають прямий характер – компенсуються державою.

Техногенне страхування стосується страхування майна фізичних і юридичних осіб, коли шкода була завдана через настання аварійну випадку, тобто НС. До об'єкту техногенного страхування ми відносимо весь комплекс інтересів, що були порушені внаслідок техногенної НС. Дані збитки ми поділяємо на економічні (нанесені матеріальними об'єктами), соціальні (стосуються життя і здоров'я людей) і екологічні (через природні ресурси і екологічні системи).

Страховальниками в екологічному страхуванні є підприємства, що страхують свою відповідальність за можливу шкоду, а вже в техногенному страхуванні – громадяни, юридичні особи, а також держава, як відповідальна за стан довкілля.

Щоб убезпечити себе від ймовірності настання збитків, суб'єкти господарювання здійснюють екологічне страхування, яке допомагає розподілити збитки від настання певного страхового випадку між страховальниками певної страхової компанії.

В Україні на сучасно етапі відсутня нормативно-правова база щодо техногенного страхування, адже воно не входить до переліку видів страхування в Законі України “Про страхування”, не передбачено в Цивільному кодексі України, а також не ухвалено спеціального закону про техногенне страхування. Базою правового механізму управління екологічним страхуванням є законодавство про охорону навколишнього середовища.

Загалом Закон України “Про охорону навколишнього середовища” є першим серйозним досвідом застосування в Україні ринкового механізму вирішення екологічних проблем. Регуляторний механізм формується відповідним нормативно-правовим забезпеченням: накази; постанови; інструменти; методики. Сьогодні юридичні гарантії відшкодування збитків, завданих забрудненням довкілля та зниження якості природних ресурсів, належно не забезпечені цим механізмом.

Сьогодні ми спостерігаємо відсутній системний підхід до страхового механізму відшкодування збитків від НС. Функціонують тільки страхування відповідальності за спричинення шкоди і в результаті забруднення. Щодо забруднення, то тільки у випадку від хімічних речовин атмосферного повітря і водного середовища, а також від забруднення території відходами.

Проте шкода здоров'ю людини і екосистемам, завдана радіаційним, шумовим, електромагнітним, температурним, світловим, вібраційним впливом або іншими фізичними, хімічними, біологічними шкідливими діями в результаті настання НС, є за величиною збитків не меншою. Інформаційний механізм передбачає формування стійкого інформаційного поля для населення, підприємств, держави про екологічні загрози.

Отже, НС виникають у результаті нерегламентованого зберігання й транспортування вибухових речовин, легкозаймистих рідин, хімічних і радіоактивних речовин, переохолоджених і нагрітих рідин і т.п.; наслідком таких порушень є вибухи, пожежі, протоки хімічно активних рідин, викиди газових сумішей.

Пріоритетним завданням діяльності Тернопільської міської ради має вирішення завдання для термінового захисту населення, для того, щоб запобігти або зменшити вплив НС, а також завдання з підготовки й виконання невідкладних робіт. Для цього проводиться оповіщення населення міста про небезпеку або загрозу небезпеки; евакуація людей і тварин з небезпечних зон, використання методів профілактики захворювань, травматизму, надання медичної й іншої допомоги; локалізація аварій,

зупинка або заміна технологічних процесів, попередження й гасіння пожеж; приведення в готовність органів керування, сил і методів для рятувальних робіт, проведення розвідки у вогнищі поразки, оцінка сформованої ситуації.

Система ефективного страхового захисту інтересів держави, фізичних і юридичних осіб від техногенних ризиків може містити такі підвиди техногенного страхування як: страхування цивільної відповідальності, страхування договірної відповідальності природо користувачів, страхування фінансових ризиків на відновлення пошкоджених об'єктів, майнове страхування природних і майнових об'єктів, страхування життя і здоров'я людей і особисте страхування. Для цього має бути створена комплексна система страхування в Україні, яка буде мати необхідні резервні ресурси для відшкодування у вигляді матеріальної чи фінансової допомоги.

РОЗДІЛ 7

ЕКОЛОГІЯ

7.1. Екологічне виховання населення

Одним з найбільш важливих питань у сучасному світі є взаємодія людини з природою. Найчастіше екологічні проблеми виникають внаслідок стихійного впливу людей на навколишнє середовище. Дану проблему можна вирішити шляхом якісної освіти у сфері екології, належного виховання і рівня культури, а також екологічної свідомості. Важливо наголосити на тому, що даний процес формування якісних екологічних навичок починається ще з раннього дитинства і триває впродовж усього життя.

Екологічне виховання – це комплексний процес формування знань про природу і суспільство, систематична діяльність, яка спрямована на становлення відповідального ставлення до навколишнього середовища [2].

Головна функція екологічного виховання полягає в здобутті та накопиченні людиною досвіду взаємодії з навколишнім середовищем. Основною метою є формування розуміння того, що і рослини, і тварини є живими істотами, які потребують обережного ставлення до себе. Значних результатів у досягненні цієї мети можна досягнути за допомогою дошкільних закладів, шкіл, університетів, гуртків і т.д., які виступають у ролі прикладу для молоді [2].

Екологічне виховання – це процес, який безпосередньо пов'язаний із свідомістю людей і має проходити комплексно. Такі сфери як раціональне використання природних ресурсів, охорона довкілля, екологічна безпека та розуміння проблеми екологічної кризи мають підніматися щоденно. Варто також наголосити на тому, що людина – є частиною природою, а не навпаки, тому саме на людях лежить відповідальність за збереження навколишнього середовища [2].

На думку Л. Прокопенко та Т. Міценко природа є невичерпним джерелом думки, що допомагає накопичувати важливі життєві уявлення, котрі необхідні для розвитку розумової активності, розвиває творчість та естетичне ставлення до навколишнього середовища. Для того, щоб процес екологічного виховання мав позитивні результати, необхідно починати з найменшого, а саме: вимикати світло там, де його не потрібно, раціонально використовувати водні ресурси, прибирати, зменшити кількість використання пластику та інших речей, що можуть нанести негативні наслідки на навколишнє середовище [9].

Тому для досягнення цих цілей необхідно звертати увагу на вивчення спеціальної літератури, що стосується природи, а також починати піклуватися про природу самостійну, приділяючи цьому питанню одну з найважливіших ролей.

7.2. Нормативно-правові засоби формування локальних екомереж

Перед законодавством про екомережу стоїть завдання врегулювати суспільні відносини у таких сферах, як формування, збереження та раціонального використання екомережі як основної передумови забезпечення збалансованого екологічного розвитку України, а також збереження навколишнього середовища згідно сучасних інтересів суспільства [13].

Екомережі були створені на основі Закону «Про загальну державну програму формування екомережі України», а також Закону «Про екологічну мережу». Все, що стосується формування і використання екомереж в Україні регулюється вищезазначеними Законами України, Конституцією України, Законом «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про тваринний світ», «Про рослинний світ», «Про ПЗФ 1992 р.», «Про охорону земель», «Про землеустрій», «Про державний контроль за використанням та охорону земель», Земельним кодексом України, Лісовим та Водним кодексом України [14].

До документів міжнародного рівня ми також відносимо Конвенцію про

охорону водно-болотних угідь як середовище існування водоплавних птахів, а також Конвенцію про охорону всесвітньої та культурної спадщини.

Згідно з Законом України формування, збереження і використання екомереж здійснюється на основі таких принципів, як:

- збереження цілісності функцій екосистеми;
- збалансоване екологічне використання природних ресурсів;
- збільшення території екомережі і зменшення кількості втрат територій;
- заохочення громадян до участі в прийнятті рішень, щодо функціонування та збереження екомереж;
- удосконалення складу земель.

Якщо виникає необхідність у зміні режиму охорони та використання об'єкта чи території екомережі, то статус змінюється згідно Закону України [14].

У Законі «Про екологічну мережу України» до екомережі ми відносимо складові, що наведені в таблиці 7.2.

Таблиця 7.2 – Складові екомережі

№ п/п	Складові екомережі
1	Об'єкти та території ПЗФ
2	Водоохоронні зони, водно-болотні угіддя, прибережні смуги (землі водного фонду)
3	Землі лісового фонду
4	Землі, що забруднені радіоактивно, котрі не використовуються і відносяться до земель із спеціальним статусом
5	Луки, сіножаті, пасовища
6	Території, де ростуть рослини, що занесені до Зеленої книги України
7	Території, на яких живуть тварини чи ростуть рослини, що занесені до Червоної книги України
8	Землі, що використовуються з метою відпочинку населення, туристичні території
9	Землі оздоровчого призначення

Економічний розвиток країни неможливий без використання

природних ресурсів, тому саме ця сфера найбільш піддається фактору людського впливу. Даний процес включає в себе видобуток та переробку, які можуть бути шкідливими і для людини і для природи.

Забезпечення належної охорони довкілля та використання ресурсів природи базується на нормативно-правовому регулюванні. Екологічна мережа – це територія, рослини і тварини, на якій підлягають особливому збереженню. Розвиток мережі – це умова відновлення безперспективних земель і збільшення продуктивності природних ресурсів, що визначені законодавством України [22].

Екомережа виконує багато функцій, основною з яких є збереження різноманіття і покращення стану довкілля. Державне законодавство сформоване на основі Конституції України, згідно якої приймаються галузеві документи.

Державне природоохоронне законодавство включає Закони України, Кодекси, Постанови Верховної Ради України, Укази Президента та Постанови Кабінету Міністрів, накази Мінприроди, листи, накази, рішення, розпорядження галузевих установ та локальні нормативні акти обласних та міських державних адміністрацій [22].

У Тернополі вийшов із друку екологічний бюлетень «Зелений прорив», який містить актуальну інформацію про екологічний стан у місті, характеристику природних ресурсів і т.д. Працювали над бюлетенем представники управління житлово-комунального господарства спільно з науковою інтелігенцією та громадськістю.

Екологічний бюлетень фактично є методологічною основою для подальших екологічних напрацювань. У ньому вміщена інформація про водні, земельні, лісові ресурси, надра, екологічно небезпечні підприємства, формування екологічної мережі, радіаційної безпеки, моніторинг довкілля, а також схема локальної екомережі та програма охорони навколишнього природного середовища Тернополя [22].

Тернопіль – один із перших обласних центрів, де розроблено та затверджено локальну схему екомережі, яка є невід’ємною частиною регіональної та загальнодержавної екомережі.

Затвердження локальної екомережі є важливою основою подальшого збереження та покращення унікального урболандшафту міста, створення сприятливого режиму для посилення екологічно-безпечного, комфортного середовища життєдіяльності людини та формування цілісного природного комплексу міста, підтримання непорушності екологічної системи та суттєве зниження візуального забруднення обласного центру.

Загальна площа земель структурних елементів екомережі в межах міста складає 1106,3 га або 18,75%.

З урахуванням площ відокремлених елементів екомережі площа локальної екомережі зростає до 20%.

Заповідні території та об’єкти міста (12 %) є її складовими частинами.

Екомережа міста складається з природних ядер, екокоридорів та буферних (захисних) територій, а саме:

- трьох ключових територій (ядер) – РЛП «Загребелля», парк «Національного відродження», ботанічний заказник місцевого значення «Чагарі Кутківецькі»;

- чітко вираженого осьового Серетського екокоридору (сполучної території);

- Кутківецького і Галицького екокоридору;

- відокремлених елементів екомережі: Старий парк, сквер на вул. В. Чорновола, сквер ім. Т. Шевченка, сквер Театральний, сквер на вул. Миру, Тернопільські магнолії, Дендропарк педуніверситету, Заповідний куточок на вул. В. Винниченка [22].

Одним із напрямків екомережі є створення нових природних територій і об’єктів, що підлягають особливій охороні. Очікується, що у місті з’являться нові заповідні об’єкти. Новий статус отримають сквери

Чорновола, Шевченка та Театральний. Аналогічні заповідні об'єкти будуть на вулицях Миру та Винниченка. Крім того, метою екомережі є збереження тих заповідних територій, які сьогодні є у місті і загальна площа яких складає понад 700 гектарів.

А це парк Загребелля, пам'ятка природи Чагарі Кутківецькі на львівській трасі, інші невеликі парки, пам'ятки садово-паркового мистецтва, джерела.

Отже, формування екомереж є передумовою розвитку багатого природного потенціалу територій України, що контролюються на рівні держави. До основних завдань, які стоять перед владою і людьми, що прописані в Конституції України є збереження екосистем (морських, річкових, прибережно-морських, озерних, болотних, лісових та гірських), оздоровлення територій, на яких проводиться інтенсивна господарська діяльність, збереження видів і популяцій, а також створення екомережі, що має національне значення.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Актуальність мети магістерської роботи зумовлена тим, що у місті Тернополі є необхідність створення умов ефективної реалізації політики управління у справах сім'ї, молоді та спорту і залучення молоді до співпраці із органами влади на основі вільного доступу та відкритої інформації з можливістю внесення змін.

Перехід від закритої для суспільства інформації до загальнодоступної із внесенням власних пропозицій є основною умовою ефективного функціонування публічних установ у сучасному світі. У зв'язку із постійними змінами і оновленням, молоді люди мають право пропонувати власні ідеї до законопроектів і розвивати себе як патріотично свідоме і незалежне покоління. Органи влади у свою чергу мають розробляти такі проекти, які будуть заохочувати молодих людей до активної участі у житті міста. Отже, публічна діяльність управління у справах має бути направлена на розвиток свідомих молодих людей, котрі будуть всебічно розвивати себе і державу, при цьому бути захищеними громадянами із захистом власних інтересів.

Міська рада – це орган, який представляє територіальну громаду міста та здійснює від її імені та в її інтересах управління справами міста. Міська рада – це утворення, наділене управлінсько-владними функціями і складається з: міського голови і його патронатної служби; виконавчих органів (відділи, управління, департаменти); комунальних установ (школи, садочки, лікарні); комунальних підприємств; виконавчого комітету; ради, постійних і тимчасових контрольних комісій.

В магістерській роботі висвітлено теоретичні аспекти реалізації політики у справах сім'ї, молоді та спорту, розкрито склад та роль міської ради у реалізації політики у справах сім'ї, молоді та спорту, а також

охарактеризовано стан та перспективи розвитку місцевої підтримки молодих сімей.

Розкрито соціальні функції сім'ї, такі як: репродуктивна, виховна, сексуальна, інтимна, економічна, статусна, комунікативна та ін., а також описано основні принципи сімейної політики, такі як: суверенність сім'ї, волевиявлення, суспільний договір та соціальна участь.

Встановлено, що молодіжна політика в Україні має бути відкритою та забезпечувати такі пріоритетні напрямки як розвиток і навчання молоді, здоровий та активний спосіб життя, підтримувати рівень соціальної безпеки, аналізувати труднощі, які виникають у молодих людей у сучасному світі та впроваджувати заходи щодо подолання такого роду труднощів. Основним завданням молодіжної політики є пропагування здорового та активного способу життя. В Україні мають бути запроваджені стандарти розвитку програм щодо репродуктивного здоров'я, правил здорового харчування та збільшення кількості спортивних гуртків заходів.

В даному розділі виокремлено пріоритетні напрямки політики у справах молоді та спорту, рівні суб'єктів молодіжної політики, а також етапи молодіжної політики: визначення проблеми; етап перспектив, намірів; етап рішення; етап планування та впровадження; етап оцінювання реалізації політики; етап внесення змін; етап оцінки остаточних результатів; етап визначення нових напрямків розвитку.

Вказано, що молодіжна політика регулюється за допомогою таких принципів та норм як: правові норми, корпоративні норми, політичні звичаї та традиції, політичні принципи та моральні норми політичного життя. Розкрито основні завдання, які стоять перед владою та жителями.

У магістерській роботі досліджено прикладні аспекти реалізації політики Тернопільської міської ради у справах сім'ї, молоді та спорту. Наведено загальну характеристику управління та проаналізовано програми

підтримки сім'ї та молоді, розвитку фізичної культури і спорту та пластового руху у місті Тернополі, а також результативні показники програм.

Представлено структуру управління у справах сім'ї, молодіжної політики та спорту Тернопільської міської ради, основні завдання управління та деталізовано функції управління. Охарактеризовано Програми підтримки сім'ї та молоді в м. Тернополі на 2016-2019 рр., розвитку фізичної культури і спорту в м. Тернополі на 2016-2019 рр., розвитку пластового руху в Тернополі на 2017-2020 рр.

Проаналізовано ресурсне забезпечення Програми підтримки сім'ї та молоді в м. Тернополі на 2016-2019 рр., представлено перелік заходів, обсяги їхнього фінансування та очікувані результати Програми. Загальна сума витрат на виконання програми складала 7806,5 грн. Обсяги коштів для виконання програми в 2019 р. порівняно з 2016 р. зросли на 285,5 тис. грн. або на 15,8%, що є позитивною тенденцією.

В результаті аналізу структури ресурсного забезпечення Програми розвитку фізичної культури і спорту встановлено, що частка фінансування за кошти міського бюджету є найбільшою. Деталізовано мету та завдання Програми розвитку пластового руху Тернопільської міської ради, а також досліджено структуру ресурсного забезпечення даної Програми. Встановлено, що частка фінансування за кошти міського бюджету у структурі ресурсного забезпечення коливається протягом 2017-2020 рр. від 55% до 93%.

Представлено стан виконання основних заходів Програми підтримки сім'ї та молоді в Тернополі за 2018 рік, проаналізовано показники реалізації Програми запобігання соціальному сирітству, подолання дитячої безпритульності та бездоглядності у 2018 р., показники виконання Програми розвитку пластового руху в Тернополі за 2018 рік та показники реалізації програми розвитку фізичної культури та спорту у 2016-2018 рр., здійснено

порівняння фактичного фінансування із запланованими коштами з міського бюджету на виконання програм.

Показники реалізації Програми запобігання соціальному сирітству, подолання дитячої безпритульності та бездоглядності наведено на слайді. У 2018 р. кількість осіб, охоплених соціальними послугами зросла на 2,3%, кількість молоді охопленої заходами святковими, розважальними, молодіжними програмами зросла на 1,5%, зросло число і самих заходів на 2,5%. Кількість оздоровлених дітей, учнівської та студентської молоді у 2018 р. зросла на 9,3% порівняно з тим, що заплановано.

В магістерській роботі висвітлено шляхи вдосконалення політики Тернопільської міської ради з питань сім'ї, молодіжної політики та спорту.

Запропоновано розширити напрямки діяльності та заходи для вдосконалення програми розвитку фізичної культури та спорту в м. Тернополі, наведено прогнози очікуваних результатів удосконаленої програми розвитку фізичної культури та спорту у м. Тернополі на 2020 р., а саме встановлено, що кількість спортивних змагань становитиме у 2020 р. – 95; кількість учасників у змаганнях – 11640 осіб; середньорічна кількість вихованців у спортивних школах – 4826 осіб; кількість заходів щодо популяризації здорового активного способу життя – 216 та кількість спортсменів-стипендіатів за спортивні досягнення – 25 осіб. Для визначення очікуваної кількості спортивних змагань, учасників у цих змаганнях, заходів щодо популяризації здорового активного способу життя та кількості спортсменів-стипендіатів при реалізації удосконаленої програми у 2020 році використано трендове прогнозування.

Запропоновано шляхи вдосконалення реалізації програми у справах сім'ї і молоді Тернопільської міської ради та наведено перелік заходів та завдань з покращення реалізації політики у справах молодіжної політики і сім'ї на 2020 р. В результаті покращення реалізації політики у справах

молодіжної політики і сім'ї у 2020 р., кількість молодіжних, культурно-просвітницьких заходів зросте до 114; кількість працевлаштованої молоді – до 639 ос.; кількість талановитої молоді, якій надано фінансову допомогу – до 171 ос.; кількість соціально підтриманих сімей – до 448; кількість масових молодіжних заходів і свят – до 227.

Також, вказано напрями діяльності та заходи удосконалення пластового руху у м. Тернополі на 2020 рік, в результаті яких кількість дорослих людей, залучених до пластового руху та готових до виховання та співпраці з молоддю зросте на 29 осіб; а кількість дітей та молоді, залучених до пластового руху – на 456.

В розділі 4 детально описано основні показники розвитку регіону, у межах якого функціонує Тернопільська міська рада. Реалізація напрямів програм здійснюється за умови наявного фінансування міського, обласного і державного бюджету, коштів інвесторів, власних коштів, залучення спонсорів та інших джерел фінансування, що не підпадають під такі, які заборонені законодавством України.

Проаналізовано основні завдання, що закладені у програму розвитку регіону, а також описано фінансування бюджетних установ. Після аналізування основних показників розвитку регіону, де функціонує Тернопільська міська рада, ми бачимо, що Тернопіль – це місто туристичного значення, що має безліч переваг над іншими містами у сфері культурного, природного та соціального розвитку. Перед владою міста поставлена низка завдань та проектів щодо покращення та розвитку функціонування бюджетних і приватних організацій і підприємств на території міста.

Наведено показники нормативно - правового забезпечення діяльності управління у справах сім'ї, молодіжної політики та спорту Тернопільської міської ради.

У розділі 5 подано соціально-економічні вигоди розширення напрямів діяльності та заходів програми розвитку фізичної культури та спорту, пластового руху в м. Тернополі. Запропоновано напрями діяльності та заходи удосконаленої програми розвитку фізичної культури і спорту у 2020 р., очікуваний обсяг фінансування та результати.

Запропоновано напрями діяльності та заходи удосконалення пластового руху у м. Тернополі на 2020 рік, очікуваний обсяг фінансування.

Обґрунтовано шляхи вдосконалення реалізації програми у справах сім'ї і молоді Тернопільської міської ради.

В результаті покращення реалізації політики у справах молодіжної політики і сім'ї у 2020 р., кількість молодіжних, культурно-просвітницьких заходів зростає до 114; кількість працевлаштованої молоді – до 639 ос.; кількість талановитої молоді, якій надано фінансову допомогу – до 171 ос.; кількість соціально підтриманих сімей – до 448; кількість масових молодіжних заходів і свят – до 227.

проаналізувавши стан безпеки загалом в управлінні у справах сім'ї, молоді та спорту Тернопільської міської ради, не було виявлено критичного стану функціонування предметів та об'єктів, що забезпечують функціонування діяльності згідно стандартів.

Було наведено рекомендації щодо поліпшення умов праці, пожежної безпеки, соціальної і економічної ефективності.

Під час написання магістерської роботи також було проаналізовано стан пожежної безпеки Тернопільської міської ради, рівень надзвичайних ситуацій, показники здоров'я і загальний психологічний стан колективу. Розроблено план рекомендацій щодо покращення умов охорони праці на підприємстві.

А також проаналізовано формування екомереж і виявлено, що вони є передумовою розвитку багатого природного потенціалу територій України,

що контролюються на рівні держави. До основних завдань, які стоять перед владою і людьми, що прописані в Конституції України є збереження екосистем (морських, річкових, прибережно-морських, озерних, болотних, лісових та гірських), оздоровлення територій, на яких проводиться інтенсивна господарська діяльність, збереження видів і популяцій, а також створення екомережі, що має національне значення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1.Абракітов В. Е. Конспект лекцій з дисципліни «Охорона праці в галузі та цивільний захист» / В. Е. Абракітов; Харків нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. – 96 с.

3.Батьки та діти: одвічні проблеми – сучасний погляд. К.: Київська міська адміністрація, Служба у справах неповнолітніх., 2003. – 160 с.

4.Далєвська Т. А., Урбанович В. А. Молодіжне іпотечне кредитування в Україні та перспективи його розвитку. Молодий вчений. № 11 (51). Листопад 2017 р. С. 1140-1144.

5.Державна молодіжна політика [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Державна_молодіжна_політика

6.Державна регуляторна служба України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: www.drs.gov.ua/wp-content/uploads/2019/10/vidp-DRS-Balabinska.pdf

7.Додаток №15 до рішення міської ради від 17.05.2012 р. № 6/21/24

8. Кужда Т. І., Сороківська О. А., Мосій О. Б. Теоретичні аспекти управління змінами в публічній організації / Науковий Вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки. – Вип. 26 (Ч.2). – 2017. – С. 40-43.

9.Екологічна освіта, виховання і культура [Електронний ресурс] – https://pidruchniki.com/1821071256691/ekologiya/ekologichna_osvita_vihovannya_a_kultura

10.Екологічне виховання [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://ps.stateuniversity.ks.ua/file/issue_63/40.pdf

13.Закон «Про екологічну мережу» 24 червня 2004 р. №1864 – IV

14. Закон «Про загальну державну програму формування екомережі України на 2000-2015 р.» Київ 21 вересня 2000 р №1989 – III

16. Звіт про роботу Національного агентства України з питань державної служби за 2017 рік/уклад.: К.Ващенко (кер.) [та ін.]. – К. : НАДС, 2018. – 36 с.

17. Зеркалов Д. В. Наукові основи охорони праці. Монографія. – К.: «Основа», 2015. – 934 с.

18. Кужда Т. І., Сороківська О. А., Мосій О. Б. Реформа децентралізації в Україні та розвиток місцевого самоврядування. Науковий вісник Ужгородського національного університету: серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. – Ужгород : Гельветика, 2017. – Вип. 14(Ч.2). – С. 138-141.

19. Інтернет журнал "Охорона праці" [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://ohoronapraci.kiev.ua/>

20. Інформаційний портал депутатів Львівської міської ради. Джерело доступу: www.lvivrada.gov.ua/miska-rada

21. Ковальський В.С. Теорія держави та права. – Київ: Юрінкомінтер, 2005. – 447 с.

22. Конспект лекцій з дисципліни «Екологічні мережі» для студентів напряму підготовки 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» професійного спрямування «Водогосподарська екологія та природокористування» денної форми навчання// Кушнірук Ю.С., Яковишина М. С. – Рівне: НУВГП, 2011 – 38 с.

23. Конституція України від 28 червня 1996 року (Редакція від 21.02.2019)

24. Кужда Т. І. Електронне урядування в Україні та в світі. Матеріали міжрегіональної науково-практичної конференції “Проблеми публічного управління та адміністрування на регіональному рівні”, 21.05.2019, 57-58 ст.

25.Лагутіна І. В. Право на здорові й безпечні умови праці та «зелена» економіка / І.В. Лагутіна //Вісник ОНУ ім. І.І. Мечникова. Правознавство. – 2013. – Т. 18. – Вип. 1. – С. 42–51.

26.Михайлова, Л. М. Основні напрямки соціально-педагогічної роботи зі студентськими сім'ями / Л. М. Михайлова // Соціальна педагогіка: теорія і практика. –2012. – № 3.– С. 74–79.

27.Місцеве самоврядування в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: uk.wikipedia.org/wiki/Місцеве_самоврядування_в_Україні

28.Молодіжна сімейна політика в Україні. / Ничипоренко С.В. – Умань: Н70 Видавець «Сочінський», 2011. – 217 с.

29.Молодіжне іпотечне кредитування [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://finsee.com/житло-в-кредит/молодіжне-іпотечне-кредитування/>

30.Молодь в Україні. Дослідження молодіжного сектора: проблеми та перспективи. — К.: Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй в Україні, 2006. — 169 с.

31.Мусієнко М. М. Екологія: Тлумачний словник / Мусієнко М. М. та ін. К.: Либідь, 2004. 376 с.

32.Немировський Я. Молодіжні підрозділи органів виконавчої влади в Україні: проблеми становлення/Я. Немировський//Держ. виконав. Влада в Україні: формування та функціонування: зб. наук. пр./кол. авт.; наук. кер. Н. Р. Нижник.-К.:Вид-во УАДУ,2000.-С.156-169.

35.Омельчук В. Державна молодіжна житлова політика в Україні: пошук стратегії оптимального розвитку // Вісн. УАДУ. - 2002. - № 4. - С. 312-316.

38. Основи охорони праці: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти України. За ред. Б.М. Коржика. – Харків, ХДАМГ, 2002. -105 с.

39. Офіційний веб-портал Полтавської облдержадміністрації [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.adm-pl.gov.ua/page/viddil-u-spravah-simy-ta-molodi-oblderzhadministraciyi>

40. Офіційний веб-сайт Турійської районної державної адміністрації. Джерело доступу: turadm.gov.ua/diialnist-rda/strukturni-pidrozdily-osnovni-funktsii

42. Офіційний сайт АТ «Ощадбанк» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.oschadbank.ua

43. Шимків Л. В. Співпраця банківських установ з публічними організаціями / Шимків Л. В. // Матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції „Інновації: аспекти управління, виробництва, сфери обслуговування“, 28 березня 2019 року. Т. – ПП Паляниця В.А., 2019. – С. 85-86.

45. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://bank.gov.ua>

46. Офіційний сайт Тернопільської міської ради [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://tmrada.gov.ua/sesiya/proekti-rishen-sesii/proekti-rishen-sesii-tmr/24976.html>

47. План заходів з реалізації стратегії розвитку Тернопільської області до 2020 року [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://dfrr.minregion.gov.ua/foto/projt_reg_info_norm/2017/08/Plan-zahodiv-na-2018-2020-roki.pdf

48. Положення про соціально - гуманітарний відділ [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://ustyluzka->

gromada.gov.ua/polozhennya-pro-socialnogumanitarnij-viddil-16-59-52-21-08-2018/

54.Програма розвитку фізичної культури та спорту на 2017-2021 роки [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://orada.if.ua/decision/про-затвердження-обласної-цільової-с-3/>

55.Публічне управління в умовах інституційних змін : колективна монографія / За наук. редакції д. держ. упр. Р. В. Войтович та П.В. Ворони – Київ, 2018. – 475 с.

56.Реформування професійного навчання державних службовців в Україні: проблеми та перспективи : монографія / [С. М. Серьогін, Є. І. Бородін, Н. А. Липовська та ін.]. – К. : НАДУ, 2013. – 112 с.

57.Сімейний кодекс України // www.rada.gov.ua

58.Сімейні цінності: практико-орієнтований посібник до навчальної програми “Сімейні цінності” (9 годин) [для 8–9-х класів] / [О. В. Мельник, Т. В. Кравченко, Л. В. Канішевська, І. П. Білоцерківець]. – Івано-Франківськ: НАІР, 2014. – 136 с.

60.Соціальноекономічні причини насильства в сім’ї в Україні: аналіз проблем та шляхи запобігання (матеріали за результатами соціологічного опитування). – К.: Державний інститут проблем сім’ї та молоді, 2004. – 144 с.

62.Стан системи попередження насильства в сім’ї в Україні: правові, соціальні, психологічні та медичні аспекти / В. М. Бондаровська, О. О. Кочемировська, Г. М. Лактіоновата ін.; за ред. О. Кочемировської. – К.: Вид-во ФОП Клименко Ю.Я., 2010. – 372 с.

64.Стратегічні пріоритети молодіжної політики: освіта, зайнятість, житло: щоріч. доп. Президенту України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України про становище молоді в Україні / М-во молоді та спорту України, Держ. ін-т сімейної та молодіжної політики ; [редкол.: Надтока Г.М., д. істор. н., гол. ред.. колегії; Болтівець С.І., д. психол. н.; Рябенко В.О.;

Митрофанський С.В., Білий А.І., Мироненко Р.А., Галайко Б.М.]. – К., 2014. – 359 с.

65. Стратегія реформування державного управління України на 2016-2020 роки: [Постанова Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 р. № 474] // Офіц. вісн. України. – 2016. – 22 липня (№ 55). – С. 36. – Ст. 1919.

66. Стратегія розвитку ПЛАСТу на 2030 рік [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.plast.org.ua/plast2030/>

67. Кужда Т. І., Сороківська О. А., Машлій Г. Б. Європейські тенденції модернізації державного управління та інституційного розвитку органів влади. Прогнозування та моделювання соціально-економічних процесів сьогодення: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 13-14 січня 2017 р.). – К.: ГО “Київський економічний науковий центр”, 2017. – ст.16-18.

68. Теорія та практика публічного управління та адміністрування у XXI сторіччі : матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції за міжнародною участю здобувачів вищої освіти та молодих вчених (Київ, 30 листоп. 2018 р.) : / за заг. ред. В. С. Куйбіди, О. М. Петроє, І. О. Дегтярьової. – Київ : НАДУ, 2018. – 402 с.

71. Ткачук А. С. Деформації правосвідомості: їх сутність та наслідки / А. С. Ткачук // Актуальні проблеми політики. — 2011. — № 43. — С. 56-63.

72. Указ Президента України «Про Стратегію розвитку державної молодіжної політики на період до 2020 року» № 532/2013 від 27.09.2013 р. // Офіційний вісник Президента України від 02.10.2013 2013 р., № 24, стор. 25, стаття 805

73. Українська правда [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://life.pravda.com.ua/society/2018/09/20/233208/>

76. Фаринич, О. Ю. Психологічні особливості студентських сімей / О. Ю. Фаринич, Т. Д. Щербан // Проблеми сучасної психології: Збірник

наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. – Вип. 21. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2013. – С. 713–724.

78.Цуруль О. А. Менеджмент у державних організаціях: Навч. посібник./ О. А. Цуруль - К.: КНЕУ, 2002. - 142 с.

79.Юридичний інтернет - ресурс Протокол [Електронний ресурс] – https://protocol.ua/ua/kodeks_tsivilnogo_zahistu_ukraini_stattya_20/

80.Юридичний інтернет ресурс «Протокол». Джерело доступу: protocol.ua/ua/pro_mistseve_samovryaduvannya_v_ukraini_stattya_26/

81.Ярчук Г. Екологічне виховання: сутність та основні напрями /Г. Ярчук // Вища освіта України. 2008. № 2. С. 91-97.